

PASS A BALL, MAKE A FRIEND – РЪКОВОДСТВО ЗА ТРЕНИРОВКИ ПО СПОРТНО МАЙСТОРСТВО

Съфинансирано от
Европейския съюз

НАПИСАН И РЕДАКТИРАН ОТ:

CLUB FOR YOUTH EMPOWERMENT 018 (КОМ 018) – СЪРБИЯ

В ПАРТНЬОРСТВО С:

МЛАДЕЖКО ЕВРОПЕЙСКО ОБЩЕСТВО (YES) – БЪЛГАРИЯ;

BARCEL'NONA SPORT EVENTS – ИСПАНИЯ; JUVENTAGUS –

ASSOCIAÇÃO DESPORTIVA E JUVENIL – ПОРТУГАЛИЯ;

ASSOCIAZIONE SPORTIVA DILETTANTISTICA TIQUITACA

FOOTBALL – ИТАЛИЯ;

ФУТБОЛЕН КЛУБ СЕПТЕМВРИ – БЪЛГАРИЯ

**“ФИНАНСИРАНО ОТ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ. ИЗРАЗЕНИТЕ
ВЪЗГЛЕДИ И МНЕНИЯ ОБАЧЕ ПРИНАДЛЕЖАТ ИЗЦЯЛО НА
ТЕХНИЯ(ИТЕ) АВТОР(И) И НЕ ОТРАЗЯВАТ НЕПРЕМЕННО
ВЪЗГЛЕДИТЕ И МНЕНИЯТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ИЛИ НА
ЕВРОПЕЙСКАТА ИЗПЪЛНИТЕЛНА АГЕНЦИЯ ЗА
ОБРАЗОВАНИЕ И КУЛТУРА (ЕАСЕА). ЗА ТЯХ НЕ НОСИ
ОТГОВОРНОСТ НИТО ЕВРОПЕЙСКИЯТ СЪЮЗ, НИТО ЕАСЕА.”**

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Въведение
2. Национален анализ
3. Сесии
4. За проекта
5. За програма „Еразъм + Спорт“

ВЪВЕДЕНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ

Топката може да бъде много повече от спортна екипировка. Тя може да започне разговор, да създаде приятелство, да изгради доверие и да събере хора от различен произход. Всяко подаване на терена представлява възможност за свързване, сътрудничество и взаимно разбирателство. Тази проста идея е в основата на проекта „Подай топка, създай приятел“. Спортът е един от най-мощните инструменти за социално приобщаване. Той създава възможности за младите хора да се срещат, да общуват, да се учат един от друг и да развиват чувство за принадлежност. Независимо от език, националност, пол, способности, религия или социален произход, спортът предоставя общо пространство, където хората могат да работят за постигане на споделени цели и да изпитат ценностите на уважението, екипната работа, солидарността и честната игра. В същото време спортната среда не е имунизирана срещу предизвикателствата, които съществуват в по-широкото общество. Стереотипите, дискриминацията, тормозът, изключването, речта на омразата и неравните възможности за участие могат да повлияят негативно на преживяванията и благосъстоянието на младите хора. Следователно създаването на безопасна, приветлива и приобщаваща спортна среда изисква целенасочени усилия от треньори, младежки работници, лидери на връстници, доброволци, родители и самите млади хора.

Това ръководство е разработено в рамките на проекта „Pass a ball, make a friend“ в подкрепа на работещите с млади хора в спортни и младежки среди. Целта му е да предостави практически инструменти, дейности и образователни ресурси, които насърчават приобщаването, равенството, благополучието, позитивното лидерство и активното участие чрез спорт. Наръчникът е базиран на принципите на неформалното образование и методологии за учене чрез преживяване.

Вместо да се фокусират единствено върху теоретични знания, дейностите насърчават участниците да учат чрез опит, размисъл, работа в екип, дискусии, ролеви игри и решаване на проблеми. Чрез тези методи младите хора се насърчават да изследват ситуации от реалния живот, да се борят с предразсъдъците и стереотипите, да развиват емпатия, да укрепват комуникативните си умения и да станат активни участници в изграждането на позитивна екипна култура.

ВЪВЕДЕНИЕ

Работилниците, включени в това ръководство, разглеждат няколко ключови теми, които са от съществено значение за създаването на безопасна и приобщаваща спортна среда:

- Разбиране на стереотипите, предразсъдъците, дискриминацията и речта на омразата;
- Насърчаване на психичното благополучие и емоционалната безопасност в спорта;
- Укрепване на екипната работа, приобщаването и межкултурния диалог;
- Развиване на умения за активно наблюдение и реагиране на вредно поведение;
- Създаване на кодекси за поведение, които насърчават уважението и честната игра;
- Овластяване на треньори, младежки работници и лидери от връстници да действат като положителни модели за подражание и посланици на приобщаването.

Дейностите са предназначени за млади хора, треньори, младежки работници, доброволци, лидери на връстници и организации за местен спорт. Те могат да бъдат адаптирани към различни възрастови групи, спортни дисциплини, културен контекст и нива на опит. Въпреки че всяка работилница може да се проведе самостоятелно, заедно те образуват цялостно образователно пътешествие, което подкрепя участниците в изграждането на по-приобщаващи, уважителни и подкрепящи спортни общности. В крайна сметка, „Pass a ball, make a friend“ е изградено върху убеждението, че значимата социална промяна често започва с прости човешки връзки. Когато младите хора се чувстват добре дошли, ценени, уважавани и приети, спортът става повече от игра – той се превръща в мощна платформа за приятелство, учене, личностно израстване и социално сближаване.

Надяваме се, че това ръководство ще вдъхнови фасилитатори, треньори, младежки работници и млади хора да използват спорта не само като инструмент за физическа активност, но и като средство за създаване на по-силни общности, където всеки има възможност да участва, да принадлежи и да процъфтява.

ВЪВЕДЕНИЕ

Кой може да използва това ръководство?

Наръчникът е предназначен за широк кръг от хора и организации, занимаващи се с масов спорт, младежка работа, образование и развитие на общността. Въпреки че дейностите са разработени в рамките на проекта „Pass a ball, make a friend“ и са насочени предимно към футболна среда, те могат лесно да бъдат адаптирани и към други спортове и младежки среди. Наръчникът е особено подходящ за:

Треньори и спортни инструктори

Треньорите играят централна роля във формирането на екипната култура и оказването на влияние върху нагласите и поведението на младите хора. Дейностите в това ръководство предоставят практически инструменти за насърчаване на приобщаването, предотвратяване на дискриминация, управление на конфликти, насърчаване на екипната работа и създаване на положителна учебна среда в спортните клубове и отбори.

Младежки работници и младежки лидери

Младежките работници могат да използват семинарите, за да разгледат теми като многообразие, социално приобщаване, активно гражданство, емпатия, комуникация и уважение. Дейностите допълват методологиите за младежка работа и могат да се прилагат както в спортни, така и извън тях.

Лидери между връстници и капитани на отбори

Младите хора често си влияят повече, отколкото възрастните осъзнават. Капитаните на отбори, менторите-връстници и младежките лидери могат да използват упражненията, за да укрепят лидерските си умения, да подкрепят съотборниците си, да се справят с вредното поведение и да насърчат положителна екипна атмосфера.

Спортни клубове и обществени организации на местно ниво

Спортните клубове и организациите, базирани в общността, могат да интегрират семинарите в своите редовни дейности, сезонни програми, тренировъчни лагери, образователни събития или инициативи за развитие на доброволчеството. Наръчникът може да помогне на клубовете в укрепването на практиките за защита, приобщаване и честна игра.

ВЪВЕДЕНИЕ

Учители и преподаватели

Много дейности могат да бъдат адаптирани за употреба в училища, часове по физическо възпитание, извънкласни програми и неформални учебни среди. Темите, разгледани в ръководството, допринасят за гражданското образование, личностното развитие и социално-емоционалното учене.

Родители и доброволци

Родителите и доброволците са важни заинтересовани страни в създаването на положителни спортни преживявания за младите хора. Подбраните дейности и дискуссионни упражнения могат да помогнат за повишаване на осведомеността относно уважителното поведение, приобщаването и ролята, която възрастните играят в оформянето на спортната среда.

Координатори на проекти и обучители

Ръководството може да служи и като ресурс за организации, изпълняващи проекти по програмите „Еразъм+“, „спорт за развитие“, „приобщаване“ или „младежо участие“. Обучителите и фасилитаторите могат да използват семинарите като самостоятелни дейности или да ги комбинират в по-широки образователни програми.

Как да използвате ръководството

Работилниците могат да се провеждат индивидуално или като част от продълга образователна програма. Водещите се насърчават да адаптират дейностите според:

- възраст и опит на участниците;
- размер на групата;
- местен културен контекст;
- налично време и ресурси;
- специфични учебни цели.

Не се изисква задълбочена експертиза в областта на дискриминацията, приобщаването или младежката работа. Въпреки това, фасилитаторите трябва да създадат безопасна и уважителна учебна среда и да бъдат готови да ръководят дискусии по потенциално чувствителни теми. Крайната цел на това ръководство е да подпомогне всички, занимаващи се със спорт, в създаването на среда, в която младите хора се чувстват уважавани, ценени, включени и овластени да участват пълноценно – както на терена, така и извън него.

ВЪВЕДЕНИЕ

Цели на обучението

Наръчникът „Pass a ball - make a friend” има за цел да подпомогне треньори, младежки работници, лидери на връстници, доброволци и млади хора в създаването на по-безопасна, по-приобщаваща и по-уважаваща спортна среда. Чрез дейностите и семинарите, представени в това ръководство, участниците ще развият знания, умения, нагласи и ценности, които допринасят за положителна екипна култура и равнопоставено участие в спорта.

Чрез изпълнение на дейностите, включени в това ръководство, участниците би трябвало да могат:

Знание

- Разбиране на понятията стереотипи, предразсъдъци, дискриминация, изключване и реч на омразата.
- Разпознаване на това как вредното поведение може да се прояви в спортна среда, както офлайн, така и онлайн.
- Разберете въздействието на дискриминацията, тормоза и изключването върху отделни лица, екипи и общности.
- Определете ролите и отговорностите на треньорите, младежките работници, лидерите на връстници, родителите и участниците в насърчаването на приобщаването и уважението.
- Разбиране на значението на кодексите за поведение, предпазните мерки и позитивното лидерство в спорта.

Умения

- Разпознаване и оспорване на дискриминационно поведение, стереотипи и изключващи практики.
- Общувайте с уважение и ефективно със съотборници, треньори, длъжностни лица и противници.
- Прилагане на техники за предотвратяване и разрешаване на конфликти в спортна среда.
- Демонстрирайте умения за активно наблюдение, когато сте свидетели на дискриминация, тормоз или реч на омразата.
- Работете в сътрудничество с хора с различен произход и опит.
- Допринасяйте за развитието на безопасна, приветлива и приобщаваща екипна среда.

ВЪВЕДЕНИЕ

Нагласи и ценности

- Развивайте емпатия и уважение към хора с различен произход, идентичност, опит и способности.
- Ценете многообразието като сила в екипите и общностите.
- Насърчаване на честната игра, солидарността, приобщаването и равните възможности в спорта.
- Поемете отговорност за личното си поведение и неговото въздействие върху другите.
- Демонстрирайте ангажираност за създаване на позитивна спортна среда, където всеки се чувства добре дошъл, уважаван и има възможност да участва.

Компетенции

- Действат като посланици на приобщаване, уважение и честна игра в своите екипи и общности.
- Подкрепяйте съотборници, които са обект на изключване, дискриминация или вредно поведение.
- Насърчавайте позитивна екипна култура чрез лидерство, сътрудничество и взаимна подкрепа.
- Допринесете за изграждането на спортна среда, която дава приоритет на благополучието, участието и принадлежността за всички.

В крайна сметка, наръчникът се стреми да даде възможност на участниците не само да разпознават предизвикателствата в спортната среда, но и да станат активни участници в положителната промяна. Чрез спорта младите хора могат да научат ценни житейски умения, да изградят смислени взаимоотношения и да помогнат за създаването на общности, където всеки има възможност да участва, да се развива и да процъфтява.

НАЦИОНАЛЕН АНАЛИЗ

НАЦИОНАЛЕН АНАЛИЗ

Национален анализ – Сърбия

1. Общ контекст

Футболът в Сърбия има силно социално и емоционално значение, но също така остава един от спортовете, най-изложени на вербална агресия, дискриминационни скандирания, местни съперничества и конфликтни ситуации. Речта на омразата и конфликтите са най-видими в професионалния и националния футбол, но подобни модели се наблюдават и на аматьорско, масово и младежко ниво, където те обикновено се наблюдават по-малко систематично и по-малко се докладват публично. На масово ниво проблемът често се изразява чрез обиди между играчи, натиск върху съдиите, агресивно поведение от страна на родители и треньори и враждебни реакции по време на емоционално напрегнати мачове. Проблемът може да се оцени като стабилен до нарастващ, особено след като националните футболни институции наскоро предупредиха, че санкциите за дискриминационно поведение и екстремистки послания стават все по-чести и финансово вредни. (източник) Основната разлика е, че инцидентите на елитно ниво обикновено включват организирани привърженици и публични санкции, докато младежкия и аматьорският футбол по-често включват неформални конфликти, които се решават вътрешно от клубове или състезателни органи. Това прави проблема частично скрит, въпреки че пряко засяга деца, млади играчи, млади съдии и треньори. По-широката социална поляризация, нормализирането на речта на омразата в публичното и онлайн пространството, както и неразрешените етнически и политически напрежения също влияят върху футболната среда. (източник) Поради тази причина, обучението по спортен дух в Сърбия трябва да е насочено както към откритата реч на омразата, така и към ежедневно конфликтно поведение, което може бързо да ескалира във вербално или физическо насилие.

2. Най-често срещаните форми на реч на омразата и конфликти

Най-често срещаните форми на реч на омразата в сръбския футбол са етническите и националните обиди, особено свързаните с регионални съперничества и наративи за албанци, хървати, босненци и роми. Тези форми често са свързани с политически или исторически препратки, знамена, символи, скандирания или онлайн коментари. Расистки обиди могат да се появят и срещу чернокожи или чуждестранни играчи, въпреки че тези инциденти са по-малко видими на местно ниво, освен ако не станат публични.

НАЦИОНАЛЕН АНАЛИЗ

Налице са и коментари, основани на пола, и хомофобски коментари, особено към жени играчи, жени съдии, момичета във футбола, ЛГБТ лица и момчета, които са подигравани като „слаби“ или „недостатъчно мъжествени“. Клубното съперничество е друг чест спусък, особено когато местните клубове имат дълга история на състезания или когато мачовете решават за промоция, изпадане или класиране в турнира. Типичните конфликти включват играчи срещу играчи, играчи или треньори срещу съдии, родители срещу съдии, привърженици или родители срещу други привърженици и словесен натиск от страни на отбора към младите играчи. На младежко ниво голяма част от конфликта идва от възрастни, особено родители и треньори, които прехвърлят натиск върху децата. Конфликтите най-често възникват по време на мачове, веднага след спорни съдийски решения, след голове, след нарушения или в края на напрегнати мачове. Тренировъчните сесии обикновено са по-малко открити, но словесното унижение все още може да се случи чрез закачки, изключване, викане или дискриминационни шеги. Онлайн пространствата са все по-актуални, особено клубните страници, секциите за коментари, местните спортни портали, съдържанието в Instagram и TikTok, където обидите след мачове могат да продължат и да станат по-агресивни. Речта на омразата в онлайн пространствата е особено опасна, защото младите играчи могат да бъдат обект на нападки извън терена и защото коментарите често се споделят без никакви образователни последващи действия.

3. Ключови участници

Речта на омразата във футболната среда вреди на всички. Най-често участващите участници са играчи, треньори, съдии, родители и поддръжници, в зависимост от нивото на състезанието. В масовия и младежкия футбол родителите и треньорите често играят решаваща роля, защото поведението им задава емоционалния тон на мача. Съдиите, особено младите и по-малко опитни съдии, са една от най-изложените на словесни обиди и в някои случаи на физически атаки. (източник) Младите играчи също са уязвими, защото могат да копират поведението на възрастни или да станат обект на обиди, свързани с етническа принадлежност, пол, физически вид, социален произход или възприемани грешки по време на мача. Играчите от малцинствата, ромските деца, чуждестранните играчи, момичетата и младите жени във футбола, както и ЛГБТ младежите или младежите, възприемани като ЛГБТ, могат да бъдат по-изложени на дискриминационни коментари.

НАЦИОНАЛЕН АНАЛИЗ

Жените съдии и жени играчи са допълнително изложени на сексистки стереотипи и поставяне под въпрос на тяхната компетентност. Треньорите могат да бъдат както рискови участници, така и превантивни участници: когато толерират обиди, проблемът ескалира; когато се намесят рано, те могат да успокоят ситуацията и да защитят младите играчи. Представителите на клубовете и делегатите на състезанията са важни, защото те решават дали инцидентите ще бъдат докладвани, сведени до минимум или адресирани правилно.

4. Основни причини и отключващи фактори

Основният спусък е състезателният натиск, особено в мачове, които се възприемат като важни за класирането, местния престиж, селекцията или бъдещите възможности за младите играчи. Втори основен спусък е недоволството от съдийството, където едно-единствено решение може да доведе до викове, обиди, заплахи или натиск от резервната скамейка и публиката. Лошият емоционален контрол от страна на възрастните е сериозен фактор, защото децата често възпроизвеждат езика и поведението, които виждат от треньори, родители и възрастни играчи. Местните съперничества също могат да превърнат нормалното съревнование във враждебност, особено в по-малки общности, където клубовете, училищата и семействата се познават лично. Липсата на образование е друга основна причина: много местни клубове имат правила за състезанието, но нямат практически инструменти за предотвратяване на речта на омразата, успокояване на конфликти или определяне на ясни стандарти за поведение преди мачове. По-широки социални фактори също влияят на футбола, включително национализъм, дискриминация срещу малцинствата, сексизъм, хомофобия и таблоидни или онлайн наративи, които нормализират обидите и образите на врага. Социалните медии могат да засилят конфликтите, като поддържат спора жив след мача и като дават видимост на унижението, обвиненията и дискриминационните коментари. Друга причина са слабите последващи действия след инциденти: може да съществуват санкции, но клубовете често нямат възстановителни или образователни мерки, които биха помогнали на играчите и възрастните да разберат какво се е случило и да променят поведението си. В младежкия футбол натискът за победа понякога става по-силен от образователната цел на спорта, което създава климат, в който агресивното поведение се оправдава като „страст“ или „борбен дух“.

COUNTRY ANALYSIS

5. Existing measures and gaps

Serbia has a legal framework for preventing violence and misconduct at sports events. The **Law on Prevention of Violence and Misbehavior at Sports Events** defines obligations of organisers and includes measures related to physical attacks, objects thrown onto the field, symbols that insult national, racial, religious or other feelings, pyrotechnics, alcohol, high-risk matches, security services and cooperation with public authorities. The Criminal Code also recognises violent behavior at sports events or public gatherings, including behavior or slogans that incite national, racial, religious or other hatred or intolerance when this leads to violence or physical conflict. Football structures also have internal rules, disciplinary procedures and reporting systems, while FSS (Football Association of Serbia) documents refer to respect, fair play, avoidance of discrimination and prohibition of hate speech. Internationally, UEFA and FIFA standards include anti-discrimination rules, sanctions, awareness programs, and the three-step procedure for racist behavior during matches: stop the match, suspend the match, and abandon the match if the behavior continues. (source) FSS has also supported campaigns such as “Be a referee”, which is relevant because referee protection and respect for officials are central issues in youth football.

However, several gaps remain. Existing measures are stronger at elite and national-team level than at grassroots and youth level. There is not enough systematic education for coaches, parents, young players and club volunteers on how to recognize hate speech and how to react before a situation escalates. Reporting procedures exist, but in practice many smaller clubs treat incidents informally or avoid reporting them because of fear of consequences, local pressure or lack of confidence that anything useful will happen. Sanctions alone are not enough, because they often come after the damage has already been done and do not necessarily change behavior. Grassroots clubs need simple, practical tools: match-day behavior rules, conflict de-escalation steps, parent codes of conduct, role-play scenarios, short educational sessions for players, and post-incident reflection methods. Another gap is the limited protection of young referees, who need both institutional support and a culture where coaches and parents immediately stop abuse from the sideline. Finally, there is a lack of structured work with online behavior, even though online insults increasingly continue the conflict after the match.

НАЦИОНАЛЕН АНАЛИЗ

5. Съществуващи мерки и пропуски

Сърбия има правна рамка за предотвратяване на насилието и неправомерното поведение по време на спортни събития. Законът за предотвратяване на насилието и лошото поведение по време на спортни събития определя задълженията на организаторите и включва мерки, свързани с физически нападения, хвърляне на предмети на терена, символи, обиждащи национални, расови, религиозни или други чувства, пиротехника, алкохол, мачове с висок риск, служби за сигурност и сътрудничество с публичните органи. Наказателният кодекс също така признава насилственото поведение по време на спортни събития или публични събирания, включително поведение или лозунги, които подбуждат национална, расова, религиозна или друга омраза или нетърпимост, когато това води до насилие или физически конфликт. Футболните структури също имат вътрешни правила, дисциплинарни процедури и системи за докладване, докато документите на ФСС (Футболен съюз на Сърбия) се отнасят до уважение, честна игра, избягване на дискриминация и забрана на речта на омразата. В международен план стандартите на УЕФА и ФИФА включват правила за борба с дискриминацията, санкции, програми за повишаване на осведомеността и триетапната процедура за расистко поведение по време на мачове: спиране на мача, прекъсване на мача и прекратяване на мача, ако поведението продължи. (източник) ФСС също така подкрепя кампании като „Бъди съдия“, което е уместно, тъй като защитата на съдиите и уважението към длъжностните лица са централни въпроси в младежкия футбол.

Въпреки това, остават няколко пропуски. Съществуващите мерки са по-силни на ниво елитни и национални отбори, отколкото на ниво местни и младежки отбори. Няма достатъчно систематично обучение за треньори, родители, млади играчи и клубни доброволци за това как да разпознават речта на омразата и как да реагират, преди ситуацията да ескалира. Съществуват процедури за докладване, но на практика много по-малки клубове третират инцидентите неформално или избягват да ги докладват поради страх от последствия, местен натиск или липса на увереност, че ще се случи нещо полезно. Само санкциите не са достатъчни, защото те често идват, след като щетите вече са нанесени, и не е задължително да променят поведението. Местните клубове се нуждаят от прости, практични инструменти: правила за поведение в деня на мача, стъпки за деескалация на конфликти, кодекси за поведение на родителите, сценарии за ролеви игри, кратки образователни сесии за играчи и методи за размисъл след инцидента. Друг пропуск е ограничената защита на младите съдии, които се нуждаят както от институционална подкрепа, така и от култура, в която

НАЦИОНАЛЕН АНАЛИЗ

6. Практически пример

Съответен регионален пример се случи през януари 2023 г. по време на детския футболен турнир „Šampion Junior Kup“ на Илиджа, близо до Сараево, който събра младежки отбори от региона. По време на един от мачовете група момчета скандирали „Ubij Srbina“ („Убий сърбина“), докато стояли заедно близо до игрището. Според организаторите, отборът, участващ в инцидента, е бил от Сплит и е бил незабавно отстранен от турнира, а треньорът се е извинил за поведението. На същия турнир е възникнал и отделен сериозен инцидент, когато родители на млади играчи от ФК Звездара от Белград са били нападнати близо до хотела, а един човек е бил ранен с нож. Въпреки че тези два инцидента са докладвани като отделни, заедно те показват как детският футбол може да се превърне в пространство, където речта на омразата, националната враждебност и агресията на възрастните навлизат в спортни среди, които трябва да бъдат безопасни, образователни и фокусирани върху честната игра. (източник)

Този пример е важен за „Ръководството за обучение по спортно майсторство“, защото показва, че речта на омразата в младежкия футбол не е само проблем на професионалните стадиони или организирани групи от фенове. Тя може да се появи сред деца, по време на регионални турнири и може да се засили или нормализира, ако възрастните не реагират незабавно и ясно. Реакцията на организатора, включително отстраняване от турнира, беше важна като дисциплинарна мярка, но случаят показва и необходимостта от по-силно превантивно обучение преди състезания. Треньорите, родителите и организаторите на турнири се нуждаят от практически инструменти за определяне на правила за поведение, обяснение защо дискриминационното скандиране е неприемливо, незабавна реакция при поява на реч на омразата и организиране на последващи дискусии с деца след подобни инциденти. За сръбския масов футбол този пример е особено актуален, защото млади играчи от Сърбия могат да участват в регионални турнири, докато подобни модели на национализъм, съперничество и дискриминационен език могат да се появят и в местните младежки състезания.

НАЦИОНАЛЕН АНАЛИЗ

7. Ключови нужди от подобрене

- Практическо обучение за треньори за разпознаване на речта на омразата, спиране на дискриминационния език и успокояване на конфликта преди ескалация.
- Ясни правила за поведение на местно ниво за играчи, треньори, родители и зрители, обяснени преди мачове и повтаряни през сезона.
- Специфични инструменти за защита на младите съдии, включително незабавна намеса на треньора, когато злоупотребите започнат от пейката или страничната линия.
- Кратки образователни дейности за млади играчи относно уважение, многообразие, честна игра, емоционален контрол и отговорно онлайн поведение.
- Насоки, насочени към родителите, относно положителната подкрепа, натиска, комуникацията с реферите и последствията от агресивното поведение.
- Опростени шаблони за отчитане и последващи действия за клубове, включително описание на инцидента, предприети мерки и извлечени поуки.
- Възстановителни методи след инцидент, като например екипна рефлексия, процеси за извинение и договорени ангажименти за поведение, в допълнение към санкциите.

НАЦИОНАЛЕН АНАЛИЗ

Национален анализ – България

1. Общ контекст

В България речта на омразата и конфликтите във футбола са видими не само на професионално ниво, но и в аматьорската, младежката и масовата среда. Проблемът не винаги се наблюдава систематично на местно ниво, което затруднява измерването на реалния му мащаб. Дисциплинарните дела, медийните репортажи и инцидентите, включващи съдии, играчи и привърженици, обаче показват, че вербалната агресия, дискриминационният език и конфликтното поведение остават практически проблем. Българският футболен съюз официално забранява дискриминацията и декларира нулева толерантност към расизма и други форми на дискриминация в своя устав. В същото време дисциплинарните му правила включват нарушения като обиден език, обидни жестове, лошо поведение, дискриминация и расизъм, което показва, че тези поведения са признати за релевантни рискове във футболната система. На масово ниво проблемът може да се опише като стабилен, с признаци на растеж, когато мачовете са емоционално заредени или когато конфликтите продължават онлайн след мача. Най-силното напрежение обикновено е свързано с решения на съдиите, местно съперничество, агресивно поведение от страна на родители или привърженици и липса на практическо обучение за уважение и самоконтрол.

2. Най-често срещаните форми на реч на омразата и конфликти

Най-често срещаните форми на реч на омразата във футбола в България включват расистки или етнически обиди, обиди, основани на националност, злоупотреба с клубно съперничество, сексистки коментари и обиден език към съдии или противници. В младежкия футбол речта на омразата често се смесва с обща вербална агресия, подигравки, провокации и унижение, вместо да бъде ясно разграничена като „случай на реч на омразата“. Типичните конфликти включват спорове между играчи със съдии, конфронтации между играчи след нарушения, протести срещу решения на треньори, викове на родители отстрани и провокации на противникови отбори от привърженици. Дисциплинарните правила на Българския футболен съюз изрично посочват обидния или обиден език и жестове, дискриминацията и расизма, както и нарушенията на реда и сигурността като дисциплинарни нарушения. Тези ситуации най-често се случват по време на мачове, веднага след последния съдийски сигнал, до съблекалните, около терена и по-късно в онлайн пространствата.

НАЦИОНАЛЕН АНАЛИЗ

3. Ключови участници

Основните участници са играчи, треньори, съдии, родители, местни привърженици и клубни служители. В младежкия футбол родителите и треньорите имат много силно влияние, защото техните реакции често оформят начина, по който младите играчи разбират приемливото поведение. Съдиите са една от най-уязвимите групи, особено младите съдии или съдиите, работещи в аматьорски и младежки мачове с ограничена сигурност или институционална подкрепа. Случай от 2025 г. от детски турнир в София показва това ясно, когато Българският футболен съюз публично осъди нападение над длъжностно лице по време на мач, включващ деца, родени през 2014 г. Млади играчи от малцинствен произход, чернокожи играчи, ромски играчи, чуждестранни играчи и жени играчи или съдии могат да бъдат по-изложени на дискриминационни коментари и унижение. Треньорите и ръководителите на отбори са ключови участници, защото те могат или да спрат ескалацията рано, или, ако реагират агресивно, да влошат конфликта.

4. Основни причини и отключващи фактори

Основните причини са възприеманите несправедливи съдийски решения, агресивната игра, местното съперничество, силният натиск за победа и липсата на емоционален контрол по време на ключови моменти от мача. Много конфликти започват с нарушение, решение за дузпа, решение за засада, червен картон или обвинения, че съдията е пристрастен. В един аматьорски мач в Плевенска област през 2024 г. съдия е нападат след решение за нарушение и мачът е спрял. Друга често срещана причина е нормализирането на виковете и обидите отстрани, особено когато възрастните се държат така, сякаш натискът и вербалната агресия са част от играта. По-широки социални фактори също имат значение: дискриминацията, национализмът, местното напрежение и онлайн омразата могат да навлязат във футболната среда. Работата на Съвета на Европа по борба с речта на омразата в спорта също третира дискриминацията, изключването и речта на омразата в спорта като проблеми, които изискват практически образователни отговори, а не само санкции.

НАЦИОНАЛЕН АНАЛИЗ

5. Съществуващи мерки и пропуски

България има официални правила срещу дискриминацията във футбола. Уставът на БФС (ПРОМЕНИТЕ ОТ 2026 Г.) забранява дискриминацията, основана на раса, националност, пол, произход, етническа принадлежност, религия, политическа или друга принадлежност и декларира нулева толерантност към расизма и други форми на дискриминация. Дисциплинарният правилник на БФС също така предоставя рамка за санкции и процедури при нарушения, включително обиден език, дискриминация, расизъм, лошо поведение и нарушения на реда и сигурността. Съществуват и публични антирасистки послания и кампании, включително изявления на БФС, че расизмът няма място във футбола. Основната празнина е, че реакцията все още е предимно реактивна: санкциите идват след инцидента, докато треньорите, родителите, младите играчи и местните клубове често нямат прости инструменти за превенция. Клубовете на местно ниво обикновено нямат достатъчно ресурси за структурирано обучение по въпросите на речта на омразата, разрешаването на конфликти, комуникацията със съдиите и безопасното поведение на страничната линия. Съществува и празнина в докладването и последващите действия: дребните инциденти често се третираят като „нормално футболно напрежение“ и не се обсъждат като поучителни моменти. Следователно обучителният модул трябва да се фокусира върху практически правила за поведение, ролеви игри, деескалация, лидерство от страна на треньора и прости протоколи в деня на мача.

6. Практически пример

Типичен сценарий в младежкия футбол в България е оспорван мач между два местни отбора, където съдията взема спорно решение към края на мача. Играчите започват да викат, единият треньор протестира шумно, родители от двата отбора се включват и противниковите играчи започват да се обиждат взаимно. Конфликтът се премества от терена към страничната линия и след последния съдийски сигнал родителите продължават да спорят близо до съблекалните. В някои случаи подобни ситуации са ескалирали във физическа конфронтация, както се вижда от докладваните инциденти, включващи младежки мачове и детски турнири. Обикновено случаят се решава чрез дисциплинарни мерки или публично осъждане след инцидента. Това, което често липсва, е ясно образователно последващо действие: кратка дискусия с отбора, процес на извинение, размисъл върху поведението и практическо споразумение за това как играчите, родителите и треньорите трябва да реагират следващия път.

НАЦИОНАЛЕН АНАЛИЗ

7. Ключови нужди от подобрене

- Практически умения за разрешаване на конфликти за играчи, треньори и младежки работници.
- Ясни правила за поведение по време на мачове, тренировки и край игрището.
- Прости инструменти за треньорите за ранно спиране на ескалацията.
- Осведоменост относно речта на омразата, дискриминацията и тяхното въздействие върху младите играчи.
- Обучение за родители и зрители относно приемливо поведение при подкрепа.
- Ролеви сценарии за решения на съдии, агресивна игра и провокации.
- Лесно докладване и последващи стъпки след инциденти.

НАЦИОНАЛЕН АНАЛИЗ

Национален анализ - Италия

1. Общ контекст

В Италия речта на омразата и конфликтите във футбола са документиран и постоянен проблем на професионално, аматьорско, младежко и масово ниво. В Южна Италия, и по-специално в Пулия, където оперираме в Орта Нова, провинция Фоджа, проблемът е особено видим поради силните местни териториални идентичности, високата младежка безработица и ограничения достъп до структурирано гражданско образование. Проблемът е широко описван от треньорите и клубните служители като стабилен или бавно нарастващ, особено в емоционално заредени мачове и в онлайн пространствата след мача. Федералният статут на FIGC официално забранява всякаква форма на дискриминация и декларира ангажимент за равно достойнство и уважение във футбола. Неговият кодекс за спортно правосъдие определя обидния език, дискриминационното поведение и насилственото поведение като наказуеми престъпления. На масово ниво обаче санкциите рядко се прилагат и промяната в поведението остава скромна. Националният орган за спортни прояви (Osservatorio Nazionale Sulle Manifestazioni Sportive), управляван от Министерството на вътрешните работи, наблюдава инцидентите на национално ниво, но се фокусира предимно върху професионални и високопрофилни събития, оставяйки до голяма степен отсъстващ мониторинг на масово ниво.

2. Най-често срещаните форми на реч на омразата и конфликти

Най-често срещаните форми на реч на омразата в италианския масов футбол включват териториални обиди, основани на град или квартал на произход, които са широко нормализирани като състезателни закачки, и етнически или расови обиди, насочени към играчи с чуждестранен произход, особено от Субсахарска Африка и Източна Европа. В провинция Фоджа, където имиграцията постепенно е разнообразила младежките футболни отбори, расово зареденият език се е превърнал в повтарящ се проблем, съобщаван от клубове, работещи с младежи от смесен произход. Обидите и подигравките, основани на пола, са чести в ситуации, включващи жени играчи или съдии. Клубното съперничество между отбори от съседни общини генерира интензивни словесни конфронтации, особено в местни дербита. Най-документираният модел на конфликт включва играчи и треньори, които агресивно оспорват решенията на съдиите, поведение, което младите играчи бързо интернализират и възпроизвеждат. Конфликтите между родители на страничната линия са станали по-чести на младежко ниво, ескалирайки от викове до заплахи и понякога физическа конфронтация.

НАЦИОНАЛЕН АНАЛИЗ

Онлайн пространствата, особено груповите чатове в WhatsApp, споделяни между родители и играчи, са се превърнали във второстепенна арена, където конфликтите в деня на мача продължават и се засилват след последния съдийски сигнал.

3. Ключови участници

Основните участници в инцидентите са играчи, треньори, съдии, родители и местни привърженици. Младите играчи от мъжки пол на възраст между 12 и 17 години най-често се идентифицират както като извършители, така и като мишени. Съдиите са една от най-уязвимите групи: доброволните съдии, работещи на младежко и аматьорско ниво, съобщават за високи нива на словесни обиди и заплахи, което пряко допринася за нарастващия недостиг на длъжностни лица, желаещи да работят в състезания на масово ниво. Треньорите играят решаваща роля, тъй като поведението им задава тона на целия отбор: когато те моделират и налагат уважение, инцидентите намаляват значително, но много треньори на масово ниво в Пулия не са получили официално образование по ценностно-базиран коучинг или управление на конфликти. Родителите и членовете на семейството, които наблюдават от страни, са най-слабо достигнатата и най-структурно разрушителна група. Играчите от малцинствен етнически произход, жените играчи и младите играчи с увреждания са непропорционално изложени на дискриминационен език и изключване. Unar е документиран излагането на етническите малцинствени общности в Южна Италия на дискриминация в обществения живот, включително в спортния контекст.

4. Основни причини и отключващи фактори

Най-непосредствените причини са оспорваните съдийски решения, физическите нарушения и състезателният натиск в мачове, където победата носи силно социално значение в общности с малко други начини за обществено признание сред младите хора. В провинция Фоджа, където младежката безработица постоянно надхвърля 40%, футболът функционира като една от малкото достъпни арени за постижения и принадлежност, което засилва емоционалните залози на всеки мач. Силната териториална идентичност и историческото съперничество между съседните градове в Апулия създават социален контекст, в който враждебността към съперническите си общности се счита за легитимен израз на местна гордост и тези нагласи се отразяват директно на футболния терен. Нормализирането на агресивното поведение се засилва, когато възрастните, особено родителите и треньорите, реагират на инцидентите с агресия, вместо да моделират регулиране и съдържаност.

НАЦИОНАЛЕН АНАЛИЗ

Медийното отразяване на професионалния футбол, което често драматизира конфронтацията между играчи и длъжностни лица, предоставя поведенчески сценарии, които младите играчи внасят в аматьорската среда. По-широки социални фактори също играят роля: расовите предразсъдъци, национализмът и стигматизацията на имигрантите в части от обществения дискурс в Южна Италия се превръщат в дискриминационни нагласи на терена към играчи от чуждестранен произход. Според ресурсния център на Съвета на Европа за борба с речта на омразата в спорта, борбата с практическите образователни мерки, насочени към треньорите и младежките работници, е по-ефективна от самите реактивни санкции за промяна на културата на масовия спорт.

5. Съществуващи мерки и пропуски

Федералните структури на провинциално ниво нямат достатъчно ресурси за прилагане на превантивни програми. Незначителните инциденти рутинно се третират като нормално футболно напрежение и се игнорират, вместо да се разглеждат като поучителни моменти. Механизмите за докладване съществуват на хартия, но не се съобщават ясно на клубовете, играчите или семействата, а жертвите, особено тези от малцинствен произход, често не се доверяват на официалните процеси за подаване на жалби. FIGC (Федерална футболна федерация) предвижда санкции за дискриминационно поведение, обиден език и насилствено поведение, а секторът на училищната младеж интегрира принципите на феърплея в насоките за младежки футбол и програмите за лицензиране на треньори. Програмата на УЕФА за футбол и социална отговорност насърчава ценностите на уважението чрез комуникационни материали, разпространявани до клубовете, номинално приети от свързани италиански клубове; CONI също така насърчава ценностите на феърплея в националната спортна система. Основният недостатък е, че съществуващият отговор остава почти изцяло реактивен: санкциите се прилагат след инциденти, докато треньорите, родителите и младите играчи нямат прости, практични инструменти за превенция. Клубовете на местно ниво в Пулия обикновено нямат бюджет за структурирано обучение и нямат достъп до обучение, базирано на сценарии. Много треньори на това ниво никога не са посещавали никаква форма на обучение по ценности или обучение за управление на конфликти. Кампанията „Rispetta il Gioco“ разчита на плакати и лозунги, а не на интерактивни методи, които водят до промяна в поведението.

НАЦИОНАЛЕН АНАЛИЗ

6. Практически пример

Типичен сценарий в младежкия футбол в провинция Фоджа включва мач за деца до 14 години между два съперничаещи си градски отбора, в който играч от африкански произход в домакиния отбор получава многократни етнически обиди от противникови играчи през второто полувреме. Съдията чува един коментар, но не спира играта, несигурен в правилната процедура. Нападналият играч реагира разочаровано и получава жълт картон за протест. Треньорът на домакиния отбор не оспорва официално решението, за да избегне по-нататъшна ескалация. След мача не се подава доклад за инцидента. Гостуващият клуб не е информиран, не се започва дисциплинарна процедура и нападналият играч спира да посещава тренировки за следващите две седмици. Поведението на противниковите играчи не се разглежда. В нито един от отборите не се провежда структуриран разговор за случилото се или как да се реагира различно следващия път. Този сценарий илюстрира кумулативния ефект от неподготвеността на съдиите, липсата на протоколи на клубно ниво, нежеланието за използване на официални механизми за докладване и липсата на подкрепа за засегнатите играчи.

7. Ключови нужди от подобрене

- Практически умения за разрешаване на конфликти за треньори и младежки работници, включително деескалация в реално време и насоки след инцидент;
- ясни и споделени правила за поведение по време на мачове, тренировки и странични игрища, които всички участници, включително родителите, разбират и приемат. Прости инструменти за треньорите за ранно разпознаване, назоваване и спиране на речта на омразата и дискриминационния език;
- осъзнаване на въпросите, свързани с речта на омразата, расовата дискриминация и тяхното специфично въздействие върху младите играчи от малцинствен произход;
- ролеви игри и инструменти за обучение, базирани на сценарии, базирани на контекста на южноиталианския масов футбол;
- структурирано обучение за родители и зрители относно приемливото поведение на подкрепа и неговото влияние върху младите играчи;
- лесно и достъпно докладване и последващи стъпки, които клубовете могат да прилагат след инциденти, без да се нуждаят от институционална подкрепа.

НАЦИОНАЛЕН АНАЛИЗ

Национален анализ - Португалия

1. Общ контекст

Ситуацията в Португалия през 2026 г. отразява контрастен сценарий: докато като цяло физическите инциденти на стадионите показват низходяща тенденция, речта на омразата и новите форми на организирано насилие изискват повишена бдителност от страна на властите. Докладът за анализ на насилието, свързано със спорта (RAVID) за спортния сезон 2024/2025, изготвен от Autoridade para a Prevenção e o Combate à Violência no Desporto (APCVD) и Polícia de Segurança Pública (PSP), посочва следното:

Двете категории инциденти с най-високи стойности през анализирания сезон са „притежание/използване на пиротехнически устройства“ (4213 случая) и „обиди или заплахи“ (625 случая). И двете категории отбелязват намаление в сравнение с предходния спортен сезон, следвайки общата тенденция за намаляване на общия брой инциденти;

Футболът продължава да е с най-голям брой нарушения, подобно на предишните сезони. Младежките футболни състезания бяха сред тези, в които се регистрира най-висок брой нарушения;

В младежкия футбол, Ponto Nacional de Informações sobre Desporto (PNID) е регистрирал 368 инцидента през спортния сезон 2024/2025 и 595 инцидента през спортния сезон 2023/2024, във всички възрастови групи. Тези данни показват намаляване на броя на инцидентите.

RAVID 24-25

2. Най-често срещаните форми на реч на омразата и конфликти

Профилът на конфликта в португалския футбол се развива от традиционни ултра-привърженически групи до по-фрагментирани групи. Според Доклада за анализ на насилието, свързано със спорта (RAVID) за 2024/2025 г., публикуван от Autoridade para a Prevenção e o Combate à Violência no Desporto (APCVD) и Polícia de Segurança Pública (PSP), като цяло, включително футбола и младежкия футбол, двете най-значими категории инциденти по време на анализирания спортен сезон са:

- Притежаване/използване на пиротехнически устройства (4213);
- Обиди или заплахи (625).

RAVID 24-25

НАЦИОНАЛЕН АНАЛИЗ

3. Ключови участници

Докладът за анализ на насилието, свързано със спорта (RAVID) за окончателното санкциониране за 2024/2025 г., изготвен от Органа за предотвратяване и борба с насилието в спорта (APCVD) и Полицията за обществена сигурност (PSP), посочва следното:

- Решенията, издадени от Агенцията за превенция и борба с насилието в спорта (APCVD) в различни спортове, включително футбол — което означава решения, за които всички възможности за обжалване са били изчерпани и следователно вече са произвели правна сила — се отнасят до юридически лица в 5,5% от случаите (предимно нарушения, извършени от организатори на спортни събития) и физически лица в 94,5% от случаите, като мнозинството от тях са мъже (94,5%).

- Статистически най-значимите категории нарушения, довели до решения за санкциониране, са следните:

„Неспазване на задължението за коректност, умереност и уважение“ (334 окончателни решения за санкциониране);

1. „Въвеждане или използване на пиротехнически средства в спортни обекти“ (180);

2. „Нахлуване на игрището по време на спортно събитие или достъп до ограничени зони на спортно място, недостъпни за широката публика“ (41).

3. Чрез анализ на групата привърженици, подлежащи на забрани за достъп до стадиона, наложени от Autoridade para a Prevenção e o Combate à Violência no Sporto (APCVD) и прилагани през анализирания период (462 лица), включително тези, свързани с футбола и младежкия футбол, могат да се направят следните заключения:

- а) Въпросните поддръжници са били предимно мъже (97,4%) и основно жители на районите на Лисабон (30,3%), Порто (22,1%) и Брага (12,8%). Що се отнася до възрастовото разпределение, 25,4% от поддръжниците са били на възраст между 21 и 25 години, следвани от възрастовата група 16–20 години, представляваща 19,3%;

- б) 61,9% от поддръжниците, подлежащи на забранителни мерки, наложени от APCVD, са били членове на организирани групи за поддръжници (GOA);

- в) 67,9% от влезлите в сила допълнителни санкции, включващи забрани за достъп до спортни обекти, са свързани с периоди на забрана от 10 до 18 месеца;

НАЦИОНАЛЕН АНАЛИЗ

г) Основните административни нарушения, за които са наложени тези забрани за достъп до стадиони, са: „вносяне или използване на пиротехнически средства в спортни съоръжения“ (72,9%); „хвърляне на предмети“ (9,3%); „неспазване на задължението за коректност, умереност и уважение“ (9,1%); „нахлуване на игрището или достъп до зони с ограничен достъп, които не са достъпни за широката публика“ (5,2%); и „извършване на действия или подбуждане към насилие, расизъм, ксенофобия и нетолерантност по време на спортни събития“ (3,5%).

Най-горната част на формуляра

RAVID 24-25

4. Основни причини и отключващи фактори

Долната част на формуляра. Информационният лист „Насилие срещу деца и млади хора в спорта“, публикуван от Асоциацията за подкрепа на жертвите (APAV), гласи следното:

Насилието в спорта, включително футбола и младежкия футбол, е свързано с няколко повтарящи се фактора, като например:

Култура на победа на всяка цена, където резултатът от играта се цени повече от благосъстоянието на децата и младите хора;

Натиск за спортен успех, често обусловен от външни очаквания;

Фрустрация след загуби, лоши представяния, контузии и/или ситуации, възприемани като несправедливи, което може да доведе до агресивни реакции;

Поведението на възрастните, когато проявяват агресивно или неуважително отношение както на терена, така и на трибуните;

Директно насърчаване на агресивността като начин за мотивиране и/или „закаляване“ на спортисти;

Емоционалните и финансови инвестиции на семействата в спортните кариери на децата им, нарастващо напрежение и натиск по отношение на спортните постижения;

Дигиталната среда, където могат да възникнат обидни коментари или ситуации на кибертормоз, свързани със спортни постижения.

folha_esporte_2025Горна част на формуляра Долна част на формуляра

Питачо, Л. (2015), в статията „Родители, натиск и криза на ценностите в младежкия спорт“, публикувана в спортния вестник „А Бола“, заявява следното:

НАЦИОНАЛЕН АНАЛИЗ

От социологическа гледна точка, Теорията за аномията предлага просветляваща леща. В контексти, където социалните норми са отслабени или където ценностната система, която би трябвало да регулира поведението, е заменена от чисто състезателна логика, се появява аномия: липса на ясни референции. В младежките спортни заведения, където границата между подкрепа и натиск често се пресича, много родители се чувстват упълномощени да действат като треньори, съдии и дори морални съдии, замествайки духа на спортменството с племенна логика за победа на всяка цена.

В спорта за развитие на младежите, включително младежкия футбол, съществува среда, благоприятстваща социална аномия, тъй като е налице ясна крехкост на моралните норми, като се има предвид, че ценности като уважение, сътрудничество и учене често се заменят от мания за резултати и прекомерна конкуренция. В резултат на това се губи „моралната карта“, която би трябвало да ръководи поведението на всички участници – родители, спортисти, треньори и съдии. Освен това, липсата на ясни санкции или ефективна намеса от страна на спортните организации допринася за все по-инвазивно поведение: родителите критикуват съдиите, обиждат противниковите играчи, оказват натиск върху децата си с нереалистични очаквания, нахлуват на игрищата и дори нападат съдии и други участници.

Освен това, Теорията за фрустрацията-агресията твърди, че агресията често е пряка последица от фрустрацията, т.е. блокирането на очакване или желание. В спортния контекст, особено в категориите за развитие на младежите, тази теория помага да се обясни произходът на много насилствени поведения, проявени от родителите. Когато родителите проектират върху децата си собствените си спортни мечти – често неосъществени – всяко препятствие по пътя на младия спортист, като например техническа грешка, замяна от треньора или поражение, се интерпретира не просто като спортен неуспех, а като атака срещу собствената му лична ценност. Получената фрустрация поражда интензивни негативни емоции, които често се проявяват чрез агресивно поведение.

Родители, натиск и криза на ценностите в младежкия спорт | A Bola

НАЦИОНАЛЕН АНАЛИЗ

5. Съществуващи мерки и пропуски

В Португалия има организации, които работят за прогнозиране и борба с насилието в контекста на спорта. Органът за предотвратяване и борба с насилието в спорта (APCVD) разработва проекти и кампании в тази област. APCVD е провела няколко действия за повишаване на осведомеността и превенция, насърчавайки ценности като толерантност, солидарност, честна игра, уважение и приобщаване, в допълнение към действия за обучение на специалисти, свързани с безопасността на спортните събития. APCVD разработва 2 кампании:

а) Кампания „Чувствайте се като у дома си“: това е символична кампания, която подчертава основите на европейския модел за сигурност на спортните събития, в който компонентът ГОСТОПРИЕМСТВО допринася решително за намаляване на напрежението и враждебността, като по този начин повишава нивата на сигурност. APCVD, Лига Португалия и свързаните с тях федерации възнамеряват да повишат осведомеността сред организаторите (клубовете) на спортни събития, за да създадат приветлива среда. Чрез насърчаване на климат на гостоприемство, спортните организатори увеличават шансовете феновете да се чувстват добре дошли, ценени и в безопасност на спортни събития, като по този начин спомагат за привличането на повече семейства към спортните обекти и за здравословно взаимодействие между феновете. Тази кампания има за цел да вдъхнови и насърчи клубовете и феновете да насърчават взаимно чувство на гостоприемство, реципрочна гордост от посрещането, така че всеки да се чувства добре дошъл, ценен и в безопасност по време на спортни събития.

б) Кампания „Нулево насилие“: е национална кампания за предотвратяване и борба с насилието в спорта, която има за цел да повиши осведомеността относно феномена на насилието, като насърчава етичните ценности на спорта, като сътрудничество, уважение, солидарност, честна игра и толерантност. Тази кампания има силен дигитален компонент и насърчава разпространението на инициативи и образователни ресурси в рамките на Националния план за етика в спорта (PNED), както и споделянето на добри примери, в Португалия и по света, за новини и добри практики в областта на спортната етика.

Проекти и кампании – APCVD

Националният план за спортна етика (PNED) е правителствена инициатива, изпълнявана от Португалския институт за спорт и младеж IPDJ от 2012 г. С превантивна и образователна мисия, той е насочен към организации, които насърчават спортни дейности и структури, пряко или косвено свързани със спорта, като клубове, федерации, асоциации, училища, кметства, медии и затвори, като целевата аудитория е: деца, спортисти, мениджъри, треньори и съдии, наред с други.

НАЦИОНАЛЕН АНАЛИЗ

Планът се състои от набор от инициативи, целящи да насърчават и разпространяват етиката и ценностите, присъщи на спортната практика, а целите му са очертани в пет стратегически оси:

- Обучение/образование;
- Спортни тренировки/събития;
- Публикации/изследвания/информационни и комуникационни технологии;
- Състезания;
- Кампании.

Национален план за етика в спорта PNED - IPDJ

Начало - ipdj-pned

Заслужава да се отбележи, че този план включва и „Награда за етичен флаг“, която има за цел да отличи организации, които развиват добри практики в тази област, чиито разпоредби се публикуват в Държавен вестник.

новини - ipdj-pned

51c553b9-d717-21f6-9ab9-b143555a05cc

Санкциите, наложени от Португалската футболна федерация (FPF), включват глоби, мачове, играни при закрити врати, и забрани за достъп до стадиони, като за сезон 2026/27 са предвидени по-строги наказания поради опасения от насилие. Дисциплинарният правилник на FPF предвижда санкции за неправомерно поведение от страна на клубове, спортни агенти и зрители, включително съвместна отговорност за плащане между клубовете и нарушителите.

Основни дисциплинарни санкции (ОДС):

- Глоби: Основна или допълнителна санкция, състояща се в плащането на фиксирана парична сума.
- Мачове при закрити врати: Забрана за зрители да посещават официални мачове, докато телевизионното излъчване остава разрешено.
- Забрана за ползване на стадион (Interdição de Recinto): Забрана за ползване на стадион, която в плажния футбол може да бъде заменена с глоба в размер от 30 до 50 разчетни единици (UC).
- Отстраняване от упражняване на функции: Приложимо за директори, треньори и други спортни агенти.
- Намаление на точки / Изпадане: Приложимо при сериозни дисциплинарни случаи.

Актуализации и увеличени наказания (2026/2027)

НАЦИОНАЛЕН АНАЛИЗ

По-строги санкции: Португалската футболна федерация (FPF), заедно с Португалската асоциация на футболните съдии (APAF), одобриха по-строги санкции, особено по отношение на насилието срещу съдии.

·Изменения в нормативната уредба: В Дисциплинарния правилник за сезон 2026/27 бяха въведени над 84 изменения.

·Борба с насилието: През май 2026 г. на правителството бяха предложени девет мерки, насочени към засилване на надзора и предотвратяване на влизането на забранени поддръжници в спортни съоръжения, като се акцентира върху видовете инциденти, които са довели до най-скорошните санкции.

Решенията и обсъжданията по тези въпроси се публикуват на официалния уебсайт на Португалската футболна федерация. Санкциите се погасяват по давност след 1, 2 или 4 години, в зависимост от тежестта на нарушението.

Управителният съвет на Португалската футболна федерация (Federação Portuguesa de Futebol) наскоро представи пакет от мерки по новата Програма за предотвратяване и борба с насилието в спорта, която изисква непрекъснато наблюдение от всички организационни организации и от правителството, за да се осигури интегриран и ефективен подход.

Сред предложените мерки се открояват следните:

1. Създаване на централизирана платформа за контрол на достъпа за състезания, където е технически осъществимо, осигуряваща проследимост, ефективен контрол на влизането и изключване на лица, на които е забранено влизането;
2. Въвеждането на поименни билети (Fan ID) в състезания, където е осъществимо, премахване на анонимността и засилване на индивидуалната отговорност;
3. Ефективното прилагане на допълнителното задължение, изискващо от забранените поддръжници да се явяват в полицейско управление, осигуряващо реалната ефективност на санкциите;
4. Засилване на проверките за сигурност от страна на правоприлагащите органи при събития с по-висок риск, предотвратяване на внасянето на пиротехнически изделия, оръжия и забранени предмети;
5. Създаването на механизми, позволяващи на правоприлагащите органи да идентифицират поддръжници, участващи в безредици на трибуните, когато това е технически възможно, като се гарантира индивидуална отговорност;

НАЦИОНАЛЕН АНАЛИЗ

6. Социално-образователни инициативи за превенция, насърчавани от Органа за предотвратяване и борба с насилието в спорта (APCVD), организаторите на събития и правоприлагащите органи в сътрудничество с областни и регионални асоциации, професионални сдружения и клубове;
7. Механизми, насочени към увеличаване на процесуалната скорост и ефективността на наказанията, особено по въпроси, свързани с насилието в спорта, в координация с прокуратурата и съдилищата;
8. Засилване на регулаторните мерки за борба с насилието, като същевременно се повишава осведомеността сред клубовете относно важността на санкционирането на привържениците за неподходящо поведение;
9. Повишаване и непрекъснато обучение на мениджърите по сигурността, допълнително професионализиране на тази важна роля в спортния контекст.

Новини | ФПФ

Португалската футболна федерация (FPF) наскоро популяризира кампанията „Спрете насилието“ – инициатива, насочена към повишаване на осведомеността и осъждане на всички форми на насилие в спорта, и по-специално във футбола. Кампанията включва редица дейности и инициативи за повишаване на осведомеността, провеждани в рамките на състезанията на FPF.

Новини | ФПФ

6. Практически пример

По време на мач за отбори до 17 години, двама играчи от Академия де Коимбра станаха жертва на ксенофобски коментари и дискриминационни расистки обиди от противников играч на Санжоанензе. Ситуацията стана толкова сериозна, че съдията прекъсна мача и прекара няколко минути в разговор с капитаните и треньорите.

Младежки отбор: Академика осъжда расистки и ксенофобски обиди | ОЩЕ ФУТБОЛ

На турнира за Международната купа в Порто, мачът между младежкия отбор на Спортинг Клуб де Круз и швейцарския Мейрин ФК бе белязан от нападения, извършени от привърженици, свързани с португалския клуб, срещу двама играчи на швейцарския отбор, които се нуждаеха от медицинска помощ. Съдията прекрати мача поради липса на условия за безопасност и на мястото беше извикана полиция.

[ВИДЕО: Сцени на насилие опетниха младежкия турнир в Порто - CNN](#)

НАЦИОНАЛЕН АНАЛИЗ

7. Ключови нужди от подобрене

От съществено значение е спортните служители и заинтересованите страни да бъдат обучени да управляват „мутацията на агресивността“, при която физическото насилие намалява, но вербалната омраза се увеличава. Обучението трябва да се фокусира върху идентифициране на източниците на напрежение и прилагане на техники, които предотвратяват ескалацията на дигиталните провокации във физически конфронтации на стадионите.

Съществува спешна необходимост от деконструиране на наратива, че расистките обиди са „част от футболния фолклор“. Модулът следва да предостави правно разяснение относно това какво представлява престъпление от омраза, като го разграничи от обикновените обиди, като същевременно повиши осведомеността за разрушителното въздействие, причинено от расизма и ксенофобията.

Необходимо е да се обучават делегатите и организаторите на мачове в стриктното прилагане на протоколи, като например „Триетапния протокол“ на ФИФА/УЕФА за прекъсване на мачове в случаи на расизъм. Същевременно трябва да се насърчава използването на образователни инструменти като „Бялата карта“, тъй като те възнаграждават честната игра и засилват положителните ценности от ранните етапи на развитие и обучение.

Треньорите играят жизненоважна роля в неформалното образование на младите хора и трябва да бъдат овластени да служат като модели за подражание. Те се нуждаят от инструменти за активно насърчаване на толерантността и уважението.

НАЦИОНАЛЕН АНАЛИЗ

Национален анализ - Испания

1. Общ контекст

Ситуацията по отношение на речта на омразата и конфликтите в младежкия и аматьорския футбол в Испания се е развила неравномерно през последните години. През 20-ти век конфликтите и речта на омразата са били много често срещани и в много случаи много насилствени. В началото на 21-ви век тези конфликти намаляха, но през последните години се наблюдава тревожна ескалация на вербалната и физическата агресия, като повечето насилствени инциденти са провокирани от родители, роднини и други възрастни на трибуните.

2. Най-често срещаните форми на реч на омразата и конфликти

- Насилие от страна на възрастни в младежкия футбол: Нараства загрижеността относно агресията в мачове с участието на деца на възраст от 10 до 13 години, като обидите и заплахите често идват от членове на семейството, което отразява прекомерен натиск за постигане на спортен успех.
- Фокус върху речта на омразата: Според доклади на Испанската обсерватория за расизъм и ксенофобия (OBERAXE), има постоянно присъствие на расистка, ксенофобска и хомофобска реч на омразата, която не само се случва на терена, но и се разпространява чрез социалните медии.
- Конфликти със съдии: Словесните обиди към съдиите в аматьорския футбол са се нормализирали, което кара съдийските асоциации да изискват спешни мерки за премахване на обидите от терена.
- Скорошни нашумели инциденти: Въпреки че става въпрос за аматьорски/обикновен футбол, напрежението се разпростира и върху приятелски мачове и мачове на по-ниско ниво, като се наблюдават сериозни инциденти като расистки и ислямофобски скандирания в международни приятелски мачове, които вече бяха разследвани през април 2026 г.

3. Ключови участници.

Проучване, проведено от Ла Лига и марката за спортна екипировка Puma сред повече от 1200 семейства, разкри, че 57% от инцидентите с насилие в младежкия футбол произтичат от поведението на възрастни. Родители, придружители и фенове са замесени в обиди, спорове и битки, които нарушават спортната среда за децата. Освен това 45% от анкетираните признават, че са били свидетели на ситуации, изпълнени с омраза, по време на този тип състезания.

НАЦИОНАЛЕН АНАЛИЗ

4. Основни причини и отключващи фактори.

Според повечето заинтересовани страни (треньори, играчи, спортни директори, клубни служители и фенове), основната причина се крие във възрастните, тясно свързани със спорта; в повечето случаи това са родителите на играчите. „Много родители вярват, че децата им ще станат бъдещи елитни футболисти“, „родителите си мислят, че имат Марадона, Меси или Роналдо и че „знаят повече от треньор“ и оказват прекомерен натиск върху децата си от трибуните“. Футболът се смята и за отдушник за „огорчени и потиснати хора“. Някои заинтересовани страни отиват още по-далеч и посочват структурни недостатъци в самата спортна система. Отговорността се споделя между ръководството, треньорите, съдиите и федерациите, които са обвинени в липса на решителност: „Без съмнение Федерацията трябва да бъде по-твърда“. В този смисъл няколко потребители настояват за по-строги мерки, като например незабавно спиране на мачове в случай на обиди или насилие или дори доживотни забрани за тези, които не спазват правилата.

Липсата на образование и ценности също се появява като повтарящ се фактор сред общите мнения. Липсата на образование сред възрастните води до загуба на същността на спорта, особено в контексти, в които участват деца.

Освен това, някои свързват тези ситуации с общо увеличение на насилието в обществото, което не се ограничава само до футболната среда, а е налице във всички области. Има и такива, които посочват външни фактори като сигурността на мачовете или липсата на полицейско присъствие, както и мнения, които подчертават политически или социални елементи в дебата.

5. Съществуващи мерки и пропуски.

- Изправени пред тази реалност, Ла Лига и Пума стартираха кампанията „Тук играем“, целяща да възвърне истинския дух на спорта и да насърчи здравословна и образователна среда в детския футбол.

Клубът „Драгонес де Лавапиес“, известен със своя приобщаващ и социален подход, ще оглави тази инициатива, която ще бъде от полза за повече от 4000 деца и семейства в цяла Испания. Освен това шест други отбора ще участват в програмата, като ще получат ексклузивни екипи, обучение по ценности и възможности за срещи с професионални футболисти.

НАЦИОНАЛЕН АНАЛИЗ

По време на представянето на проекта, личности като професионалните футболисти Фернандо Мориентес и Мигел Анхел Мора подкрепиха инициативата. „Родителите трябва да ходят на стадиона, за да аплодират, а не да оказват натиск. Децата отиват там, за да играят, а не да се забавляват“, заяви Мориентес, подчертавайки, че уважението, другарството и удоволствието трябва да бъдат крайъгълните камъни на масовия спорт.

- Система FARO: Испанското правителство, в сътрудничество с Ла Лига, внедри системата FARO, инструмент с изкуствен интелект за подобряване на наблюдението и реагирането на речта на омразата.

- Действия от страна на каталунското правителство и Ла Лига: Подписани са споразумения, като например това между каталунското правителство и Ла Лига през април 2026 г., за борба с речта на омразата по време на спортни събития и за гарантиране на неутралност.

- Протоколи против насилието: Засилват се разпоредбите за преследване на ултрагрупи и насилствено поведение, включително възможността за по-строги административни санкции.

6. Практически пример

През март 2026 г., обикновеният футбол в Малага преживя един жалък уикенд, затрупан от сериозни случаи на насилие, които напълно опетниха състезанието. Два мача от четвърта кадетска дивизия, с участието на момчета само на 14 и 15 години, се превърнаха в срамния епицентър на сбивания, нападения и заплахи, които наложиха полицейска намеса и доведоха до спиране на двата мача.

Първият инцидент се случи в събота на терена „Чурриана“, по време на полувремето на мача между домакините и „Кампанияс“. Избухна бой, който накара баща да слезе в съблекалнята, за да защити сина си от заплахите. Наложи се полицията да бъде извикана на терена и мачът беше прекратен. И двата клуба представиха противоречиви версии, като Чурриана обвини бащата на играч на „Кампанияс“ в нападение над мениджъра на екипировката им.

Позорът продължи в същата дивизия на терена „Кортихильо Базан“, където домакините играеха за промоция срещу „Писаро Атлетико“. Отменения гол, който щеше да изравни резултата за домакините, предизвика ожесточена битка с ритници, удари с юмруци и обиди. За пореден път полицията се наложи да се намеси и мачът беше прекратен. В отговор „Кортихильо Базан“ публикува изявление, в което обявява, че ще санкционира двама свои членове за инцидента.

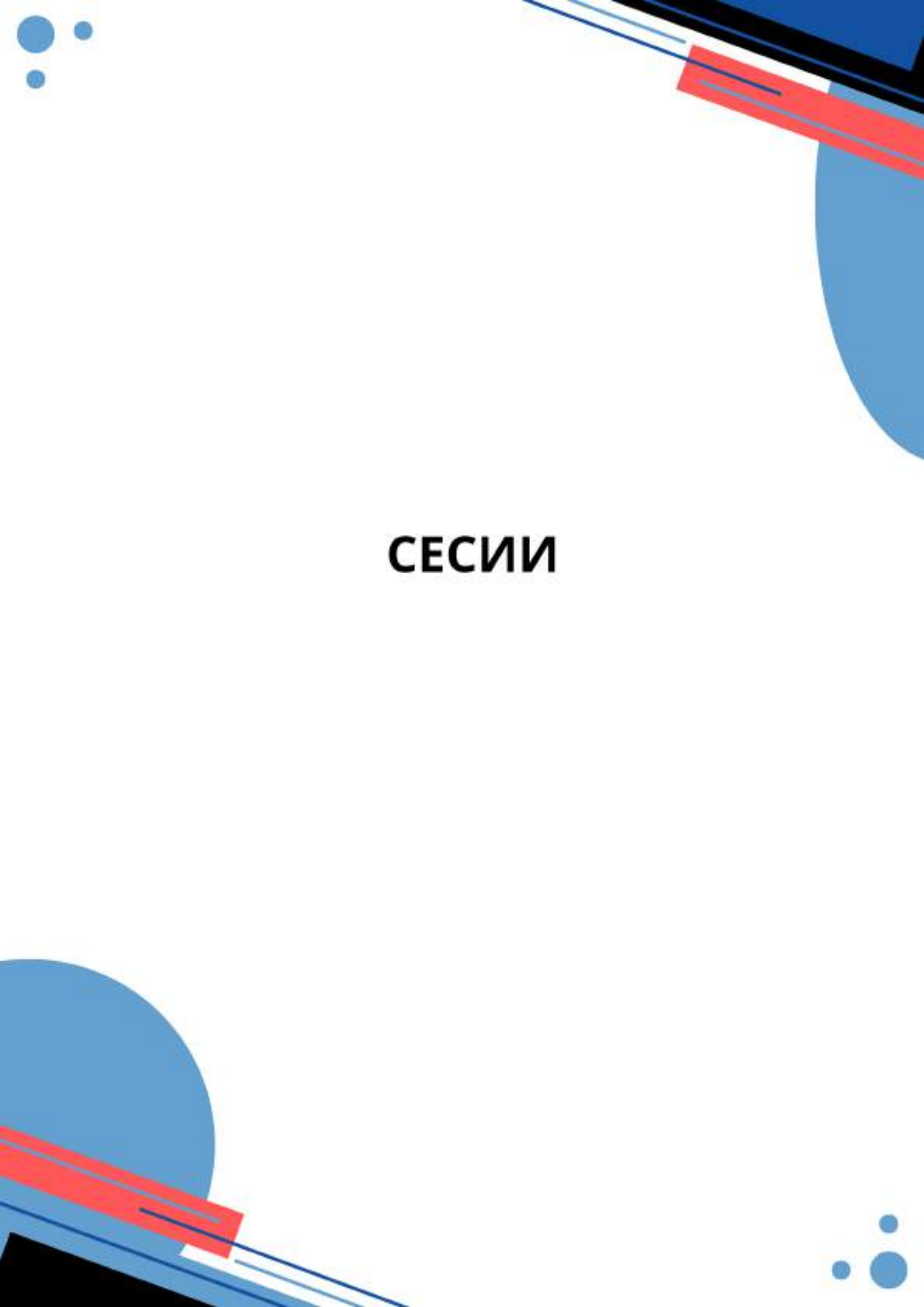
НАЦИОНАЛЕН АНАЛИЗ

Изправени пред тази ескалация на насилието, думите на ветерани като Мануел Гамес Вилялба, „Лато“, президент на Клуб Атлетик Пуерта Бланка, който вече беше осъдил ситуацията по COPE Málaga Sports, са отзвук. Лато се оплака, че много родители „идват на футболните игрища, предразположени да бъдат ядосани“ и подчерта противоречието в поведението им.

Президентът беше категоричен в изявлението си: „Вие, които идвате на терена, си тръгвате, за да обиждате, да атакувате треньори, зрители, съдии... длъжностните лица, които всеки уикенд са изложени на това някой да се приближава и да ни удря в лицето. Какво изобщо правите на футболните игрища? Стойте си вкъщи.“ Размислите му сочат към бич, който, далеч от това да изчезне, сякаш се вкоренява в младежките спортове.

7. Ключови области за подобрене

- Най-важната е обща кампания за повишаване на осведомеността на цялото общество и по-специално на тези, които се занимават с футбол, относно съществуването на това значително увеличение на конфликтите и речта на омразата в младежкия/аматорския футбол.
- Обучение на родителите и развиване на умения за разрешаване на конфликти. Те вредят на децата си!
- Обучение за треньори и мениджъри за предотвратяване на конфликти.
- Образование за играчите, особено за най-младите.
- Промоционални и образователни мерки от страна на публичните администрации и федерациите.
- Сътрудничество между клубовете за намаляване на речта на омразата (редовни срещи, забавни фестивали за насърчаване на единството между клубовете и др.).

СЕССИИ

СЕСИИ – ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА СПОРТСМЕНСТВОТО И ЧЕСТНАТА ИГРА

Сесия: Как изглежда феърплейът

Тема: Разбиране на основното значение на спортсменството и честната игра.

Време: 45 минути.

Общ преглед: Феърплейът често се споменава във футбола, но не всеки разбира какво означава в реални ситуации. Тази сесия помага на участниците да преминат от общи думи като „уважение“ и „справедливост“ към конкретно футболно поведение. Участниците ще обсъдят как изглежда феърплеят преди, по време и след мач. Целта е да се покаже, че феърплеят не е само спазване на правилата. Той е и въпрос на отношение, уважение и самоконтрол.

Цели на сесията

- Да се разбере значението на феърплея във футбола.
- Да се идентифицират примери за спортно поведение.
- Да се свърже феърплеят с реални ситуации на мача.
- Да се помогне на участниците да разсъждават върху собственото си поведение.

Размер на групата: 12–25 участници.

Материали: Флипчарт, маркери, лепящи се листчета, разпечатани карти със ситуации за феърплей (Раздаване 1), химикалки, лист за размисъл върху феърплея

Подготовка

Фасилитаторите трябва да разпечатат картите със ситуации за феърплей и листа за размисъл върху феърплея. Те също така трябва да подготвят флипчарт с въпроса: „Как изглежда феърплеят във футбола?“

Инструкции

Фасилитаторите откриват сесията с въпроса: „Когато чуете думите „феърплей“, за какво се сещате?“. Участниците трябва да напишат по една идея на всяко лепящо се листче. Фасилитаторите поставят листчетата на флипчарта и ги групират в категории:

- уважение;
- честност;
- самоконтрол;
- работа в екип;
- приемане на правила;
- помагане на другите.

СЕСИИ – ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА СПОРТСМЕНСТВОТО И ЧЕСТНАТА ИГРА

Фасилитаторите трябва да обяснят, че феърплейт не е просто лозунг. Това е поведение, което хората могат да видят по време на мач. След това фасилитаторите разделят участниците на малки групи и дават на всяка група по една карта със ситуации за феърплей. Задачата на групите е да обсъдят:

- Това честна игра ли е или не?
- Кой е засегнат?
- Какво би било по-добро поведение?
- На какво ни учи тази ситуация?

Всяка група трябва да представи една ситуация. Завършете сесията, като създадете групово определение за честна игра в едно изречение.

Пример: Феърплей означава да играеш за победа, като същевременно уважаващ правилата, противника, съдията, съотборниците и духа на играта.

Обсъждане и оценка

Следните въпроси могат да се използват за обсъждане:

- Коя ситуация беше най-лесна за преценка?
- Коя ситуация беше по-трудна?
- Може ли един отбор да бъде конкурентноспособен и все пак да показва феърплей?
- Кое е едно действие на честната игра, което уважавате, когато го видите?
- Какво поведение разрушава честната игра?

Може да се използва изречение за оценка: „За мен честната игра означава...“

Всеки участник трябва да довърши изречението устно.

Съвети за фасилитатора

Поддържайте дискусията практична. Не позволявайте „феърплей“ да остане празна дума. Помолете участниците да дадат примери от реалния футбол. Ако участниците кажат „всеки понякога мам“, попитайте: „Бихте ли приели същото поведение, ако беше използвано срещу вашия отбор?“. Това им помага да видят справедливостта и от двете страни. Феърплейт не е само спазване на правилата. Той включва уважение, честност, самоконтрол и отговорност. Във футбола феърплейт се вижда в малки действия: приемане на решения, избягване на обиди, подпомагане на контузени играчи, признаване на грешки, уважение към противниците и контролиране на реакциите след емоционални моменти. Фасилитаторите трябва да помогнат на участниците да разберат, че феърплейт не означава игра без амбиция. Играчът може да бъде силен, бърз, решителен и състезателен, без да е агресивен или неуважителен. Ключовото послание е: феърплейт защитава играта. Без него футболът се превръща в конфликт, а не в спорт.

СЕСИИ – ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА СПОРТСМЕНСТВОТО И ЧЕСТНАТА ИГРА

Хендаут 1: Карти със ситуации за феърплей

Ситуация 1: Помагане на противника

Играч пада след шпагат. Топката е все още в игра, но играчът изглежда контузен. Един от опонентите спира и вика за помощ.

Въпрос за дискусия: Това честна игра ли е? Защо?

Ситуация 2: Скрита игра с ръка

Играч докосва топката с ръка, но съдията не я вижда. Играчът продължава да играе и отборът му отбелязва гол.

Дискусионен въпрос: Честна ли е победата, ако играчът знае, че действието не е било разрешено? Какво би било честна игра в тази ситуация?

Ситуация 3: Обвиняване на съотборник

Вратар прави грешка и отборът допуска гол. Няколко съотборници му викат.

Въпрос за дискусия: Полезно ли е това за отбора? Каква би била реакцията за феърплей?

Ситуация 4: Уважение след поражение

Отбор губи важен мач. Някои играчи са ядосани, но въпреки това се ръкуват с противниците и благодарят на съдията.

Дискусионен въпрос: Защо поведението след поражение е важно?

Ситуация 5: Подигравка с опонента

Играч вкарва гол и празнува, като се смее на вратаря на противниковия отбор.

Въпрос за дискусия: Това начин ли е да се празнува или да се проявява неуважение? Какъв би бил отговорът на „честната игра“?

Ситуация 6: Честно хвърляне

Топката излиза навън. Съдията дава тъч на вашия отбор, но вие знаете, че сте докоснали топката последен.

Въпрос за дискусия: Как би изглеждала почтеността тук?

СЕСИИ – ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА СПОРТСМЕНСТВОТО И ЧЕСТНАТА ИГРА

Хендаут 2: Лист за размисъл върху феърплея

Задачата на участниците е да попълнят листа самостоятелно.

1. Едно поведение на честна игра, което вече демонстрирам:

2. Едно поведение, което трябва да подобря:

3. Едно нещо, което уважавам в опонентите:

4. Едно нещо не бива да правя, дори когато съм ядосан:

5. Моето изречение за феърплей:

Честната игра означава:

СЕСИИ – ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА СПОРТСМЕНСТВОТО И ЧЕСТНАТА ИГРА

Сесия: Уважавайте всички в играта

Тема: Уважение към противниците, съдиите, съотборниците и зрителите.

Време: 60 минути.

Общ преглед: Футболът включва много хора, не само играчите на терена. Противници, съдии, треньори, съотборници, родители и поддръжници – всички те оформят футболната среда. Тази сесия помага на участниците да разберат, че уважението не е избиращо. Лесно е да уважаваеш съотборник след победа. По-трудно е да уважаваеш противник, който играе силно, съдия, който взема трудно решение, или съотборник, който прави грешка. Тук се изпитва спортсменството.

Цели на сесията

- Да се разбере, че всеки във футбола заслужава уважение.
- Да се идентифицира неуважително поведение към различните участници в играта.
- Да се обсъди как неуважението се отразява на играчите, съдиите и отборите.
- Да се практикуват по-добри реакции в трудни ситуации.

Размер на групата: 12–25 участници.

Материали: Флипчарт, маркери, разпечатан шаблон за „Кръг на уважение“, разпечатани карти със сценарии за уважение, химикалки.

Подготовка

Фасилитаторите трябва да разпечатат шаблона „Кръг на уважение“ и картите със сценарии. Те подготвят флипчарт със заглавие: „Кой заслужава уважение във футбола?“

Инструкции

Фасилитаторите трябва да попитат участниците: „Кой участва във футболен мач?“ и чрез брейнсторминг да запишат отговори на флипчарта, като например:

- играчи;
- противници;
- съдии;
- треньори;
- съотборници;
- родители;
- поддръжници;
- организатори;
- доброволци.

СЕСИИ – ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА СПОРТСМЕНСТВОТО И ЧЕСТНАТА ИГРА

Фасилитаторите обясняват, че уважението трябва да обхваща всички тях, не само хората от нашия екип. Те дават на всеки участник или двойка шаблон за „Кръг на уважение“. Фасилитаторите дават задача на участниците да напишат по едно уважително поведение за всяка група:

- съотборник;
- противник;
- съдия;
- треньор;
- привърженик/зрител.

След това участниците трябва да бъдат разделени на малки групи (по 4-5 души на група) и да им бъде дадена по една карта със сценарий за уважение. Групите обсъждат:

- Кой е неуважен?
- Какъв е ефектът?
- Как би изглеждала една уважителна реакция?
- Кой може да помогне за промяна на ситуацията?

Групите трябва да представят своите заключения. Когато всички групи приключат с представянето на заключенията, фасилитаторите трябва да завършат с посланието:

Уважението е лесно, когато нещата вървят добре. Спортсменството се проявява, когато нещата са трудни.

Обсъждане и оценка

Фасилитаторите могат да използват следните въпроси:

- Кого най-често не уважават във футбола?
- Защо съдиите често са обект на нападки?
- Как трябва да реагират съотборниците след грешки?
- Как изглежда уважението към противниците по време на труден мач?
- Как могат привържениците да покажат уважение и същевременно да подкрепят отбора си?

Освен това, те могат да използват това изречение за оценка:

„Една група хора, към които трябва да проявя повече уважение, е...“

СЕСИИ – ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА СПОРТСМЕНСТВОТО И ЧЕСТНАТА ИГРА

Съвети за фасилитатора

Някои участници може да защитават неуважението като „част от футбола“. Продължавайте да питате дали неуважението помага на играта, дали помага на играча да се усъвършенства, дали кара младите съдии да се чувстват сигурни, дали бихме приели това поведение към собствения си отбор. Фасилитаторите трябва да поддържат спокоен тон, но да не смекчават посланието. Уважението не е по избор в младежкия футбол. Уважението във футбола е практично. То се показва чрез думи, жестове, език на тялото и решения. Уважението не означава да се съгласяваш с всичко. Играч може да не е съгласен със съдията, но все пак да говори спокойно. Треньорът може да поправи играч, но без унижение. Отбор може да загуби и все пак да се ръкува. В масовия и младежкия футбол уважението е особено важно, защото младите играчи се учат на поведение, като наблюдават възрастни и по-възрастни играчи. Ако видят викове, обвинения и обиди, те ги копират. Ако видят спокойни реакции и справедливо отношение, те научават, че това е стандартът. Фасилитаторът трябва да изясни, че уважението не е слабост. То е част от дисциплината и отборната култура.

СЕСИИ – ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА СПОРТСМЕНСТВОТО И ЧЕСТНАТА ИГРА

Хендаут 1: Кръг на уважение

Напишете по едно уважително поведение за всеки човек/група.

Съотборници:

.....

Противници:

.....

Съдии:

.....

Треньори:

.....

Привърженици/зрители:

.....

Моето лично правило за уважение:

.....

СЕСИИ – ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА СПОРТСМЕНСТВОТО И ЧЕСТНАТА ИГРА

Хендаут 2: Карти със сценарии за уважение

Сценарий 1: Съдията е под натиск

Млад съдия взема решение, което не харесва един отбор. Играчи го обграждат и няколко фенове започват да викат.

Дискусионен въпрос:

Как изглежда тук уважението към съдията?

Сценарий 2: Грешка на съотборник

Защитник прави грешка и отборът допуска гол. Двама съотборници му викат и го обвиняват за резултата.

Дискусионен въпрос:

Как трябва да реагират съотборниците?

Сценарий 3: Противник е контузен

Противник пада след предизвикателство и остава на земята. Някои играчи искат да продължат веднага, защото имат шанс да атакуват.

Дискусионен въпрос:

Какво е уважителното решение?

Сценарий 4: Обиждат играчите от фенове

Привърженици от едната страна започват да се подиграват на млад играч, след като той пропуска чиста възможност.

Дискусионен въпрос:

Как това се отразява на играча? Какво трябва да направят възрастните или ръководителите на отбора?

Сценарий 5: Треньор унижава играч

Треньорът вика на играч пред всички: „Днес си безполезен.“

Дискусионен въпрос:

Това дисциплина ли е или неуважение?

Сценарий 6: Отказ от ръкостискане

След загуба, някои играчи отказват да се ръкуват с противниците.

Дискусионен въпрос:

Защо уважението след мача е важно?

СЕСИИ – ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА СПОРТСМЕНСТВОТО И ЧЕСТНАТА ИГРА

Сесия: Правилата правят играта честна

Тема: Разбиране на правилата, справедливост и почтеност.

Време: 45 минути.

Общ преглед: Правилата понякога се възприемат като нещо, което ограничава играчите. В действителност, правилата правят футбола възможен. Без правила няма честна конкуренция, няма безопасност и няма доверие между отборите. Тази сесия помага на участниците да разберат защо правилата са важни и какво означава почтеност, когато никой не гледа. Фокусът е не само върху официалните футболни правила, но и върху неписаните правила за честност, отговорност и уважение.

Цели на сесията

- Да се разбере защо правилата са необходими във футбола.
- Да се свържат правилата със справедливостта и безопасността.
- Да се обсъди почтеността в ситуации, в които съдията не вижда всичко.
- Да се размишлява върху личната отговорност при вземане на решения.

Размер на групата: 12–25 участници.

Материали: Флипчарт, маркери, разпечатани Правила и Казуси за почтеност, химикалки, Лист с решения за почтеност.

Подготовка

Фасилитаторите трябва да разпечатат казусите и листа с решения за почтеност и да подготвят флипчарт с изречението: „Без правила футболът става...“

Инструкции

В началото на семинара, фасилитаторите трябва да помолят участниците да довършат изречението: „Без правила футболът става...“. Фасилитаторите трябва да напишат отговорите си на флипчарта. Те трябва да обяснят, че правилата не са враг на футбола и че правилата са там, за да защитават играта.

След това фасилитаторите питат: „Може ли нещо да е законно, но все пак несправедливо?“ и обясняват, че това ще бъде обсъдено в малки групи. Участниците трябва да бъдат разделени на малки групи (по 4-5 участници в група). Всяка група трябва да получи по един казус с правилата и почтеността.

СЕСИИ – ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА СПОРТСМЕНСТВОТО И ЧЕСТНАТА ИГРА

Задачата на групите ще бъде да обсъдят:

- Какво правило или ценност е включено?
- Кой има полза от действието?
- Кой е ощетен?
- Справедливо ли е поведението?
- Как би изглеждала почтеността?

След 20-30 минути групите представят своите аргументи.

След това всеки участник трябва да получи и попълни листа за решение относно почтеността – трябва да го направи индивидуално.

Фасилитаторите трябва да завършат тази част с посланието: Почтеността е това, което правите, когато съдията, треньорът или публиката не виждат всичко.

Обсъждане и оценка

Фасилитаторите могат да използват следните въпроси:

- Защо правилата са важни във футбола?
- Само отговорност на съдията ли е да се спазва феърплей? Кой друг е отговорен?
- Какво означава почтеност в един мач?
- Кое е по-лошо: да нарушиш правило или да се преструваш, че нищо не се е случило?
- Може ли несправедливата победа да навреди на отбора? По какъв начин?

Съвети за фасилитатора

Не превръщайте сесията в технически урок по футболни правила. Фокусът е върху ценностите, които стоят зад правилата: справедливост, безопасност, честност и доверие. Участниците могат да кажат: „Ако съдията не го вижда, не е мой проблем.“ Попитайте ги: „Бихте ли уважавали противник, който е използвал същото поведение срещу вас?“. Това помага дискусията да се премести от предимство към справедливост. Правилата съществуват, за да могат и двата отбора да се състезават при едни и същи условия. Те защитават играчите, съдиите и значението на резултата. Ако правилата се игнорират, мачът може да продължи, но доверието е увредено. Почтеността означава да се действа честно, дори когато би било по-лесно да се възползвате от това. В младежкия футбол това е много важно, защото младите играчи все още изграждат навици. Ако измамата се третира като умно поведение, тя става част от отборната култура. Фасилитаторът трябва да помогне на участниците да видят, че правилата не са само външен контрол. Те са част от споразумението, което прави футбола справедлив.

СЕСИИ – ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА СПОРТСМЕНСТВОТО И ЧЕСТНАТА ИГРА

Хендаут 1: Казуси за правила и почтеност

Случай 1: Скритата ръгбичка

Играч контролира топката с ръка, преди да отбележи гол. Съдията не я вижда. Голът е зачетен.

Дискусионен въпрос:

Това само отговорност на съдията ли е, или и играчът носи отговорност?

Случай 2: Загуба на време

Отборът печели и започва да губи време, като се преструва на контузен и отлага всяко рестартиране.

Дискусионен въпрос:

Това хитър футбол ли е или нечестна игра?

Случай 3: Опасен шпагат

Играчът знае, че не може да достигне топката, но въпреки това прави силен захват, за да спре противника.

Дискусионен въпрос:

Каква е разликата между тактическа игра и опасна игра?

Случай 4: Признаване, че топката е излязла в аут

Съдията дава тъч за вашия отбор. Знаете, че топката ви е докоснала последна.

Дискусионен въпрос:

Как би изглеждала честността?

Случай 5: Преструване на фаул

Играч пада в наказателното поле без контакт и иска дузпа.

Дискусионен въпрос:

Как това се отразява на доверието в играта?

Случай 6: Игра срещу по-слаб отбор

Единият отбор е много по-силен и продължава да унижава противника след всеки гол.

Дискусионен въпрос:

Какво означава справедливост, когато резултатът вече е решен?

СЕСИИ – ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА СПОРТСМЕНСТВОТО И ЧЕСТНАТА ИГРА

Хендаут 2: Лист за решения относно почтеността

Помислете за трудна футболна ситуация и отговорете:

1. Какво се случи?

.....

2. Кой беше лесният избор?

.....

3. Какъв беше справедливият избор?

.....

4. Кой би бил засегнат от решението?

.....

5. Какво бих направил следващия път?

.....

СЕСИИ – ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА СПОРТСМЕНСТВОТО И ЧЕСТНАТА ИГРА

Сесия 4: Силна конкуренция или неспортсменско поведение?

Тема: Разграничаване между състезателно поведение и агресивно или неспортсменско поведение.

Време: 60 минути.

Общ преглед: Футболът се нуждае от енергия, амбиция и силна конкуренция. Игралците трябва да се борят за топката, да защитават силно и да се опитват да спечелят. Но има ясна граница между състезателното поведение и неспортсменското поведение. Тази сесия помага на участниците да разпознаят тази граница. Тя им предоставя реални ситуации, в които трябва да решат дали поведението е справедливо, гранично или неприемливо.

Цели на сесията

- Да се разбере разликата между силна конкуренция и агресия.
- Да се идентифицира неспортсменско поведение по време на мачове.
- Да се обсъдят трудни гранични ситуации.
- Да се размисли върху това как емоциите влияят на решенията.

Размер на групата: 12–25 участници.

Материали: Флипчарт, маркери, разпечатани карти „Справедливо / Гранично / Несправедливо“, карти със сценарии, химикалки, раздадени материали за линия на поведение.

Подготовка

Фасилитаторите трябва да подготвят три табели и да ги поставят в различни части на стаята:

· *Справедливо* · *Гранично* · *Несправедливо*

Също така, фасилитаторите трябва да разпечатат картите със сценарии и хендаути „Линия на поведението“.

Инструкции

Водещите обясняват, че не всяко силно действие е несправедливо. Футболът позволява физическа конкуренция, натиск и интензивност. Те също така обясняват трите категории:

- Честно: силно, но уважително и в рамките на правилата.
- Гранично: рисковано, неясно или зависи от контекста.
- Несправедлив: агресивен, опасен, нечестен или неуважителен.

СЕСИИ – ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА СПОРТСМЕНСТВОТО И ЧЕСТНАТА ИГРА

След това фасилитаторите прочитат на глас един сценарий. Задачата на участниците е да изберат и да преминат към знака, с който са съгласни: Честно, Гранично или Нечестно. Всяка група трябва да обясни своя избор. Дискусията трябва да включва и какво би променило ситуацията. Фасилитаторите повтарят няколко сценария. Тази част от семинара трябва да завърши с молба към участниците да създадат свои собствени правила за запазване на конкуренцията, без да стават агресивни.

Обсъждане и оценка

Могат да се използват следните въпроси:

- Кой сценарий бяха трудни за преценка?
- Какво прави поведението конкурентно, но справедливо?
- Какво прави поведението агресивно или неспортсменско?
- Как гневът променя решенията?
- Коя граница никога не бива да прекрачва екипът ви?

Съвети за фасилитатора

Не насилвайте всеки отговор твърде бързо. Някои ситуации са наистина гранични. Нека участниците обяснят какво мислят. Важният урок не е само „правилният отговор“. Важният урок е играчите да започнат да забелязват границата между интензивността и вредата. Ако участниците защитават агресивното поведение като „част от победата“, попитайте: „Това помага ли ви да спечелите или рискува карти, битки и загуба на контрол?“ Коментар: Състезателното поведение е част от футбола. На играчите не трябва да се казва, че амбицията, силата или интензивността са грешни. Ключът е дали поведението уважава правилата, безопасността и достойнството на другите. Неспортсменското поведение обикновено се появява, когато целта вече не е само да се играе и печели, а да се унижава, наранява, провокира или мамят. Това разграничение е важно за младите играчи. Те трябва да се научат, че силата и уважението могат да съществуват заедно. Фасилитаторът трябва да поддържа балансирано послание: футболът трябва да остане състезателен, но не и враждебен.

СЕСИИ – ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА СПОРТСМЕНСТВОТО И ЧЕСТНАТА ИГРА

Хендаут 1: Карти със сценарии

Сценарий 1: Силно предизвикателство за раменете

Играч използва тялото си, за да спечели топката. Контактът е силен, но той играе с топката и не използва ръцете си.

Въпрос: Справедливо, гранично или несправедливо?

Сценарий 2: Късен старт

Играч пристига късно и удря краката на противника, след като топката е изчезнала.

Въпрос: Справедливо, гранично или несправедливо?

Сценарий 3: Празнуване на гол

Играч празнува със съотборниците си след отбелязването на гол.

Въпрос: Справедливо, гранично или несправедливо?

Сценарий 4: Празнуване в лицето на противника

Играч вкарва гол и тича директно към вратаря на противника, за да му се смее.

Въпрос: Справедливо, гранично или несправедливо?

Сценарий 5: Тактическо нарушение

Играч дърпа фланелката на противник, за да спре контраатака.

Въпрос: Справедливо, гранично или несправедливо?

Сценарий 6: Вербален натиск

Играч непрекъснато казва на противника си: „Нервен си, пак ще пропуснеш.“ Въпрос: Честно, гранично или нечестно?

Сценарий 7: Опасно отмъщение

Играч е бил фаулиран по-рано и по-късно извършва твърд шпагат, за да „изпрати послание“.

Въпрос: Справедливо, гранично или несправедливо?

Сценарий 8: Игра до свирката

Противник пада, но съдията не спира играта. Атакуващият отбор продължава и отбелязва гол.

Въпрос: Справедливо, гранично или несправедливо?

Сценарий 9: Уважителен протест

Капитан спокойно иска обяснение от съдията след взето решение.

Въпрос: Справедливо, гранично или несправедливо?

Сценарий 10: Обграждане на съдията

Петима играчи тичат към съдията и викат след решение.

Въпрос: Справедливо, гранично или несправедливо?

СЕСИИ – ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА СПОРТСМЕНСТВОТО И ЧЕСТНАТА ИГРА

Хендаут 2: Линия на поведението

Поставете всяко поведение на линията.

Честно → Гранично → Нечестно

Поведения за поставяне:

- Силно захващане с топката.
- Късно сцепление.
- Викане на съотборник.
- Помагане на противник да се изправи.
- Губене на време.
- Признаване, че топката ви е докоснала последна.
- Подигравка с опонент.
- Спокойно питайки съдията.
- Обграждане на съдията.
- Нарушение за отмъщение.

Отражение:

Едно поведение, което считам за лоялна конкуренция:

.....
Едно поведение, което смятам за неприемливо:

.....
Едно поведение, с което трябва да внимавам:

.....

СЕСИИ – ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ И РАЗРЕШАВАНЕ НА КОНФЛИКТИ ВЪВ ФУТБОЛНА СРЕДА

Сесия: Където започва конфликтът

Тема: Често срещани източници и ранни признаци на конфликти във футбола.

Време: 45 минути.

Общ преглед: Повечето футболни конфликти не започват с бой. Те обикновено започват много по-рано: грубо нарушение, вик на играч, решение на съдия, загуба на контрол от треньор или натиск от страничната линия. Тази сесия помага на участниците да забележат първите признаци на напрежение, преди ситуацията да стане сериозна. Основната идея е проста: колкото по-рано разпознаем конфликта, толкова по-лесно е да го спрем.

Цели на сесията

- Да се идентифицират най-често срещаните източници на конфликти във футбола.
- Да се разпознаят ранните предупредителни знаци преди ескалация.
- Да се помогне на участниците да помислят какво могат да направят, преди конфликтът да стане физически.

Размер на групата: 12–25 участници.

Материали: Флипчарт, маркери, лепящи се листчета, разпечатани карти със сценарии, химикалки, контролен списък за ранни предупредителни знаци.

Подготовка

Фасилитаторите трябва да разпечатат картите със сценарии и контролния списък за ранни предупредителни знаци. Те трябва да подредят стаята, така че участниците да могат да работят в малки групи. Те също така трябва да подготвят един флипчарт със заглавие: „Къде започва конфликтът?“

Инструкции

Фасилитаторите откриват сесията с прост въпрос: „Къде обикновено започват конфликтите във футбола?“ Фасилитаторите трябва да дадат на участниците лепящи се листчета и да ги помолят да напишат по един кратък отговор на листче (на всеки участник се дава по едно лепящо се листче, но ако се нуждаят от повече, фасилитаторите трябва да предоставят още). След това фасилитаторите събират листчетата и ги групират на флипчарта под пет заглавия:

- решения на съдиите;
- агресивна игра;
- натиск от страна на поддръжници или родители;
- поведение на играча;
- местно съперничество или предишен конфликт.

СЕСИИ - ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ И РАЗРЕШАВАНЕ НА КОНФЛИКТИ ВЪВ ФУТБОЛНА СРЕДА

След кратка дискусия върху резултатите от свършената работа, фасилитаторите трябва да разделят участниците на малки групи. Всяка група получава по една карта със сценарий. Задачата на всяка група е да обсъди следните въпроси:

- Какво е предизвикало напрежението?
- Кой участва?
- Кой е първият предупредителен знак?
- Какво би могло да влоши ситуацията?
- Какво би могло да спре конфликта по-рано?

Всяка група има 15-20 минути, за да отговори на въпросите и да подготви презентации. Всяка група представя своя случай за 2 минути. Заедно с групата, фасилитаторите създават списък с ранни предупредителни знаци. Завършете сесията с ключовото послание: Предотвратяването на конфликти започва преди кавгата, а не след нея.

Обсъждане и оценка

Въпроси за обсъждане:

- Коя ситуация ви се стори най-реалистична?
- Кои предупредителни знаци обикновено се игнорират?
- Кой може да спре конфликта рано?
- Какво могат да контролират играчите в тези ситуации?
- Какво могат да контролират треньорите или ръководителите на отбори?

Съвети за фасилитатора

Водещите трябва да поддържат сесията близка до истинския футбол. Участниците могат да кажат „това винаги се случва“ или „това е нормално“. Водещите не трябва да спорят с тях по теоретичен начин, а да задават практически въпроси:

- Това помага ли на отбора?
- Прави ли мача по-безопасен?
- Какво ще стане, ако никой не го спре?
- Какво би научил един по-млад играч от това поведение?

Ако дискусията се сведе само до лошо съдийство, фасилитаторите трябва да я върнат към това, което участниците могат да контролират: тяхната реакция, думите им, езикът на тялото им и влиянието им върху съотборниците. Конфликтът във футбола обикновено започва с подтик и след това се разраства чрез реакции. Подтик може да бъде нарушение, съдийско решение, грешка, празнуване на гол или натиск извън терена. Важното е, че самият подтик не винаги създава конфликт. Конфликтът нараства, когато хората реагират агресивно на подтика. Един вик води до друг вик. Едно натискане въвлича повече играчи в ситуацията. Един гневен коментар от страничната линия може да увеличи натиска върху младите играчи.

СЕСИИ - ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ И РАЗРЕШАВАНЕ НА КОНФЛИКТИ ВЪВ ФУТБОЛНА СРЕДА

Хендаут 1: Контролен списък за ранни предупредителни знаци

Отбележете знаците, които сте виждали в реални футболни ситуации:

- Повишен глас.
- Многократни протести.
- Играчи, обграждащи съдията.
- Напъване след свирката.
- Подигравка или унижение на опонент.
- Привържениците викат агресивно.
- Треньорът губи контрол.
- Играчите отказват да се успокоят.
- Съотборници, тичащи към спор.
- Родители, даващи агресивни инструкции.
- Отказ от ръкуване.
- Провокативно празненство.
- Обвинения в измама.
- Онлайн обиди след мача.
- Лични или основани на самоличността обиди.

СЕСИИ - ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ И РАЗРЕШАВАНЕ НА КОНФЛИКТИ ВЪВ ФУТБОЛНА СРЕДА

Хендаут 2: Карти със сценарии

Сценарий 1: Трудното нарушение

Играч извършва силен шпагат. Другият играч бързо се изправя, приближава се до него и започва да вика. Съотборниците от двете страни започват да се приближават.

Сценарий 2: Решението за наказание

Съдията отсъжда дузпа. Защиатаващият се отбор смята, че решението е грешно. Вратарят започва да вика на съдията, а треньорът протестира шумно от страничната линия.

Сценарий 3: Подигравателното празненство

Играч вкарва гол и празнува пред пейката на противника. Той се смее и ги сочи с пръст. Един от противниковите играчи реагира гневно и го блъска.

Сценарий 4: Ядосаният родител

Родител вика на детето си: „Спри да бъдеш слаб! Удряй по-силно!“ Други родители също започват да викат. Младите играчи стават нервни.

Сценарий 5: Старото съперничество

Два отбора от близки градове са имали проблеми и преди. По време на загревката играчите вече си разменят провокативни коментари.

Сценарий 6: Онлайн коментарът

След мач, един играч публикува подигравателен коментар за другия отбор. Отговорите стават агресивни и конфликтът продължава онлайн.

СЕСИИ - ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ И РАЗРЕШАВАНЕ НА КОНФЛИКТИ ВЪВ ФУТБОЛНА СРЕДА

Сесия 2: Конфликт на терена

Тема: Разбиране кой е замесен във футболни конфликти и как конфликтите ескалират.

Време: 60 минути.

Общ преглед: Футболните конфликти рядко включват само двама души. Дори ако конфликтът започне между двама играчи, други бързо се превръщат в част от него: съотборници, треньори, съдии, родители, поддръжници или хора онлайн. Тази сесия помага на участниците да картографират футболен конфликт стъпка по стъпка. Те ще идентифицират спусъка, участващите хора, точките на ескалация и възможните решения.

Цели на сесията

- Да се разбере как се развиват конфликтите във футболната среда.
- Да се идентифицират различните участници в конфликта.
- Да се разпознаят точките на ескалация.
- Да се намерят практични моменти, в които някой може да се намеси.

Размер на групата: 12–25 участници.

Материали: Флипчарт, маркери, шаблон за разпечатана карта на конфликта, карти със сценарии, химикалки, лепящи се листчета.

Подготовка

Фасилитаторите трябва да разпечатат шаблона за карта на конфликта и картите със сценарии и да подготвят флипчарт със следната проста структура:
Задействане → Реакция → Ескалация → Интервенция → Разрешение

Инструкции

Фасилитаторите обясняват, че футболните конфликти не са само за „кой ги е започнал“. Те са и за това какво се е случило след това. Те трябва да представят веригата на конфликта:

Задействане → Реакция → Ескалация → Интервенция → Разрешение

Те трябва да дадат пример:

- Спусване: твърдо нарушение.
- Реакция: играчът вика.
- Ескалация: съотборниците се присъединяват.
- Интервенция: капитанът разделя играчите.
- Решение: съдията разговаря с капитаните, треньорът успокоява резервната скамейка.

СЕСИИ - ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ И РАЗРЕШАВАНЕ НА КОНФЛИКТИ ВЪВ ФУТБОЛНА СРЕДА

След обяснението, участниците трябва да бъдат разделени на малки групи (6 групи, тъй като има 6 сценария). Всяка група получава един сценарий и един шаблон за Карта на конфликта. Задачата на групите е да попълнят картата:

- Какво е причинило конфликта?
- Кой се включи?
- Какво го влоши?
- Кой би могъл да помогне?
- Какво би било справедливо решение?

Всяка група има 15-20 минути, за да отговори на въпросите и да подготви презентации. Всяка група представя своята карта на конфликта. След всяка презентация, фасилитаторите трябва да попитат цялата група: „Кой беше най-подходящият момент за спиране на този конфликт?“. Фасилитаторите затварят тази част от сесията с посланието: Всеки конфликт има повратни точки. Ако можем да ги видим, можем да действаме по-рано.

Обсъждане и оценка

Фасилитаторите могат да използват следните въпроси:

- Кой е участвал в конфликта?
- Кой влоши ситуацията?
- Кой би могъл да помогне за успокояването му?
- Кой беше най-подходящият момент за интервенция?
- Какво би било справедливо и реалистично решение?

Въпрос за оценка: „Кое е едно нещо, което може да спре футболен конфликт, преди да се разрасне?“

Съвети за фасилитатора

Фасилитаторите не трябва да позволяват на групите да се фокусират само върху наказанието. Тази сесия е за разбиране на процеса на конфликт. Санкции може да са необходими в сериозни случаи, но основният урок е превенцията и интервенцията. Участниците трябва да бъдат насърчавани да бъдат конкретни. Вместо да казват „треньорът трябва да направи нещо“, фасилитаторите трябва да попитат: „Какво точно трябва да каже или направи треньорът?“. Картирането на конфликти е прост начин да се помогне на участниците да спрат да мислят само по отношение на вината. Вместо да питат само „Кой беше сгрешил?“, картата пита „Как се разви ситуацията?“. Това е важно във футбола, защото конфликтите често са колективни. Един играч може да започне да вика, но съотборниците, треньорите и поддръжниците могат бързо да увеличат натиск. Картирането помага на участниците да видят, че много хора могат или да ескалират, или да успокоят ситуацията. След като групата види ясно стъпките, става по-лесно да се намери практичен отговор.

СЕСИИ - ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ И РАЗРЕШАВАНЕ НА КОНФЛИКТИ ВЪВ ФУТБОЛНА СРЕДА

Хендаут 1: Шаблон за карта на конфликта

1. Какво се случи?

Кратко описание на ситуацията.

2. Спусък

Какво започна напрежението?

3. Замесени хора

Кой е бил пряко или косвено замесен?

4. Първа реакция

Как реагираха хората в началото?

5. Точка на ескалация

Какво влоши положението?

6. Възможна интервенция

Кой би могъл да се намеси и как?

7. Резолюция

Какво трябва да се случи, за да се приключи конфликтът справедливо?

8. Последващи действия

Какво трябва да се обсъжда след мача или тренировката?

СЕСИИ – ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ И РАЗРЕШАВАНЕ НА КОНФЛИКТИ ВЪВ ФУТБОЛНА СРЕДА

Хендаут 2: Карти със сценарии

Сценарий 1: Играл срещу играч

Защитникът прави два силни шпагата за кратко време. Нападателят се ядосва и казва на съотборника си: „Следващия път ще му отвърна на удара.“ Следващото предизвикателство става опасно.

Сценарий 2: Играл срещу съдия

Съдията не отсъжда нарушение. Играл му вика. Капитанът се присъединява. След това треньорът започва да вика от страничната линия.

Сценарий 3: Поддръжници срещу поддръжници

Привърженици на двата отбора започват да се обиждат взаимно след гол. Младите играчи чуват виковете и стават по-агресивни на терена.

Сценарий 4: Натиск от треньора

Треньорът крещи на играчите си след всяка грешка. Играчите се изнервят и започват да се обвиняват взаимно.

Сценарий 5: Натиск от страна на родителите

Родител казва на млад играч да „играе по-силно“ и „да не позволява на никого да го бутне“. Игралът става агресивен и извършва опасно нарушение.

Сценарий 6: Онлайн ескалация

След мач, играчите от двата отбора продължават да спорят в групов чат. Споделят се скрийншотове и следващият мач между отборите започва с напрежение.

СЕСИИ – ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ И РАЗРЕШАВАНЕ НА КОНФЛИКТИ ВЪВ ФУТБОЛНА СРЕДА

Сесия 3: Пауза и реакция

Тема: Деескалация и бързо вземане на решения по време на напрегнати мачови ситуации.

Време: 45 минути.

Общ преглед: По време на мач играчите нямат време за дълги дискусии. Когато се случи нарушение, когато някой ги обиди или когато съдията вземе трудно решение, те реагират за секунди. Тази сесия обучава участниците да създават кратка пауза, преди да реагират. Тази пауза може да предотврати бой, червен картон или по-голям конфликт.

Цели на сесията

- Да се упражнява самоконтрол в напрегнати футболни моменти.
- Да се използва проста пауза преди реакция.
- Да научите кратки фрази за деескалация.

Размер на групата: 10–25 участници.

Материали: Отворено пространство, свирка, разпечатани карти за ролеви игри, конуси или маркери, материали за пауза и реакция, химикалки.

Подготовка

Фасилитаторите трябва да организират малко открито пространство за движение. Те трябва да отпечатаат карти за ролеви игри и хендаути „Пауза и реакция“. Също така трябва да поставят конуси или маркери, за да създадат опростена зона за представяне.

Инструкции

В началото на сесията фасилитаторите представят метода:

Пауза – Прочетете – Реагирайте Пауза: спрете първата си емоционална реакция.

Прочетете: бързо разберете какво се случва.

Реагиране: изберете действието, което помага на играта да продължи.

Водещите обясняват, че целта не е да се игнорират емоциите. Целта е да се избегне допускането първата емоция да контролира следващото действие. Водещите демонстрират една лоша реакция и една по-добра реакция. След това трябва да разделят участниците на групи от по трима:

- играч;
- противник/съдия/съотборник;
- наблюдател.

Всяка група получава по една карта за ролева игра.

СЕСИИ – ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ И РАЗРЕШАВАНЕ НА КОНФЛИКТИ ВЪВ ФУТБОЛНА СРЕДА

Първи кръг – инструкции за участниците: разиграйте ситуацията с неконтролирана реакция.

Втори кръг – инструкции за участниците: повторете ситуацията, използвайки Пауза – Прочетете – Реагирайте.

Наблюдателите дават обратна връзка:

- Плеърът направи ли пауза?
- Играчът използва ли спокоен език на тялото?
- Думите помогнаха ли или засилиха ситуацията?
- Реакцията полезна ли беше за екипа?

Ако времето позволява, ролите могат да се редуват в групата. Фасилитаторите трябва да завършат с кратък списък с фрази, които участниците могат да използват в реални мачове (Хендаут 2).

Обсъждане и оценка

Фасилитаторите могат да използват следните въпроси:

- Какво беше трудно при паузирането?
- Какъв език на тялото е помогнал?
- Кои думи успокоиха ситуацията?
- Кои реакции защитиха екипа?
- Как може да се използва този метод по време на истински мач?

Оценъчно изречение: „Следващия път, когато се почувствам провокиран, ще...”

Съвети за фасилитатора

Фасилитаторите трябва да поддържат упражнението реалистично. Участниците могат да преувеличат ролевата игра или да я превърнат в комедия, но фасилитаторите трябва да ги върнат към реалния мач: „Как би изглеждало това по време на истински мач?“. Фасилитаторите не трябва да очакват перфектни реакции. Целта е практика. Дори една секунда пауза е напредък. Деескалацията не е слабост. Във футбола самоконтролът е полезно умение. Играч, който остава спокоен след провокация, предпазва отбора от картони, битки и загуба на фокус. Много конфликти възникват заради първата неконтролирана реакция. Играч е фаулиран, отблъсква се и съотборниците му се присъединяват. Решението на съдията е оспорено, един играч вика, след което треньорът и феновете се присъединяват. Конфликтът нараства бързо. Тази сесия тренира малкия момент между емоцията и действието. Този момент дава на играча избор.

СЕСИИ – ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ И РАЗРЕШАВАНЕ НА КОНФЛИКТИ ВЪВ ФУТБОЛНА СРЕДА

Хендаут 1: Карти за ролеви игри

Ролева игра 1: Тежко нарушение

Фаулиран си силно. Противникът казва: „Нищо не беше.“ Задача: Направи пауза, прочети ситуацията и реагирай без да натискаш или да викаш.

Ролева игра 2: Няма отсъдено нарушение

Вярвате, че съдията е пропуснал явно нарушение.
Задача: Реагирайте, без да обиждате съдията.

Ролева игра 3: Съотборник губи контрол

Вашият съотборник започва да крещи на противник.
Задача: Успокой съотборника си, преди другите да се присъединят.

Ролева игра 4: Опасно предизвикателство

Противник извършва опасен шпагат. Вашият отбор иска отмъщение.
Задача: Спрете реакцията на отмъщение.

Ролева игра 5: Натиск от страна на поддръжниците

Някой от страничната линия крещи агресивни инструкции.
Задача: Решете как може да реагира играч, капитан или треньор.

Ролева игра 6: След последния съдийски сигнал

Мачът приключва и един от играчите отказва да се ръкува.
Задача: Помогнете за приключването на мача с уважение.

СЕСИИ – ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ И РАЗРЕШАВАНЕ НА КОНФЛИКТИ ВЪВ ФУТБОЛНА СРЕДА

Хендаут 2: Пауза – Четене – Реагиране

Когато започне напрежението:

- Спрете първата си реакция.
- Поемете един дъх.
- Вижте какво се случва.
- Запитайте се: „Ще помогне ли или ще навреди ли реакцията ми на екипа?“
- Направете крачка назад, ако е необходимо.
- Използвайте кратка спокойна фраза.
- Нека капитанът, треньорът или съдията управляват следващата стъпка.

Полезни фрази:

- „Отдръпни се.“
- „Без отмъщение.“
- „Нека капитанът говори.“
- „Продължаваме да играем.“
- „Първо се успокой.“
- „Следващото действие.“
- „Говорим след мача.“
- „Уважаваме играта.“
- „Играем футбол, не се бием.“

СЕСИИ – ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ И РАЗРЕШАВАНЕ НА КОНФЛИКТИ ВЪВ ФУТБОЛНА СРЕДА

Сесия: Омаловажаване на играта

Тема: Активно слушане и ненасилствена комуникация във футболни конфликти.

Време: 60 минути.

Общ преглед: Футболните конфликти често се влошават заради начина, по който хората говорят. Викането, обвиненията, сарказмът и обидите добавят напрежение. Спокойната, ясна и уважителна комуникация може да го намали. Тази сесия помага на участниците да практикуват прости инструменти за комуникация, които могат да използват по време на конфликт. Не става въпрос за пасивност. Става въпрос за говорене по начин, който помага за разрешаването на ситуацията, вместо да я влошава.

Цели на сесията

- Да се разбере как езикът може да ескалира или намали конфликта.
- Да практикувате активно слушане.
- Да се използват прости стъпки за ненасилствена комуникация.
- Да се заменят агресивните фрази с полезен футболен език.

Размер на групата: 12–25 участници.

Материали: Флипчарт, маркери, разпечатани карти за комуникация, работен лист с горещи/по-добри думи, химикалки.

Подготовка

Разпечатайте комуникационните карти и работния лист. Подгответе флипчарт с две колони:

Думи, които ескалират / Думи, които успокояват

Инструкции

В началото на сесиите, фасилитаторите трябва да проведат брейнсторминг и да попитат участниците:

„Кои думи влошават футболните конфликти?“

Фасилитаторите записват своите примери под „Думи, които ескалират“ на подготвения флипчарт.

Когато всички идеи са споделени, фасилитаторите питат:

„Какви думи могат да успокоят ситуация?“

СЕСИИ - ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ И РАЗРЕШАВАНЕ НА КОНФЛИКТИ ВЪВ ФУТБОЛНА СРЕДА

Фасилитаторите пишат примери под „Думи, които успокояват“.

След като коментират резултатите от брейнсторминга, фасилитаторите трябва да въведат проста комуникационна структура:

- Видях...
- Чувствам / Мисля...
- Трябва ми...
- След това трябва...

Фасилитаторите могат да дадат пример:

„Видях блъскането след съдийския сигнал. Мисля, че сме близо до бой. Трябва всички да се отдръпнат. След това капитанът трябва да говори със съдията.“

Участниците трябва да бъдат разделени на двойки, като всяка двойка получава по една комуникационна карта. Тяхната задача е да пренапишат агресивната фраза в по-добра футболна фраза за 15-20 минути. Всяка двойка представя своята фраза.

Обсъждане и оценка

Фасилитаторите могат да използват следните въпроси:

- Кои думи обикновено влошават футболния конфликт?
- Каква е разликата между несъгласие и обида?
- Как може играч да говори със съдията, без да прояви неуважение?
- Как един треньор може да поправи играч, без да го унижи?
- Коя фраза от днес всъщност бихте използвали?

Задача за оценка:

Всеки участник пише:

- една фраза, която ще избягват;
- една фраза, която ще използват.

Съвети за фасилитатора

Фасилитаторите не трябва да позволяват сесията да се превърне в състезание за най-лоши обиди. Целта не е да се събира обиден език. Целта е той да се замени. Ако участниците кажат, че уважителният език е твърде мек, фасилитаторите трябва да попитат: „Коя фраза е по-полезна, ако целта е да се остане в играта и да се избегне конфликт?“. Активното слушане означава да покажете на другия човек, че го чувате, преди да реагирате. Това не означава, че сте съгласни с всичко.

СЕСИИ - ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ И РАЗРЕШАВАНЕ НА КОНФЛИКТИ ВЪВ ФУТБОЛНА СРЕДА

Това означава, че намалявате емоционалния натиск, за да може ситуацията да се овладее. Във футбола активното слушане може да бъде много кратко:

· „Чувам те.“ · „Виждам, че си ядосан.“ · „Нека се успокоим.“ · „Ще говорим след мача.“ · „Разбирам, че не си съгласен, но обидите няма да помогнат.“

Ненасилствената комуникация в този раздел трябва да остане проста и практична. Участниците не се нуждаят от теория. Те се нуждаят от думи, които могат да използват по време на мач.

СЕСИИ - ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ И РАЗРЕШАВАНЕ НА КОНФЛИКТИ ВЪВ ФУТБОЛНА СРЕДА

Хендаут 1: Карти за комуникация

Карта 1 Ситуация: натиск от страна на треньора Ескалираща фраза: „Ти си безполезен.“ По-добра фраза:	Ситуация с карта 2: решение на съдията. Ескалираща фраза: „Съдията е сляп.“ По-добра фраза:
Карта 3 Ситуация: Агресивно нарушение Ескалираща фраза: „Ще ти се отмъстя!“ По-добра фраза:	Ситуация с карта 4: Дискриминация на играча. Ескалираща фраза: „Ти не си тук!“ По-добра фраза:
Карта 5 Ситуация: Местно съперничество Ескалираща фраза: „Те са наши врагове.“ По-добра фраза:	Карта 6 Ситуация: Викане от страничната линия Ескалираща фраза: „Млъкни!“ По-добра фраза:
Ситуация с карта 7: Грешка на съотборник. Ескалираща фраза: „Ти развали мача.“ По-добра фраза:	Ситуация с карта 8: Обида на играча. Ескалираща фраза: „Кажи го пак!“ По-добра фраза:

СЕСИИ - ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ И РАЗРЕШАВАНЕ НА КОНФЛИКТИ ВЪВ ФУТБОЛНА СРЕДА

Хендаут 2: Горещи думи / По-добри думи

Ситуация	Горещи думи	По-добри думи
Решение на съдията	„Ти си сляп!“	— Може ли капитанът да говори с вас?
Агресивен фаул	„Ще ти се отмъстя!“	„Това беше опасно. Отстъпи назад / Отстъпвам назад.“
Обида на играча	„Кажи го пак!“	„Спри. Играем футбол.“
Грешка на съотборника	„Ти развали мача.“	„Случват се грешки.“ Останете фокусирани за следващото действие.
Натиск от треньора	„Ти си безполезен.“	„Концентрирай се върху следващото действие. Все още имаме нужда от теб.“
Местно съперничество	„Те са врагове.“	„Те са противници, а не врагове.“
Викане от страни	„Млъкни!“	„Моля, подкрепете без обиди.“
Онлайн конфликт	„Те са боклуци.“	„Уважението остава и след мача.“
Дискриминация на играча	„Ти не си тук!“	„Всеки има право да играе. Нека продължим играта.“

СЕСИИ – РАЗБИРАНЕ И БОРБА С РЕЧТА НА ОМРАЗАТА И ДИСКРИМИНАЦИЯТА

Име на сесията: Думи от кулоарите

Тема: Разпознаване на речта на омразата, словесните обиди, стереотипите и изключването в масовия спорт
Времетраене: 90 минути

Общ преглед: Тази сесия помага на участниците да разпознаят различни форми на реч на омразата, дискриминация и изключване, които се появяват в спортната среда – както открито, така и фино. Чрез интерактивни дейности и реалистични спортни сценарии, участниците изследват как вредният език и поведение влияят на отделните хора, отборите и цялостната атмосфера в спортните общности. Сесията насърчава емпатията, критичното мислене и активната отговорност.

Цели на сесията:

·Да се помогне на участниците да разпознават видимо и едва доловимо дискриминационно поведение ·Да се подобри разбирането за емоционалните и социалните последици от вредното поведение ·Да се насърчи емпатията и уважителната комуникация между връстниците ·Да се засили способността на участниците да реагират по подходящ начин, когато станат свидетели на дискриминация

Размер на групата: 12–30 участници

Материали: Хартия за флипчарт, маркери, лепящи се листчета, разпечатани карти със сценарии, тиксо, хартия А4, химикалки, проектор (по избор)

Подготовка: Фасилитаторите трябва да подготвят: 1) Разпечатани примери за реални спортни ситуации, включващи дискриминация или изключване; 2) Карти със сценарии за групова работа; 3) Безопасна и уважителна учебна среда; и 4) основни правила за дискусия (уважение, слушане, поверителност). Фасилитаторите трябва също така да се запознаят с местни примери за дискриминация в спорта и да бъдат готови да се справят с емоционални реакции или чувствителни дискусии.

Инструкции

Загрявка: „Къде го чуваме?“ (15 минути)

Участниците стоят в кръг. Водещият чете различни фрази, често чути в спортна обстановка (примерите могат да включват стереотипи, обиди, изключващи коментари, сексистки или расистки шеги – вижте Хендаут 1, но водещите могат да подготвят и някои примери от местни събития).

СЕСИИ – РАЗБИРАНЕ И БОРБА С РЕЧТА НА ОМРАЗАТА И ДИСКРИМИНАЦИЯТА

Участниците се преместват от едната страна на стаята, ако смятат, че фразата е „безобидна“, и от другата страна, ако я смятат за „вредна“. Водещият може да подготви фразите предварително на лист хартия. След всяко твърдение, обсъдете накратко:

- Защо хората казват това?
- Как би могъл някой да се чувства, чувайки го?
- Намерението има ли по-голямо значение от въздействието?

За това упражнение примерите трябва да изглеждат реалистични и разпознаваеми, но все пак подходящи за образователни условия. Целта не е да се шокират участниците, а да им се помогне да се замислят как нормализираният език и „културата на съблекалнята“ могат да станат вредни. Полезно е очевидно вредни твърдения да се смесват с фрази, които участниците първоначално могат да възприемат като „нормални шегички“. Това напрежение създава дискусията. Например:

· „Играеш като момиче.“ · „Не бъди мекушава.“ · „Това е толкова гейско.“

Те обикновено се нормализират в спортната култура и са подходящи за размисъл. Можете също така да категоризирате фразите в:

- Очевидно вредно · „Шегувам се“ · Скрита дискриминация · Онлайн поведение · Изключване чрез мълчание

Това помага на участниците да разберат, че дискриминацията не винаги е агресивна или очевидна. Започнете първо с по-леки примери, след което постепенно преминете към по-сериозни. Това създава психологическа безопасност, намалява отбранителната позиция и насърчава честния разговор. Ако участниците се почувстват неудобно твърде рано, те може да се затворят, вместо да размишляват.

СЕСИИ – РАЗБИРАНЕ И БОРБА С РЕЧТА НА ОМРАЗАТА И ДИСКРИМИНАЦИЯТА

Кратко въведение: Разбиране на дискриминацията в спорта (10 минути)

Водещият представя кратки определения на:

·Стереотипи ·Предразсъдъци ·Дискриминация ·Реч на омразата
Примерите трябва да са свързани с масовия спорт, съблекарните, онлайн чатове на отборите, фенската култура и социалните медии. (Материал за раздаване 2). Фасилитаторът може също да раздаде тези определения на всеки участник.

Групова работа по сценарий: „Какво бихте направили?“ (35 минути)

Участниците трябва да бъдат разделени на малки групи. Всяка група получава карта със сценарий, описваща реалистична спортна ситуация.

Примери (Материал за раздаване 3):

· Съотборник многократно се подиграва на акцента на друг играч · Момичетата са игнорирани по време на смесени тренировки · Обидни мемета се споделят в отборна група в WhatsApp · Играч е изключен поради увреждане или етническа принадлежност · Треньор се смее на хомофобски коментари

Групите трябва да обсъдят:

· Какво се случва?
· Кой е засегнат?
· Защо това е вредно?
· Какво биха могли да направят съотборниците/треньорите/минувачите?
· Какъв би бил най-добрият отговор?

Всяка група трябва да представи своите заключения на пленарно заседание.

Дейност за рефлексия (15 минути) Участниците индивидуално пишат на лепящи се листчета:

·Как дискриминацията засяга човек ·Как се отразява на екипа ·Как се отразява на участието в спорт
Лепящи се бележки трябва да се поставят на стената в три категории: 1) Индивидуално въздействие, 2) Въздействие върху екипа и 3) Въздействие върху общността.

След това, водещият обобщава общи теми като страх, изолация, ниска увереност, намалено участие, конфликт и загуба на доверие.

СЕСИИ – РАЗБИРАНЕ И БОРБА С РЕЧТА НА ОМРАЗАТА И ДИСКРИМИНАЦИЯТА

Кратко въведение: Разбиране на дискриминацията в спорта (10 минути)

Водещият представя кратки определения на:

·Стереотипи ·Предразсъдъци ·Дискриминация ·Реч на омразата
Примерите трябва да са свързани с масовия спорт, съблекарните, онлайн чатове на отборите, фенската култура и социалните медии. (Материал за раздаване 2). Фасилитаторът може също да раздаде тези определения на всеки участник.

Групова работа по сценарий: „Какво бихте направили?“ (35 минути)

Участниците трябва да бъдат разделени на малки групи. Всяка група получава карта със сценарий, описваща реалистична спортна ситуация.

Примери (Материал за раздаване 3):

· Съотборник многократно се подиграва на акцента на друг играч · Момичетата са игнорирани по време на смесени тренировки · Обидни мемета се споделят в отборна група в WhatsApp · Играч е изключен поради увреждане или етническа принадлежност · Треньор се смее на хомофобски коментари

Групите трябва да обсъдят:

· Какво се случва?
· Кой е засегнат?
· Защо това е вредно?
· Какво биха могли да направят съотборниците/треньорите/минувачите?
· Какъв би бил най-добрият отговор?

Всяка група трябва да представи своите заключения на пленарно заседание.

Дейност за рефлексия (15 минути) Участниците индивидуално пишат на лепящи се листчета:

·Как дискриминацията засяга човек ·Как се отразява на екипа ·Как се отразява на участието в спорт Лепящи се бележки трябва да се поставят на стената в три категории: 1) Индивидуално въздействие, 2) Въздействие върху екипа и 3) Въздействие върху общността.

След това, водещият обобщава общи теми като страх, изолация, ниска увереност, намалено участие, конфликт и загуба на доверие.

СЕСИИ – РАЗБИРАНЕ И БОРБА С РЕЧТА НА ОМРАЗТА И ДИСКРИМИНАЦИЯТА

Заклучителен кръг (5 минути)

Участниците довършват изречението: „Едно нещо, на което ще обърна повече внимание в моя екип/общност, е...“

Обсъждане и оценка:

Фасилитаторът трябва да води дискусия, използвайки въпроси като:

- Кой примери ви се сториха най-реалистични?
- Защо някои форми на дискриминация са трудни за разпознаване?
- Как мълчанието подкрепя вредното поведение?
- Какво може да затрудни интервенцията?
- Каква роля играят екипите и треньорите в създаването на безопасна среда?

Вербалната оценка може да включва едно ново нещо, което участниците са научили, едно нещо, което ги е изненадало, и едно действие, което биха могли да предприемат в собствената си спортна среда.

Съвети за фасилитатора:

Някои участници може да нормализират дискриминационния език, защото е често срещан в спортната култура. Избягвайте да засрамвате участниците и се фокусирайте върху размисъл и учене. Уверете се, че примерите са подходящи за възрастта и културно чувствителни. Насърчавайте дискусията, без да насилвате лични разкрития. Бъдете готови да управлявате разногласията с уважение. Подчертайте, че „шегите“ все още могат да имат вредни последици. Ако участниците се разчувстват, предложете място за размисъл и подкрепа.

СЕСИИ – РАЗБИРАНЕ И БОРБА С РЕЧТА НА ОМРАЗАТА И ДИСКРИМИНАЦИЯТА

Хендаут 1

Полови стереотипи / сексизъм	„Играеш като момиче.“ „Нека момчетата направят важния удар.“ „Момчетата са твърде емоционални за футбол.“ „Момчетата са естествено по-силни.“ „Всъщност е добра... за момиче.“ „Футболът не е точно женски спорт.“ „Не плачи като малко момиче.“
Расистка/етническа дискриминация	„Върни се в страната си.“ „Играчите от твоята страна винаги са агресивни.“ „Акцентът ти звучи странно.“ „Чуждестранните играчи не разбират от екипна работа.“ „Не е твое място тук.“ „Избраха те само заради разнообразието.“
Хомофобски език	„Това е толкова гейско.“ „Истинските мъже не се държат така.“ „Не бъди мекушав.“ „Спри да се държиш слаб.“ „Бягаеш като момиче.“ „Само момчетата танцуват след като вкарат гол.“ „Не си достатъчно мъжествен за футбол.“
Изключване и социална изолация	„Никой не те иска в отбора си.“ „Просто ги игнорирай.“ „Ти винаги си слабото звено.“ „Не му/й подавай.“ „Те никога няма да се впишат.“ „Можеш да изчакаш това.“ „Вече имаме нашата група.“
Дискриминация, свързана с увреждания	„Твърде си бавен, за да играеш.“ „Тази игра е твърде трудна за теб.“ „Не ги включвай, ще развалят играта.“ „Никога няма да спечелим, ако играят.“ „Те се нуждаят от специално отношение за всичко.“
Коментари, свързани с външния външност	„Твърде си дебел, за да си спортист.“ „Твърде си слаб, за да се състезаваш.“ „Не изглеждаш атлетичен.“ „Може би спортът просто не е за теб.“ „Щеше да ти е по-добре на пейката.“
Онлайн омраза / групови чатове / социални медии	- Споделяне на обидни мемета, насочени към съотборници - Подигравки с играчи след грешки в групи в WhatsApp - Публикуване на унизителни видеоклипове от тренировки - Изключване на някого от отборните чатове - Оставяне на обидни коментари под снимки/ видеоклипове от мачове - Използване на емоджита или GIF файлове за подигравки с националност, пол или външен вид

СЕСИИ – РАЗБИРАНЕ И БОРБА С РЕЧТА НА ОМРАЗАТА И ДИСКРИМИНАЦИЯТА

Хендаут 2

Стереотипи

Стереотипите са опростени и обобщени вярвания или предположения за човек или група хора, основани на характеристики като пол, етническа принадлежност, националност, религия, увреждане, сексуална ориентация или възраст. Стереотипите често пренебрегват индивидуалните различия и могат да доведат до несправедливи очаквания или отношение. В спорта стереотипите могат да се проявяват чрез вярвания като:

„Момчетата не са добри във футбола.“ „Момчетата не трябва да показват емоции.“ „Играчите от определени страни са агресивни.“ „Хората с увреждания не могат да се състезават сериозно.“ Стереотипите могат да повлияят на поведението, възможностите, участието и отношенията в отбора, дори когато хората не са наясно с това.

Предразсъдъци

Предразсъдъците са негативни нагласи, мнения или чувства към индивиди или групи, основани на стереотипи, а не на личен опит или факти. Предразсъдъците често се формират преди наистина да се опознае някого и могат да доведат до изключване, дискриминация или несправедливо отношение. В спортна среда предразсъдъците могат да се появят, когато:

· играч е изключен поради произхода си, · треньорът приема, че определени спортисти са по-малко способни, · съотборниците му избягват някого, защото е „различен“, · участниците се оценяват въз основа на пол, етническа принадлежност, религия или външен вид.

Предразсъдъците могат да навредят на самочувствието, доверието, сплотеността в екипа и равноправното участие в спорта.

Дискриминация

Дискриминацията е несправедливо или неравно третиране на лице или група въз основа на характеристики като пол, етническа принадлежност, националност, религия, увреждане, възраст, сексуална ориентация, език или социален произход. Дискриминацията се случва, когато някой е изключен, обиждан, игнориран, третиран по различен начин или му се отказват възможности заради това кой е, а не заради способностите или действията му. В спортна среда дискриминацията може да се прояви чрез изключване на някого от дейности или отбори, предоставяне на неравни възможности, обидни коментари или шеги, несправедливо отношение от треньори, съотборници или поддръжници, онлайн тормоз или реч на омразата и стереотипи, влияещи върху решенията и поведението. Примери:

Момиче няма право да се присъедини към футболен отбор, защото „футболът е за момчета“. Играчът е игнориран заради етническата си принадлежност или акцент.

Участник с увреждане се изключва от обучителните дейности.

Треньорът дава по-малко възможности на играчи от определен произход.

Дискриминацията влияе негативно върху самочувствието и психичното благополучие, чувството за принадлежност, участието и мотивацията, сплотеността на отбора и честната игра. Създаването на приобщаваща и уважителна спортна среда означава активно предотвратяване на дискриминацията и осигуряване на равни възможности за всички. Предразсъдъци + Действие = Дискриминация.

Реч на омразата

Речта на омразата се отнася до всяка форма на комуникация – устна, писмена, онлайн или символична – която атакува, обижда, унижава, заплашва или насърчава омраза срещу лице или група въз основа на характеристики като етническа принадлежност, националност, раса, религия, пол, сексуална ориентация, увреждане или други аспекти на идентичността. В спортна среда речта на омразата може да се появи по време на мачове или тренировки, в съблекални, сред привърженици, в социалните медии и/или в групови чатове на отбори или онлайн коментари. Речта на омразата може да включва обидни скандирания или обиди, расистки, сексистки или хомофобски коментари, унижителни шеги или обиди, онлайн тормоз и заплашителен или унижителен език.

Примери:

Подигравки с играч заради неговата етническа принадлежност или акцент. Използване на сексистки обиди към жени спортистки. Хомофобски коментари, насочени към съотборници или противници. Споделяне на омразни мемета или обидни съобщения онлайн. Речта на омразата създава опасна и враждебна среда и може сериозно да повлияе на психичното благополучие, самочувствието, участието в спорта, отборните отношения и чувството за безопасност и принадлежност. Насърчаването на уважението, приобщаването и отговорната комуникация е от съществено значение за предотвратяване на речта на омразата и създаване на положителна спортна среда за всички.

СЕСИИ – РАЗБИРАНЕ И БОРБА С РЕЧТА НА ОМРАЗАТА И ДИСКРИМИНАЦИЯТА

Хендаут 3 – Карти със сценарии

Съотборниците постоянно се шегуват за дрехите, прическата или начина на говорене на друг играч. Никой не обижда директно играча, но те постепенно спират да участват в отборните разговори.	По време на тренировка няколко съотборници многократно се шегуват, че един играч е „твърде слаб“ и трябва „да се придържа към гледането, вместо да играе“. Треньорът чува коментарите, но не казва нищо, защото „просто се шегуват“.	По-млад или по-малко опитен играч многократно бива изключван от приятелски мачове, защото съотборниците му искат да играят само с „най-добрите играчи“.
Играч споделя мем в групата на отбора в WhatsApp, подигравайки се с националността на друг играч. Няколко съотборници реагират със сменящи се емотикони, докато други мълчат.	Преди важен мач, треньор решава да не включва момичета в определени упражнения, защото „момчетата се нуждаят от по-силна конкуренция“.	Нов играч се присъединява към клуба, след като се е преместил от друга държава. Съотборниците избягват да му подават топката и рядко го включват в разговори по време на почивките.
Родители, които гледат младежки мач, викат коментари от рода на: • „Футболът не е за момичета!“ • „Спри да плачеш и играй като мъж!“ Младите играчи започват да повтарят подобни коментари по време на тренировки.	Треньор се смее на хомофобски коментари	След като пропуска важна дузпа, играч получава обидни коментари и подигравателни съобщения в социалните мрежи от съученици и други играчи.
Играчът постоянно е наричан с прякор, свързан с размера на тялото или външния му вид. Някои съотборници го намират за смешно, докато играчът става по-тих и по-малко ангажиран по време на тренировка.	По време на отборни дейности, съотборниците спират да канят играч с увреждане в групови упражнения, защото смятат, че „това забавя отбора“.	Играч многократно използва хомофобски фрази по време на мачове. Когато друг съотборник възразява, останалите отговарят: • „Спокойно, това са просто разговори в съблекалнята.“
Играч е изключен поради увреждане или етническа принадлежност	По време на смесени тренировки, момчетата постоянно получават лидерски роли, докато момичетата са помолени да организират екипировка или да стоят настрана по време на тактически упражнения.	Обидни мемета се споделят в екипна група в WhatsApp
Играчът се затруднява да разбере напълно местния език. Съотборниците му стават нетърпеливи и спират да ги включват в тактически дискусии или социални дейности.	Треньор публично унижава играч за това, че е допуснал грешки по време на тренировка. Съотборниците му се чувстват неудобно, но никой не казва нищо след това.	Играч иска кратка почивка по време на тренировка по религиозни причини. Някои съотборници се оплакват, че играчът получава „специално отношение“.

СЕСИИ – РАЗБИРАНЕ И БОРБА С РЕЧТА НА ОМРАЗАТА И ДИСКРИМИНАЦИЯТА

Име на сесията: Повече от игра

Тема: Разбиране на въздействието на речта на омразата, дискриминацията и изключването върху индивидите, сплотеността на екипа и спортните постижения.

Времетраене: 60 минути

Общ преглед: Тази сесия помага на участниците да проучат как речта на омразата, изключването, тормозът и дискриминационното поведение влияят не само върху индивидите, но и върху цялостното функциониране и атмосфера на екипите. Чрез интерактивно размишление, упражнения за работа в екип и спортни симулации, участниците изследват емоционалните, психологическите и социалните последици от негативното поведение в спортна среда. Сесията подчертава, че уважителната и приобщаваща среда е не само етична и безопасна, но и допринася за по-силна екипна работа, доверие, мотивация и спортни постижения.

Цели на сесията:

·Да се разбере емоционалното и психологическото въздействие на дискриминацията и изключването ·Да се проучи как негативното поведение влияе върху участието, мотивацията и самочувствието ·Да се проучи въздействието на токсичното поведение върху сплотеността и представянето на екипа ·Да се засилят емпатията и емоционалната осъзнатост сред участниците

Размер на групата: 12-30 участници

Материали: Хартия за флипчарт, маркери, лепящи се листчета, разпечатани карти с роли/сценарии, хартия А4, химикалки, тиксо, спортна екипировка (топки, конуси)

Подготовка: Фасилитаторите трябва да подготвят реалистични сценарии, свързани със спорта, включващи изключване, дискриминация или токсично поведение на екипа, и да създадат достатъчно пространство за двигателни дейности и групова работа. Те трябва да са готови да водят емоционални дискусии по уважителен и подкрепящ начин. Фасилитаторите трябва също така да се запознаят с основни понятия, свързани с психичното благополучие, приобщаването и груповата динамика в спорта.

Инструкции

Загряваща дейност: „Изолираният играч“ (10 минути)

Участниците застават в кръг и си подават свободно топка. След кратко време, водещият тайно инструктира групата (без да казва на един от участниците) постепенно да спре да подава топката на този човек. След 2-3 минути дейността спира.

СЕСИИ – РАЗБИРАНЕ И БОРБА С РЕЧТА НА ОМРАЗАТА И ДИСКРИМИНАЦИЯТА

Фасилитаторът пита:

- Как се е чувствал изключеният човек?
- Как се чувстваше групата?
- Какво се промени в атмосферата?
- Отборът се представи ли по-добре или по-зле?

Фасилитаторът обяснява, че изключването в спорта не винаги е крикливо или очевидно — понякога се случва едва доловимо чрез игнориране, подигравки или изолация.

Кратко въведение: Скрытите последици от дискриминацията (10 минути)
Водещият представя накратко как дискриминацията и речта на омразата могат да повлияят на:

- Индивидуални качества: самочувствие, мотивация, чувство за принадлежност, психическо благополучие и желание за продължаване на спортните занимания.
- Екипи: комуникация, доверие, сътрудничество, представяне и екипна атмосфера.

Фасилитаторът трябва да подчертае, че токсичната среда често намалява участието и увеличава конфликта.

Упражнение в малки групи: „В съблекалнята“ (30 минути)

Участниците се разделят на по-малки групи. Всяка група получава сценарий, описващ проблемна ситуация в екипа. Примери:

- Игралч постоянно е подиграван за грешки
- Момичетата са изключвани от вземането на решения по време на тренировка
- Игралч получава обидни коментари онлайн след мач
- Новодошъл от друг културен произход е игнориран от съотборниците си
- Игралч крие емоции, защото „проявяването на слабост не е приемливо“

Групите трябва да обсъдят:

- Как това би могло да повлияе емоционално на индивида?
- Как това би могло да повлияе на отбора?
- Какви дългосрочни последици биха могли да се появят?
- Какво биха могли да направят съотборниците/треньорите по различен начин?

Групите трябва да представят заключенията си пред по-голямата група.

СЕСИИ – РАЗБИРАНЕ И БОРБА С РЕЧТА НА ОМРАЗАТА И ДИСКРИМИНАЦИЯТА

Обсъждане и оценка

Фасилитаторът води обсъждането и оценката, използвайки въпроси като:

- Кое упражнение ви се стори най-реалистично?
- Как може изключването да повлияе на някого извън спорта?
- Защо екипите, основани на уважение, често се представят по-добре?
- Каква роля играят треньорите и лидерите за благополучието на екипа?
- На какви предупредителни знаци екипите трябва да обърнат внимание?

Фасилитаторът трябва да гарантира, че участниците ще си тръгнат с чувство за отговорност, емпатия и възможност за положителна промяна.

Съвети за фасилитатора

Някои упражнения могат да предизвикат силни емоционални реакции, особено сред участници с личен опит с изключване или тормоз. Осигурете подкрепяща атмосфера по време на цялата сесия. Избягвайте да отделяте участниците по време на симулации по начини, които биха могли да причинят реален дискомфорт или унижение. Обяснете ясно, че симулационните дейности са инструменти за обучение, а не лични нападки. Насърчете участниците да свързват емоционалното благополучие със спортните постижения и участие. Ако е уместно, напомнете на участниците, че търсенето на подкрепа и обсъждането на емоциите са признаци на сила, а не на слабост.

СЕСИИ – РАЗБИРАНЕ И БОРБА С РЕЧТА НА ОМРАЗАТА И ДИСКРИМИНАЦИЯТА

Раздадени материали: Карти с роли

Играчът е постоянно подиграван за грешките си

Момичетата са изключени от вземането на решения по време на обучението

Играч получава обидни коментари онлайн след мач

Новодошъл от друг културен произход е игнориран от съотборниците си

Играчът крие емоциите си, защото „показването на слабост не е приемливо“

СЕСИИ – РАЗБИРАНЕ И БОРБА С РЕЧТА НА ОМРАЗТА И ДИСКРИМИНАЦИЯТА

Име на сесията: Да станеш активен наблюдател

Тема: Интервенция от страна на странични наблюдатели и реагиране на реч на омразата и дискриминация в спорта

Времетраене: 70 минути

Общ преглед: Тази сесия се фокусира върху овластяването на участниците да реагират безопасно и уверено, когато станат свидетели на дискриминация, тормоз или реч на омразата в спортна среда. Участниците практикуват техники за интервенция чрез ролеви игри, работа в екип и дейности за решаване на проблеми, като същевременно научават, че всеки има роля в създаването на приобщаваща и уважителна спортна среда.

Цели на сесията:

- Да се разбере ролята на страничните наблюдатели в предотвратяването на дискриминация
- Да се въведат практически техники за интервенция
- Да се изгради увереност в безопасното реагиране на вредно поведение
- Да се укрепи солидарността и подкрепата от връстници в екипите

Размер на групата: 10–25 участници.

Материали: разпечатани карти за ролеви игри (Хендаут 1), хартия за флипчарт, маркери, тиксо, химикалки, по избор свирка или спортен реквизит.

Подготовка: Фасилитаторите трябва да подготвят ролеви ситуации, свързани с масовия спорт, да отпечатаат карти с техники за интервенция и да осигурят достатъчно място за ролеви игри. Фасилитаторите трябва да прегледат техниките за деескалация и да подготвят примери, подходящи за възрастта и опита на участниците.

Инструкции

Енергизатор: „Замразен кадър“ (5 минути)

Участниците трябва да се движат из стаята, докато музиката свири. Когато музиката спре, водещият извиква ситуации като:

- „Играч е обект на подигравки онлайн“
- „Някой е изключен от тренировка“
- „По време на тренировка е направена сексистка шега“

СЕСИИ – РАЗБИРАНЕ И БОРБА С РЕЧТА НА ОМРАЗАТА И ДИСКРИМИНАЦИЯТА

Участниците създават замръзнали статуи на тела, показващи реакции. Водещите трябва накратко да обсъдят:

- Какви реакции видяхте?
- Кой е действал?
- Кой мълчеше?

Силата на страничните наблюдатели (45 минути)

Фасилитаторите трябва да въведат концепцията за наблюдател – лице, което е свидетел на вредно поведение, дискриминация, реч на омразата, тормоз или изключване, но не е пряко замесено нито като извършител, нито като мишена. Участниците трябва да разберат, че страничните наблюдатели играят ключова роля във формирането на екипната култура и че техните реакции могат или да влошат, поддържат или подобряват дадена ситуация. Случайните наблюдатели могат:

· Ескалиране на ситуацията - Случаен страничен наблюдател може да допринесе за вредата, като се смее на обидни шеги; споделя вредно съдържание онлайн; насърчава негативно поведение; участва в закачки или изключване; и/или подкрепя дискриминационни коментари. Пример: По време на тренировка един играч се подиграва с акцента на друг играч. Няколко съотборници се смеят, което кара целевия играч да се чувства още по-изолиран. Ключово послание: Дори пасивното насърчаване може да направи вредното поведение да изглежда приемливо и да увеличи неговото въздействие.

· Игнорирайте ситуацията - минувач може да избере да не реагира изобщо, защото се чувства неудобно, страхува се, че самият той ще стане мишена, вярва, че това „не е негова работа“ и/или предполага, че някой друг ще се намеси.

Пример: Играч многократно е изключван от отборните дейности, но съотборниците му мълчат и продължават, сякаш нищо не се случва. Ключово послание: Мълчанието може неволно да предава приемане на вредното поведение и да накара засегнатия човек да се чувства неподкрепен.

· Помогнете за прекратяване на ситуацията - Случаен страничен наблюдател може да предприеме положителни действия, за да подкрепи другите и да насърчи среда на уважение. Намесата не винаги означава директна конфронтация с някого. Малките действия могат да доведат до значителна промяна. Ключово послание: Всеки има силата да допринесе за по-безопасна и по-приобщаваща спортна среда.

СЕСИИ – РАЗБИРАНЕ И БОРБА С РЕЧТА НА ОМРАЗАТА И ДИСКРИМИНАЦИЯТА

Фасилитаторите трябва да представят практически техники, които участниците могат да използват в зависимост от ситуацията, нивото им на увереност и съображенията за безопасност:

· **Разсейване** - отклоняване на вниманието от вредното поведение, без директно противопоставяне на отговорното лице. Примери: промяна на темата; покана на засегнатото лице в друга дейност; пренасочване на фокуса на групата; или създаване на прекъсване. Пример за спорт: По време на тренировка група започва да се подиграва на съотборник. Друг играч бързо моли съотборника да помогне с упражнението, отклонявайки вниманието от закачката.

· **Подкрепете жертвата** - покажете на засегнатия човек, че не е сам. Примери: седнете с него/нея; говорете с него/нея след инцидента; окуражете го/я; включете го/я в дейности; и/или го/я попитайте как се чувства. Пример за спорт: След като види обидни коментари в групов чат на отбора, съотборник изпраща лично съобщение на засегнатия играч и му предлага подкрепа.

· **Говорете спокойно** - обърнете внимание на поведението с уважение и увереност. Примери: „Този коментар не е приемлив.“; „Нека нещата бъдат уважителни.“; „Не мисля, че това е смешно.“; „Можем ли да спрем с тези шеги?“. Пример от спорт: По време на тренировка играч спокойно оспорва сексистки коментар и напомня на съотборниците си, че всеки заслужава уважение.

· **Потърсете помощ** - потърсете подкрепа от някой, който има отговорност или власт, като например треньор, капитан на отбора, съдия, младежки работник, служител по защитата на клуба или подобен. Пример от спорт: Играч съобщава за повтарящи се дискриминационни коментари на треньора, когато не се чувства в състояние да се намеси директно.

· **Докладване на поведение** - Когато вредното поведение е сериозно или повтарящо се, може да е необходимо докладване. Това може да включва информиране на ръководството на клуба, използване на процедури за докладване, докладване на онлайн злоупотреби чрез платформи на социални медии и/или документиране на инциденти, когато е уместно. Пример за спорт: Повтарящи се расистки коментари по време на мачове се докладват на клубните служители и организаторите на състезанията.

· **Проверка след инцидент** - Понякога подкрепата след инцидент може да бъде също толкова важна, колкото и намесата по време на него. Примери: попитайте как се чувства човекът; слушайте без осъждане; насърчете го да потърси подкрепа, ако е необходимо; продължете да го включвате в отборни дейности. Пример за спорт: След инцидент с изключване, съотборниците се свързват със засегнатия играч и се уверяват, че той се чувства добре дошъл по време на бъдещи дейности.

СЕСИИ – РАЗБИРАНЕ И БОРБА С РЕЧТА НА ОМРАЗАТА И ДИСКРИМИНАЦИЯТА

След тези обяснения, участниците трябва да бъдат разделени на групи от по 4-5 души. Всяка група трябва да получи сценарий, свързан със спорт, включващ дискриминация или изключване (Хендаут 1). Групите трябва да подготвят кратки ролеви игри, показващи:

·Вредната ситуация ·Неефективна реакция ·Положителна намеса на страничен наблюдател

След всяка ролева игра всички участници трябва да обсъдят какво е проработило, какво може да се подобри и дали интервенцията е безопасна и с уважение към другите.

Изграждане на „Инструментариум за наблюдатели“ (10 минути)

Участниците трябва да разработят идеи за практически фрази и действия, които могат да използват в реални ситуации. Примери:

·„Това не е добре.“ ·„Нека се държим с уважение.“ ·„Добре ли си?“ ·„Треньор, можем ли да поговорим?“ ·„Тази шега може да нарани някого.“ Идеите се събират на флипчарт хартия, за да се създаде споделен „кутия с инструменти“.

Обсъждане и оценка

Фасилитаторите могат да използват въпроси като:

- Защо понякога хората мълчат?
- Какво затруднява интервенцията?
- Кои техники за интервенция изглеждаха реалистични?
- Как екипите могат да подкрепят позитивното поведение?
- Как може да се справяме с онлайн омразата по различен начин от ситуациите лице в лице?

Съвети за фасилитатора: Напомнете на участниците, че интервенцията винаги трябва да дава приоритет на безопасността. Насърчавайте множество решения, вместо един „перфектен“ отговор. Някои участници може да се страхуват от социалните последици от изказването; потвърдете тези опасения, докато проучвате реалистични стратегии. Избягвайте да оказвате натиск върху участниците да участват в ролеви игри, ако се чувстват неудобно. Ако е уместно, свържете дискусии с механизми за докладване в рамките на клубове, училища или организации.

СЕСИИ – РАЗБИРАНЕ И БОРБА С РЕЧТА НА ОМРАЗАТА И ДИСКРИМИНАЦИЯТА

Хендаут 1 – Карти за ролеви игри

Карта за ролева игра 1 – „Това е просто шега“ По време на тренировка, играч многократно прави сексистки шеги за женския футбол. Няколко съотборници се смеят. Една играчка изглежда неудобно, но не казва нищо.	Карта за ролева игра 2 – Игнорираният съотборник Наскоро към отбора се присъедини нов играч. По време на тренировки съотборниците рядко му подават топката и го изключват от разговорите по време на почивките.	Карта за ролева игра 3 – Родители настрани По време на младежки мач, родител вика: „Спрете да си играете като момичета!“ Няколко деца чуват коментара и започват да го повтарят.
Карта за ролева игра 4 – Група на екипа в WhatsApp Играч споделя обиден мем, насочен срещу националността на друг играч. Някои съотборници реагират със смеещи се емотикони, докато други мълчат.	Карта за ролева игра 5 – Любимият на треньора Треньорът постоянно дава повече възможности на определени играчи, докато игнорира други. Някои играчи започват да се подиграват на тези, които получават по-малко внимание.	Карта за ролева игра 6 – „Не й подавай“ По време на смесена футболна игра, някои момчета умишлено избягват да подават топката на момиче, твърдейки: „Тя не е достатъчно добра.“
Карта за ролева игра 7 – Слухът от съблекалнята Разпространява се слух за съотборник. Играчите започват да изключват този човек от разговори и социални дейности.	Карта за ролева игра 8 – Онлайн злоупотреба след мач След като допусне грешка по време на мач, играч получава обидни съобщения в социалните мрежи от други играчи и привърженици.	Карта за ролева игра 9 – Подигравка с акцент Играч, който наскоро се премести в провинцията, се затруднява с местния език. Съотборниците му имитират акцента му и се смеят, когато говорят.
Карта за ролева игра 10 – Увреждания и участие Играч с увреждане иска да участва в тренировка. Някои съотборници се оплакват, че адаптирането на дейността ще забави всички.	Карта за ролева игра 11 – Тихият капитан Капитан на отбор става свидетел на дискриминационни коментари, но решава да не се намесва, защото не иска да разстрои съотборниците си.	Карта за ролева игра 12 – Изключване чрез селекция на екип Когато избират отбори за тренировъчен мач, един и същ играч винаги се избира последен, а съотборниците открито се оплакват, когато попадне в техния отбор.
Карта за ролева игра 13 – Религиозни различия Играч иска кратка почивка, за да спази религиозна практика. Съотборниците му започват да се шегуват и да поставят под въпрос отдадеността им на отбора.	Карта за ролева игра 14 – Срам от тялото Играчът често бива наричан с прякори, свързани с телото или външния му вид. Коментарите се представят като „приятелски закачки“.	Карта за ролева игра 15 – Инцидентът със съдията По време на мач играчи многократно обиждат съдията, използвайки обиден език. Няколко съотборници се чувстват неудобно, но не реагират.

СЕСИИ – РАЗБИРАНЕ И БОРБА С РЕЧТА НА ОМРАЗАТА И ДИСКРИМИНАЦИЯТА

Име на сесията: Кодекс за поведение – как да разработим такъв?

Тема: Разработване на екипен кодекс за поведение за приобщаване, уважение и безопасно участие в спорта

Времетраене: 120 минути

Общ преглед: Тази сесия подкрепя участниците в създаването на споделен Кодекс за поведение, който насърчава уважението, приобщаването, честната игра и нулевата толерантност към речта на омразата и дискриминацията в спортната среда. Чрез съвместни упражнения, дискусии и практически дейности по изготвяне на проекти, участниците разсъждават върху ценностите, които искат техният отбор, клуб или организация да представлява, и превръщат тези ценности в ясни поведенчески стандарти и ангажименти. Сесията набляга на собствеността, отчетността и колективната отговорност за създаването на безопасни и приобщаващи спортни пространства.

Цели на сесията:

- Да се разбере целта и значението на Кодекса за поведение в спорта · Да се идентифицират поведения, които допринасят за безопасна, уважителна и приобщаваща среда · Да се насърчи споделена отговорност за отборната култура · Да се разработят практически правила и ангажименти срещу дискриминацията и речта на омразата

Размер на групата: 12–30 участници

Материали: хартия за флипчарт, маркери, лепящи се листчета, разпечатани примери за кодекси за поведение (по избор), хартия A4, химикалки, тиксо, лаптоп/проектор (по избор)

Подготовка: Фасилитаторите трябва да подготвят примери за Кодекси за поведение от спортни клубове, младежки организации или училища. Те трябва да подготвят насочващи въпроси за групови дискусии и да организират работни пространства за малки групи. Те трябва да създадат подкрепяща атмосфера, в която всички участници се чувстват комфортно да допринасят с идеи. Фасилитаторите трябва също така да прегледат ключовите принципи за защита и приобщаване, които трябва да бъдат отразени в окончателния Кодекс за поведение.

СЕСИИ – РАЗБИРАНЕ И БОРБА С РЕЧТА НА ОМРАЗАТА И ДИСКРИМИНАЦИЯТА

След дискусиите, участниците споделят ключови думи с групата. Водещият ги записва на флипчарт. Често срещани теми могат да включват:

·Уважение ·Подкрепа ·Равенство ·Справедливост ·Комуникация
·Безопасност ·Включване ·Работа в екип

Какво представлява Кодексът за поведение? (10 минути)

Фасилитаторите трябва да обяснят, че Кодексът за поведение е споделено споразумение за приемливо поведение. Той защитава участниците и създава ясни очаквания. Той помага за предотвратяване на дискриминация, тормоз, изключване и злоупотреба. Той трябва да се прилага за всички еднакво (играчи, треньори, доброволци, персонал, родители). Фасилитаторът представя накратко примери за общи раздели:

·Уважителна комуникация ·Ангажменти за борба с дискриминацията
·Онлайн поведение ·Процедури за докладване ·Последици от вредно поведение
·Принципи за включване и участие

Групово упражнение: „Какво е част от нашия Кодекс?“ (30 минути)
Водещите трябва да разделят участниците на по-малки групи. На всяка група трябва да бъде възложена задачата да работи по една тематична област, като например:

·Уважителна комуникация ·Поведение в социалните медии и онлайн
·Включване и равнопоставено участие ·Отговорности в екипа ·Реагиране на реч на омразата и дискриминация ·Разрешаване на конфликти

Групите трябва да обсъдят: Какви положителни поведения трябва да се насърчават? Какви поведения не трябва да се приемат? Какви действия трябва да се предприемат, ако правилата бъдат нарушени? Всяка група трябва да напише 5–7 предложения за правила или ангажменти.

СЕСИИ – РАЗБИРАНЕ И БОРБА С РЕЧТА НА ОМРАЗАТА И ДИСКРИМИНАЦИЯТА

Изготвяне на Кодекс за поведение (30 минути)

Групите представят своите идеи. Фасилитаторите трябва да помогнат за обединяването им в Кодекс за поведение. Участниците могат да обсъдят: Кои правила са най-важни? Ясни и реалистични ли са правилата? Разбират ли ги всички? Справедливи ли са последствията и процедурите за докладване?

Окончателният Кодекс за поведение следва да включва:

- Споделени ценности ·Очаквано поведение ·Неприемливо поведение
- Механизми за докладване и подкрепа ·Ангажимент за приобщаване и уважение

След като това е направено, участниците трябва да застанат в кръг около попълнения Кодекс за поведение. Всеки участник казва една ценност, която иска да защити в своя екип/общност, след което всички участници символично подписват Кодекса за поведение на плакат или голям лист хартия.

Обсъждане и оценка

Фасилитаторите водят дискусия, използвайки въпроси като:

- Коя част от Кодекса е най-важна за вас?
- Какви предизвикателства могат да възникнат при прилагането на тези правила?
- Как можем да насърчим другите да спазват Кодекса?
- Защо е важно всеки да допринесе за Кодекса?
- Кои правила бяха най-лесни или най-трудни за постигане на съгласие?
- Как един Кодекс за поведение може да подобри атмосферата в екипа?
- Какво се случва, ако правилата съществуват само „на хартия“?
- Как треньорите и ръководителите на екипи могат да моделират позитивно поведение?

СЕСИИ – РАЗБИРАНЕ И БОРБА С РЕЧТА НА ОМРАЗАТА И ДИСКРИМИНАЦИЯТА

Съвети за фасилитатора

Насърчавайте участниците да създават реалистични и разбираеми правила, а не прекалено формален език. Уверете се, че всички гласове са включени, особено по-тихите участници. Избягвайте да позволявате на един участник или подгрупа да доминира при вземането на решения. Напомнете на участниците, че Кодексът за поведение трябва да се фокусира не само върху наказанието, но и върху превенцията и позитивната култура. Насърчавайте конкретен език (напр. „Слушаме с уважение“ вместо „Бъдете мили“). Ако е възможно, адаптирайте окончателния Кодекс във визуален плакат или дигитална версия, която участниците могат да използват по-късно в своите клубове или организации. Подчертайте, че Кодексите за поведение са живи документи, които могат да бъдат преглеждани и подобрявани с течение на времето.

Примери за кодекс за поведение:

Ливингстън ФК Аштън ФК Ирландска футболна асоциация Спорт Ирландия

СЕСИИ - РАБОТА В ЕКИП, ПРИОБЩАВАНЕ И МЕЖДУКУЛТУРЕН ДИАЛОГ

Име на сесията: Невидимата мозайка на приобщаването

Тема: Тази сесия се фокусира върху култивирането на доверие, емпатия и межкултурен диалог чрез отбелязване на многообразието в културния произход, способностите и социално-икономическите различия, за да се укрепи сплотеността на екипа чрез споделени ценности.

Време: 60-90 минути

Общ преглед

Тази сесия използва концепцията „Невидима мозайка“, за да помогне на младите участници да визуализират как различните способности и произход се обединяват, за да формират по-силен и по-жизнен екип. Чрез участие в предизвикателство, базирано на футбол, което включва разнообразни роли и ограничения, участниците изследват стойността на приобщаващото участие и значението на споделените ценности в групова среда. Сесията е вкоренена в принципите на неформалното образование, като подчертава, че всеки индивид допринася с нещо уникално към колективната мозайка. Успехът се определя не от индивидуалните умения, а от това колко добре екипът подкрепя всеки член, независимо от неговите специфични предизвикателства или силни страни.

Цели на сесията

- Да се насърчи доверието и взаимното уважение между участниците.
- Да се развие емпатия чрез преживяване на различни роли и предизвикателства.
- Да се насърчи разбирането за многообразието, включително различните способности и културен произход.
- Да се укрепи сплотеността на екипа чрез кооперативни футболни предизвикателства.

Размер на групата: Сесията е предназначена за 10 до 30 участници.

Материали

- Цветни лигавници в поне четири различни цвята.
- Карти със секретни роли с визуални символи за секцията с раздадени материали.
- Стандартни футболни топки и тренировъчни конуси.
- Голям плакат или табло за „Табло за отборна работа“. ·Маркери или стикери за оценяване.

СЕСИИ - РАБОТА В ЕКИП, ПРИОБЩАВАНЕ И МЕЖДУКУЛТУРЕН ДИАЛОГ

Подготовка

Фасилитаторът започва с подготовката на футболно игрище с малки страни, с размери приблизително 20x15 метра, като използва тренировъчни конуси, за да определи ясно границите. Те трябва да организират цветните номера в два/четири отделни комплекта, за да гарантират, че отборите от четири до шест играчи могат лесно да бъдат разпознати. Преди началото на сесията, фасилитаторът трябва да разпечата/създаде и изреже картите със секретни роли, които се намират в раздела с раздадени материали, като се увери, че всяка карта включва името на ролята. Също така е важно фасилитаторът да прочете и да се запознае с историите за феърплей, предоставени в последния раздел, за да може да ги разкаже ефективно по време на заключението, за да подсили преживяването „учене чрез действие“.

Инструкции

Дейността започва с това, че водещият събира всички участници, за да обясни накратко, че всеки играч ще получи карта с тайна роля, съдържаща конкретно правило, което трябва да спазва по време на мача, без да го разкрива на никого. Водещият очертава четирите възможни роли. Водещият пояснява, че всяка роля носи уникално предизвикателство, което ще повлияе на начина, по който екипът функционира като цяло.

След това фасилитаторът разделя участниците на отбори по цвят на номера, за да създаде първоначалната „мозайка“ по цялото игрище, като всеки отбор се състои от приблизително пет или шест играчи от всяка страна, за да се осигури висока ангажираност. След като отборите са сформирани, фасилитаторът извиква всеки играч поотделно или на малки групи, за да раздаде тайните карти с ролите, като ги инструктира да пазят определената си роля скрита от съотборниците си. За по-малките участници фасилитаторът може тихо да обясни ролята, използвайки символите, отпечатани върху картите, за да осигури пълно разбиране.

Когато всяко дете е получило и разбрало своята специфична роля, играта започва. Играчите трябва стриктно да спазват правилата на картата си мълчаливо, без да разкриват ограниченията или силните си страни на никого. Водещият остава от страни, за да наблюдава как участниците взаимодействат и как се променя динамиката на отбора, когато се сблъскват с играчи с различни невидими предизвикателства. Той трябва да следи специално как отборите се опитват да интегрират играчи, които се затрудняват с ролите си, и как поддържат сплотеност въпреки различните ограничения, присъстващи на терена.

СЕСИИ - РАБОТА В ЕКИП, ПРИОБЩАВАНЕ И МЕЖДУКУЛТУРЕН ДИАЛОГ

Този период на наблюдение е от решаващо значение, тъй като позволява на фасилитатора да идентифицира ключови моменти на сътрудничество или триене, които да подчертае по време на по-късната дискусия, без да прекъсва естествения ход на играта. Полученото объркване и фрустрация, тъй като липсата на комуникация прави индивидуалните предизвикателства невидими за съотборниците, сами по себе си са част от учебния процес.

След приблизително 10 минути, фасилитаторът спира мача и свиква „Частна среща“ за всеки отбор. По време на тази структурирана пауза, участниците са напътствани да разкрият тайните си правила на съотборниците си и всяка група е инструктирана да създаде съвместно специфичен „План за включване“, който да подпомогне уникалното предизвикателство на всеки член.

След това играта се възобновява с въвеждането на „Правилото за подаване“, което гласи, че голът е валиден само ако всеки един съотборник е докоснал топката по време на играта. Това правило води до видима промяна в комуникацията и сътрудничеството, тъй като играчите активно търсят своите „ограничени“ съотборници, за да осигурят пълно групово участие, а фасилитаторът наблюдава внимателно този преход, като се фокусира върху това как отборът преминава от индивидуални трудности към колективен успех.

Обсъждане и оценка

Съберете участниците в заключителен кръг. Задайте следните въпроси:
Какво беше чувството да играеш, когато предизвикателството ти беше тайно?

Какво се промени във втория мач, след като имахте план да си помагате взаимно?

Как вашият екип се адаптира, за да помогне на всички да участват?

Коя беше най-трудната част от играта за теб?

Как помогнахте на съотборник, който имаше различно предизвикателство от вашето?

Защо е важно да подкрепяме съотборници, които имат различни нужди или произход?

Какво научихте за съотборниците си, което не знаехте преди?

СЕСИИ - РАБОТА В ЕКИП, ПРИОБЩАВАНЕ И МЕЖДУКУЛТУРЕН ДИАЛОГ

Табло за резултати в екипната работа

Таблото за отборна работа е визуален инструмент, при който екипите си присъждат точки въз основа на сътрудничество и приобщаване, а не на отбелязани голове. В края на сесията участниците се събират около голям плакат или дъска, за да разсъждават върху колективното си представяне.

Съвети за фасилитатора

Фасилитаторите трябва да обръщат голямо внимание на емоционалното състояние на участниците, тъй като някои роли могат да причинят фрустрация или чувство за изключване, ако екипът не се адаптира бързо. Ако изглежда, че дадено дете изпитва сериозни затруднения, фасилитаторът може да предложи тихо насърчение или да спре играта за кратко, за да напомни на всички колко е важно да проверяват как се чувстват съотборниците им. Важно е да се поддържа безопасна и уважителна среда, в която участниците се чувстват комфортно да изследват тези нови предизвикателства, без страх от осъждане.

Когато „невидимите“ роли причиняват триене между участниците, фасилитаторът трябва да използва момента, за да преодолява диалога. Попитайте участниците как различните гледни точки или начини на комуникация могат реално да помогнат на екипа да реши „пъзела“ на играта. Това основава дейността в межкултурен диалог, като показва, че многообразието е предимство за успеха на екипа.

Фасилитаторът действа като основен модел за подражание и трябва да демонстрира същата емпатия и уважение, които очаква от участниците. Като се фокусира върху аспекта „учене чрез действие“, фасилитаторът позволява на участниците да открият ползите от приобщаването по естествен път чрез игра. Целта е да се позволи на преживяното от играта да насочва разговора по време на фазата на обсъждане, а не на лекцията.

СЕСИИ - РАБОТА В ЕКИП, ПРИОБЩАВАНЕ И МЕЖДУКУЛТУРЕН ДИАЛОГ

Материали за фасилитатори

Историята на мълчаливия плеймейкър

Имало едно време един играч на име Матео, който се присъединил към нов отбор, където всички говорели на различен език. В днешната ни игра Матео е като Безшумния бегач. Тъй като все още не можел да говори със съотборниците си, трябвало да използва очите и ръцете си, за да им покаже къде се движи. В началото съотборниците му били объркани, но скоро се научили да наблюдават жестовете на Матео. Като обръщали по-голямо внимание един на друг и изграждали доверие без използване на думи, екипът станал по-добър в забелязването на открити пространства. Те научили, че дори когато общуваме по различен начин, все пак можем да бъдем в перфектен синхрон.

Историята на златния проход

В един много известен мач, нападателка на име Елена беше най-бързата на терена. Противоположният отбор обаче беше много силен и тя осъзна, че не може да спечели сама. Елена реши да действа като „Ограничен стрелец“; тя си постави правило да не рита към вратата, докато не включи поне двама от съотборничките си, които стояха на различни места. Правейки тези допълнителни подавания, тя отвлече защитниците и създаде перфектна възможност за целия отбор. Това научи всички, че истинският успех идва от включването на всички в играта, особено на тези, които може да бъдат пренебрегнати. Чрез диалог и сътрудничество те превърнаха трудната игра в споделена победа.

СЕСИИ - РАБОТА В ЕКИП, ПРИОБЩАВАНЕ И МЕЖДУКУЛТУРЕН ДИАЛОГ

Раздадени материали

Безшумен бегач: Този играч не може да говори и трябва да използва жестове, за да общува със съотборниците си.

Помощник с една ръка: Този играч трябва да държи едната си ръка зад гърба си през цялото време, дори по време на хвърляния на топката.

Звезден гид: Този играч е единственият, на когото е позволено да дава устни инструкции на отбора.

Ограничен стрелец: Този играч може да отбележи само ако първо получи пас от поне двама различни съотборници.

Таблица с резултати за екипна работа

Цвят на отбора	Комуникация (1-5)	Усилия за приобщаване (1-5)	Изпълнение на целта (Да/Не)
Червено			
Синьо			
Жълто			
Зелено			

Легенда

- ★: Започвам да говоря
- ★★: Понякога помагам
- ★★★: Силна екипна работа
- ★★★★: Пълно приобщаване
- ★★★★★: Шампиони по приобщаване

СЕСИИ - РАБОТА В ЕКИП, ПРИОБЩАВАНЕ И МЕЖДУКУЛТУРЕН ДИАЛОГ

Име на сесията: Сдвоени дриблъри

Тема: Тази сесия се фокусира върху развиване на екипната работа и взаимното уважение.

Времетраене: 30-45 минути

Общ преглед: Тази сесия използва сдвоени движения и съвместен дриблиране, за да помогне на младите участници да изпитат сплотеност чрез физическа взаимозависимост. Чрез свързването на играчите и молбата им да изпълнят споделена мисия, дейността прави стойността на координацията, търпението и взаимното приспособяване осезаема веднага.

Цели на сесията

- Развиване на физическа координация и доверие между партньорите.
- Практикувайте учене чрез действие чрез незабавна физическа обратна връзка.
- Укрепване на груповата сплотеност чрез преодоляване на споделено физическо ограничение.
- Насърчавайте признаването на положителните качества у съотборниците.

Размер на групата: Сесията е предназначена за 10 до 30 участници, разделени по двойки.

Материали

- Стандартни футболни топки.
- Лигавници, които да се използват като връзки или за идентифициране на двойки.
- Тренировъчни конуси за маркиране на стартовата и финалната линия.

Подготовка

Водещият трябва да се увери, че има достатъчно налични номера, които да се използват като връзки между участниците по двойки, и че има достатъчно футболни топки, за да може всяка двойка да има по една. Преди началото на сесията, водещият трябва да раздели участниците по двойки, като в идеалния случай смеси половете и способностите си, за да разчупи традиционните стереотипи за представяне и да насърчи приобщаващото сътрудничество. Също така е важно водещият да се запознае с последователността на дейността, за да може да ръководи плавно преходите между фазите и да бъде готов да въведе упражнението с финалния кръг, след като всички двойки са завършили задачата си за дриблиране.

СЕСИИ - РАБОТА В ЕКИП, ПРИОБЩАВАНЕ И МЕЖДУКУЛТУРЕН ДИАЛОГ

Инструкции

Дейността започва с това, че водещият събира всички участници, за да обясни накратко, че ще работят по двойки и трябва да останат физически свързани по време на предизвикателството, или като държат лигавник помежду си (като всеки играч държи единия край), или като се хванат за ръце за допълнително ниво на трудност. Водещият пояснява, че целта не е да бъдете най-бързата двойка, а да изпълните задачата, като същевременно оставате свързани през цялото време.

След като правилата са разбрани, всяка двойка получава футболна топка и се позиционира на стартовата линия. Мисията се състои в дриблиране на топката от старта до финалната линия, без да се пуска презрамката или да се прекъсва връзката на ръката. По време на тази фаза фасилитаторът наблюдава как всяка двойка договаря темпото, посоката и контрола на топката, като обръща внимание на това кои двойки се затрудняват да намерят споделен ритъм и кои се адаптират бързо към движенията на другите.

Ако в даден момент топката се отдалечи твърде много или номерът бъде изпуснат, двойката трябва да спре и да изпълни три съвместни подавания помежду си, преди да възобнови бягането. Всяко съвместно подаване трябва да включва и двамата играчи, докосващи топката, което затвърждава принципа, че напредък не може да се осъществи, освен ако и двамата партньори не са активно ангажирани.

Обсъждане и оценка

Съберете участниците в заключителен кръг. Задайте следните въпроси:

- Беше ли разочароващо да си обвързан с някой друг?
- Какво се случи, когато единият човек се движеше по-бързо от другия?
- Как открихте споделен ритъм с партньора си?
- Как това се свързва с истински мач, където трябва да съобразите скоростта и движението си с позицията на съотборника си?
- Какво научихте за партньора си по време на дейността?
- Какво беше чувството да чуеш някаква положителна черта, казана за теб във финалния кръг?

Съвети за фасилитатора

Фасилитаторът трябва внимателно да наблюдава как всяка двойка разпределя усилията и вниманието си по време на фазата на дриблиране, защото дейността разкрива много бързо кои участници са склонни да доминират и кои са склонни да го следват. Когато единият партньор видимо дърпа лигавника или тича напред, докато другият изостава, фасилитаторът може да се намеси с тихо напомняне, че лигавникът не е каишка, а споделена връзка и че темпото на двойката винаги е темпото на партньора, който се нуждае от повече време. Намесата по този начин измества фокуса от индивидуалното представяне към отговорността в отношенията.

СЕСИИ - РАБОТА В ЕКИП, ПРИОБЩАВАНЕ И МЕЖДУКУЛТУРЕН ДИАЛОГ

Важно е фасилитаторът да се справи с фрустрацията, без да премахва предизвикателството. Когато двойка многократно изпуска лигавника или спори чия е вината, фасилитаторът не трябва да решава проблема вместо тях, а вместо това да ги покани да спрат, да се погледнат и да се споразумеят за една малка промяна, преди да опитат отново. Самата пауза е част от обучението, защото учи участниците, че сътрудничеството се изгражда чрез повтарящи се микро-корекции, а не чрез един-единствен перфектен опит.

Преходът от фазата на дриблиране към затварящия кръг е деликатен и заслужава специално внимание. Някои участници може да се почувстват изложени на показ, когато бъдат помолени публично да посочат положителна черта на съотборник, особено в групи, където вече съществуват закачки или йерархия. Водещият трябва първо да моделира упражнението, като подаде топката на участник и назове истинска положителна черта, избирайки някой, който иначе би могъл да бъде пренебрегнат. Това задава тона и сигнализира, че упражнението е искрено, а не сценично.

Фасилитаторът трябва да обърне особено внимание и на двойки, в които има видима разлика във физическата увереност, размера на тялото или атлетичния опит. В тези двойки по-бавният или по-малко уверен партньор може лесно да почувства, че спъва другия, което е обратното на посланието, което упражнението иска да предаде. Когато фасилитаторът забележи тази динамика, той може тихо да преосмисли ситуацията, като посочи на по-бързия партньор, че самото регулиране на темпото е умение и че двойката успява именно защото и двамата са готови да се срещнат по средата.

СЕСИИ - РАБОТА В ЕКИП, ПРИОБЩАВАНЕ И МЕЖДУКУЛТУРЕН ДИАЛОГ

Раздадени материали

Ръководство за формиране на двойки

- Смесвайте половете, когато е възможно, защото споделените физически задачи между момчета и момичета оспорват неизказаните предположения, които често оформят футболния контекст със смесени полове.
- Избягвайте да съчетавате силни играчи със силни и слаби със слаби. Уверен играч, съчетан с по-малко опитен, създава най-образователна динамика, стига разликата да е умерена и да не генерира прекомерно разочарование от двете страни.
- Комбинирайте контрастни личности. Сдвоете интровертен участник с екстровеертен или естествен лидер с по-резервиран последовател, така че и двамата да трябва леко да се отклонят от обичайната си роля.
- Избягвайте да свързвате близки приятели, които са склонни да се придържат към установени модели, но също така избягвайте да свързвате участници, които са в активен конфликт, тъй като дейността не е упражнение по медиация.
- Когато се съмнявате, изберете многообразието. Централното послание на дейността е, че сътрудничеството, преодоляващо различията, е самото условие, чрез което групата успява заедно.

СЕСИИ – БЕЗОПАСНА И УВАЖИТЕЛНА СПОРТНА СРЕДА

Име на сесията: Готови ли сте да се насладите?

Тема: „Контролен списък за безопасност по време на мача“

Времетраене: 45 минути

Общ преглед: Разработете инструмент, който ни помага като организатори да гарантираме безопасна, уважителна и образователна среда по време на детски футболни мачове, насърчавайки съвместното съществуване, честната игра и всеобхватната защита на момчетата и момичетата.

Цели на сесията:

- Да се повиши осведомеността сред зрителите и семействата относно създаването на подходяща среда за удоволствие от спортната дейност.
- Да се насърчи уважението между играчи, треньори, съдии и семейства.
- Да се разпространи протоколът преди всяко състезание.

Размер на групата: 15 - 20 души

Материали: За провеждане на тази сесия е необходима стая с достатъчен размер, за да побере групата между 15 и 20 души, добре осветена и проветрива. Що се отнася до материалите, необходими за обучението, те биха били следните:

- 1 Екран или голяма бяла стена (Ако компютърът, който ще се поддържа, се използва за презентация, за да се покаже учебното съдържание)
- Бяла дъска или статив с големи листове хартия за водене на бележки, достатъчно големи, за да бъдат виждани от участниците в обучението.
- Участниците трябва да имат тетрадка или устройство, като например компютър/таблет, за да си водят бележки.

Подготовка: За да приложат ефективно тази методология, фасилитаторите трябва да следват следните стъпки за подготовка:

Умеенето да общуваме е ключово за предаването на всичко, което знаем, на учителите. Когато общуваме, трябва да имаме предвид, че 70% от съобщението се получава чрез невербален език, докато останалите 30% се съобщават чрез вербален език.

Ентусиазмът на фасилитатора/треньора ще бъде решаващ за мотивирането и вдъхновяването на участниците. Фасилитаторите трябва да се подготвят психически за сесията и да се опитат да намерят думите и жестовите, които ще насърчат учителите да участват и да се насладят на дейността.

Фасилитаторът/треньорът трябва да знае върху какво иска да работи по време на сесията (цели и съдържание) и да ги запише на хартия (подготовка на дейността).

СЕСИИ – БЕЗОПАСНА И УВАЖИТЕЛНА СПОРТНА СРЕДА

Съдържание 1: Представяне на участниците (5 минути)

Въведение: В тази сесия ще представим документа „Контролни списъци за безопасност на събитията“ – инструмент, който има за цел да помогне на спортните клубове да създадат здравословна и приятелска среда за детски състезания.

Примерен скрипт:

„...Здравейте на всички, на днешната среща ще представим документа „Контролен списък за безопасност на събитията“ – инструмент, който има за цел да помогне на футболните клубове да създадат здравословна и приятелска среда за детски мачове...“

Съвети за фасилитаторите:

Важно е да се съсредоточите върху създаването на спокойна среда, която насърчава участниците да слушат внимателно и да искат да участват.

Съдържание 2: Преглед на контролния списък (25 минути)

Въведение: В този раздел ще разгледаме целия документ точка по точка, като ще обясним подробно съдържанието му и ще използваме като примери ситуации от реалния живот, случващи се по време на детски футболни мачове.

Съвети за фасилитаторите:

Представянето на контролния списък за мача на компютъра ще помогне на участниците да следят всяка точка подробно.

Съдържание 3: Обсъждане и оценка (10 минути)

Въведение: След представянето на документа/инструмента, фасилитаторът ще открие сесия с въпроси и отговори за участниците. Това ще позволи на присъстващите да споделят своите мнения относно представения материал и да допринесат със своите мисли.

Примерен скрипт:

„...С това завършва документът, чиято цел е да ни помогне да създадем подходяща и приятелска среда за младежки футболен мач. Наличието на този списък ще ни помогне да контролираме и постигнем целта си по-лесно...“ „...Сега бихме искали да споделим всички съмнения или въпроси, които може да имате относно представеното съдържание, и ще се радваме, ако можете да допринесете с ценна информация въз основа на вашия опит. Ще се радваме да ви изслушаме!...“

Съвети за фасилитаторите:

Важно е в този момент да се покаже истински интерес към разбирането на притесненията на участниците, както и да се насърчат да споделят опит или ситуации с групата, които могат да добавят стойност и знания към дискусиата.

Съдържание 4: Заключение (5 минути)

Уводно обяснение: Трябва да завършим дейността, като благодарим на всички участници за техните усилия, изпратим положително послание за това как са осигурили добра среда за работа по съдържанието и ги насърчим да продължат да работят за постигане на най-добрата среда, така че момчетата и момичетата да могат да продължат да се наслаждават на футбола.

Примерен скрипт:

„...Благодаря ви много, момчета, за усилията ви. Свършихте чудесна работа. Надявам се, че сте си прекарали страхотно. Аз си прекарах страхотно с вас. Насърчавам ви да продължите да участвате в това красиво и възнаграждащо занимание и да помагате на вашите играчи и техните семейства да се наслаждават на футбола...“

СЕСИИ – БЕЗОПАСНА И УВАЖИТЕЛНА СПОРТНА СРЕДА

Протокол за сигурност и предотвратяване на насилие - контролен списък

Преди мача

Проверка	ДА	НЕ
Протоколът е разпространен сред екипите и семействата		
Определено лице, отговорно за съжителството		
Трибуни и обособени зони за зрители		
Знаци за ограничен достъп до игралното поле		
Аварийните изходи са свободни		
Съдиите и треньорите са информирани за протокола		
Аптечка за първа помощ е налична и достъпна		
Видими са телефонните номера за спешни случаи		

Наблюдения

СЕСИИ – БЕЗОПАСНА И УВАЖИТЕЛНА СПОРТНА СРЕДА

По време на мача

Проверка	ДА	НЕ
Респектираща атмосфера на трибуните		
Няма обиди или заплахи		
Обществеността остава в разрешените зони		
Няма нахлуване в игралното поле		
Треньорите поддържат подходящо поведение		
Съдията може да изпълнява функцията си без сплашване		
Не е установено дискриминационно поведение.		
Няма консумация на алкохол или вещества		
На трибуните не се използват опасни предмети или пиротехнически средства.		

Наблюдения

СЕСИИ – БЕЗОПАСНА И УВАЖИТЕЛНА СПОРТНА СРЕДА

След мача

Проверка	ДА	НЕ
Изпълнен спортен поздрав		
Организирано излизане на играчи и зрители		
Съоръженията са проверени без повреди		
Документирани инциденти		

Наблюдения

СЕСИИ – БЕЗОПАСНА И УВАЖИТЕЛНА СПОРТНА СРЕДА

В случай на инцидент

Проверка	ДА	НЕ
Инцидентът е открит и регистриран		
Извършена е незабавна интервенция		
Децата са защитени и държани далеч от конфликта		
Информирано лице, отговорно за съвместното съществуване		
Наложено е съответното предупреждение или санкция		
Семействата са били контактирани при необходимост.		
При необходимост са били извикани служби за спешна помощ или власти.		

Наблюдения

СЕСИИ – БЕЗОПАСНА И УВАЖИТЕЛНА СПОРТНА СРЕДА

Име на сесията: „Всички играем днес“

Тема: „ден на мача - насоки за поведение“

Времетраене: 45 минути

Общ преглед: Разработете инструмент, който ни помага като организатори да гарантираме безопасна, уважителна и образователна среда по време на детски футболни мачове, насърчавайки съвместното съществуване, честната игра и всеобхватната защита на момчетата и момичетата.

Цели на сесията:

- Да се повиши осведомеността сред зрителите и семействата относно създаването на подходяща среда за удоволствие от спортната дейност.
- Да се насърчи уважението между играчи, треньори, съдии и семейства.
- Да се разпространи протоколът преди всяко състезание.

Размер на групата: 15 - 20 души

Материали: За провеждане на тази сесия е необходима стая с достатъчен размер, за да побере групата между 15 и 20 души, добре осветена и проветрива. Що се отнася до материалите, необходими за обучението, те биха били следните: 1 Екран или голяма бяла стена (Ако за презентация се използва компютър, който да се поддържа, за да се покаже учебното съдържание) Бяла дъска или статив с големи листове хартия за водене на бележки, достатъчно големи, за да бъдат виждани от участниците в обучението.

Участниците трябва да имат тетрадка или устройство, като например компютър/таблет, за да си водят бележки.

Подготовка: За да приложат ефективно тази методология, фасилитаторите трябва да следват следните стъпки за подготовка:

Умеенето да общуваме е ключово за предаването на всичко, което знаем, на учителите. Когато общуваме, трябва да имаме предвид, че 70% от съобщението се получава чрез невербален език, докато останалите 30% се съобщават чрез вербален език.

Ентусиазмът на фасилитатора/треньора ще бъде решаващ за мотивирането и вдъхновяването на участниците. Фасилитаторите трябва да се подготвят психически за сесията и да се опитат да намерят думите и жестовете, които ще насърчат учителите да участват и да се насладят на дейността.

Фасилитаторът/треньорът трябва да знае върху какво иска да работи по време на сесията (цели и съдържание) и да ги запише на хартия (подготовка на дейността).

Инструкции

Съдържание 1: Представяне на участниците (5 минути)

Въведение: В тази сесия ще представим документа „Комуникационен модел за протокола за сигурност и съвместно съществуване“ – инструмент, който има за цел да помогне на спортните клубове да създадат здравословна и приятелска среда за детски състезания.

Примерен скрипт:

„Здравейте на всички, На днешната среща ще представим документа „Комуникационен модел за протокола за сигурност и съвместно съществуване“ – инструмент, който има за цел да помогне на футболните клубове да създадат здравословна и приятелска среда за детски мачове...“

Съвети за фасилитаторите:

Важно е да се съсредоточите върху създаването на спокойна среда, която насърчава участниците да слушат внимателно и да искат да участват.

Съдържание 2: Преглед на насоките за поведение (25 минути)

Въведение: В този раздел ще разгледаме целия документ точка по точка, като ще обясним подробно съдържанието му и ще използваме като примери ситуации от реалния живот, случващи се по време на детски футболни мачове.

Този документ може да бъде разпространен на хартиен носител, в дигитален формат чрез QR код и/или показан за зрители в спортното съоръжение. Препоръчително е също така документът да бъде представен и споделен със семействата на играчи от футболни клубове, участващи в младежки състезания.

Съвети за фасилитаторите:

Представянето на „Денят на мача - Насоки за поведение“ на компютъра ще помогне на участниците да следват всяка точка подробно.

Съдържание 3: Обсъждане и оценка (10 минути)

Въведение: След представянето на документа/инструмента, фасилитаторът ще открие сесия с въпроси и отговори за участниците. Това ще позволи на присъстващите да споделят своите мнения относно представения материал и да допринесат със своите мисли.

СЕСИИ – БЕЗОПАСНА И УВАЖИТЕЛНА СПОРТНА СРЕДА

Примерен скрипт:

„...С това завършва документът, чиято цел е да ни помогне да създадем подходяща и приятелска среда за младежки футболен мач. Ако зрителите и членовете на семействата на участниците в младежки мачове са запознати с тази комуникация, това може да им помогне да поддържат подходящо отношение и поведение по време на състезанието.....“ „...Сега бихме искали да споделим всички съмнения или въпроси, които може да имате относно представеното съдържание, и ще се радваме, ако можете да допринесете с ценна информация въз основа на вашия опит. Ще се радваме да ви изслушаме!...“

Съвети за фасилитаторите:

Важно е в този момент да се покаже истински интерес към разбирането на притесненията на участниците, както и да се насърчат да споделят опит или ситуации с групата, които могат да добавят стойност и знания към дискусията.

Съдържание 4: Заключение (5 минути)

Уводно обяснение: Трябва да завършим дейността, като благодарим на всички участници за техните усилия, изпратим положително послание за това как са осигурили добра среда за работа по съдържанието и ги насърчим да продължат да работят за постигане на най-добрата среда, така че момчетата и момичетата да могат да продължат да се наслаждават на футбола.

Примерен скрипт:

„...Благодаря ви много, момчета, за усилията ви. Свършихте чудесна работа. Надявам се, че сте си прекарвали страхотно. Аз си прекарах страхотно с вас. Насърчавам ви да продължите да участвате в това красиво и възнаграждащо занимание и да помагате на вашите играчи и техните семейства да се наслаждават на футбола...“

СЕСИИ – БЕЗОПАСНА И УВАЖИТЕЛНА СПОРТНА СРЕДА

Комуникационен модел за протокола за сигурност и съвместно съществуване

Уважаеми семейства, играчи, треньори и зрители: В очакване на днешния детски футболен мач, бихме искали да ви напомним за важността на поддържането на безопасна, уважителна и образователна среда за всички участващи деца.

Основната цел на тази спортна дейност е да насърчи ученето.

Съвместно съществуване.

Уважение.

Честна игра.

Удоволствие от спорта в здравословна среда.

Поради това бихме искали да Ви информираме, че **Протоколът за безопасност и предотвратяване на насилието** ще бъде в сила през целия ден и ще се отнася за играчи, треньори, семейства, зрители и организационния персонал.

Основни правила за поведение

Питаме специално:

Играчи и треньори

Да се запази уважение към съотборниците, противниците и съдиите.

За да се избягва агресивно или неспортсменско поведение.

Да се насърчи позитивна и образователна среда.

Семейства и зрители

Да аплодирате с уважение.

За да се избегнат обиди, заплахи или спорове.

Да се въздържа от даване на технически инструкции от трибуните.

Да уважава решенията на съдията.

Да останат в определените за това зони за зрители.

СЕСИИ – БЕЗОПАСНА И УВАЖИТЕЛНА СПОРТНА СРЕДА

Правила на спортното съоръжение

Забранено е влизането на игралното поле.

Консумацията на алкохол или незаконни вещества е забранена.

Забранено е внасянето на опасни предмети или пиротехнически изделия в помещенията.

Входовете и аварийните изходи трябва да се поддържат свободни.

Моля, грижете се за съоръженията и ги поддържайте чисти.

Защита на детето

Напомняме ви, че всяко поведение, включващо физическо, словесно, психологическо или дискриминационно насилие, ще бъде посрещано с нулева толерантност и може да доведе до:

Изгонване от заведението.

Преустановяване на участието.

Докладване до съответните органи, ако е необходимо.

Оценяваме съдействието на всички семейства и участници в осигуряването на безопасен, позитивен и обогатяващ спортен ден за нашите деца.

С уважение,

Подпис: _____

Длъжност: _____

Клуб / Организация: _____

СЕСИИ – БЕЗОПАСНА И УВАЖИТЕЛНА СПОРТНА СРЕДА

Име на сесията: Спиране на конфликта

Тема: „Упражнения за идентифициране на риска“

Времетраене: 60 минути

Общ преглед: Научете се да разпознавате поведения или ситуации, които могат да генерират насилие или несигурност.

Цели на сесията:

Да се повиши осведомеността сред зрителите и семействата относно създаването на подходяща среда за удоволствие от спортната дейност. Да се насърчи уважението между играчи, треньори, съдии и семейства.

Да се предоставят отговори на организаторите и членовете на футболните клубове как да се справят с конфликтни ситуации по време на мачове.

Размер на групата: 15 - 20 души

Материали: За провеждане на тази сесия е необходима стая с достатъчен размер, за да побере групата между 15 и 20 души, добре осветена и проветрива. Що се отнася до материалите, необходими за обучението, те биха били следните:

Бяла дъска или статив с големи листове хартия за водене на бележки, достатъчно големи, за да бъдат виждани от участниците в обучението.

Участниците трябва да имат тетрадка или устройство, като например компютър/таблет, за да си водят бележки.

Подготовка:

За да приложат ефективно тази методология, фасилитаторите трябва да следват следните стъпки за подготовка:

Умеенето да общуваме е ключово за предаването на всичко, което знаем, на учителите. Когато общуваме, трябва да имаме предвид, че 70% от съобщението се получава чрез невербален език, докато останалите 30% се съобщават чрез вербален език.

Ентусиазмът на фасилитатора/треньора ще бъде решаващ за мотивирането и вдъхновяването на участниците. Фасилитаторите трябва да се подготвят психически за сесията и да се опитат да намерят думите и жестовите, които ще насърчат учителите да участват и да се насладят на дейността.

Фасилитаторът/треньорът трябва да знае върху какво иска да работи по време на сесията (цели и съдържание) и да ги запише на хартия (подготовка на дейността).

Инструкции

Съдържание 1: Представяне на участниците (5 минути)

Уводно обяснение: С тази сесия нашата цел е да предоставим на организаторите и членовете на футболните клубове знания и отговори за справяне с конфликтни ситуации по време на мачове.

Съвети за фасилитаторите:

Важно е да се съсредоточите върху създаването на спокойна среда, която насърчава участниците да слушат внимателно и да искат да участват.

Съдържание 2: Упражнение 1: Наблюдение на рискови ситуации (10 минути)

Въведение: Първото упражнение ще ни помогне да идентифицираме различните ситуации, които могат да възникнат в младежки мач, ще обсъдим възможните последици от тези събития и ще видим какви действия можем да предприемем, за да ги предотвратим.

С това упражнение ще се научим да разпознаваме поведения или ситуации, които могат да генерират насилие или несигурност.

Ще представим ситуации, които могат да възникнат по време на детски футболен мач и ще помолим участниците да посочат:

- Открит е риск.
- Възможни последици.
- Превантивни действия.

Примери:

·Ситуация 1: Баща крещи обиди към съдията.

- Риск: Ескалация на насилието.
- Превантивни действия: Незабавно предупреждение.

·Ситуация 2: Зрителите са много близо до игралната линия.

- Риск: Нахлуване в полето.
- Превантивни действия: Ограничаване на зоните.

·Ситуация 3: Спор между семейства.

- Риск: Вербална или физическа агресия.
- Превантивни действия: Разделяне и медиация

СЕСИИ – БЕЗОПАСНА И УВАЖИТЕЛНА СПОРТНА СРЕДА

·Ситуация 4: Аварийна врата е заключена.

·Риск: Риск от евакуация ·Превантивни действия: Освободете достъпа.

Съвети за фасилитаторите:

Нека насърчим участниците да се включат в динамиката, като споделят своите мнения, основани на техния опит.

Съдържание 3: Упражнение 2: Светофар за опасност (10 минути)

Уводно обяснение: С това упражнение се стремим да класифицираме различните инциденти, които могат да възникнат в младежко спортно събитие, за да ни помогне да определим какви действия да предприемем и какви последствия да приложим към нарушителите.

Съвети за фасилитаторите:

Ще дадем на участниците цветни карти, за да „класифицират“ различните примери за инциденти, които ще обсъдим. В края на процеса на класифициране ще оценим потенциалните последици от описаните събития.

ЗЕЛЕНО = НИСЪК РИСК: Ситуации, които могат да бъдат контролирани бързо.

ЖЪЛТО = СРЕДЕН РИСК: Може да ескалира, ако не се контролира.

ЧЕРВЕНО = СЕРИОЗЕН РИСК: Изисква незабавни действия.

Примери:

Ситуация 1: Изолиран протест от зрител.

Ниво: Зелено.

Ситуация 2: Многократни обиди от трибуните.

Ниво: Жълто.

Ситуация 3: Заплахи сред възрастните.

Ниво: Червено.

Ситуация 4: Физическа схватка.

Ниво: Червено.

Съдържание 4: Упражнение 3: Ролева игра (15 минути)

Въведение: В този раздел от обучението се стремим да работим със ситуации, които са възможно най-реалистични, така че ще възприемем различни роли на хората, които биха могли да бъдат замесени в инцидент. Целта на това упражнение е да се практикуват подходящи реакции при конфликти.

Примери за ситуации:

Ситуация 1: Член на семейството обижда съдията.

Ситуация 2: Треньорът крещи на непълнолетен играч.

Ситуация 2: Дискусия сред зрителите.

Ситуация 4: Дете е унижено заради спортна грешка.

Съвети за фасилитаторите:

След като разиграят ситуациите, върху които сме работили от различните примери, всички участници трябва да отговорят на следните въпроси:

Какъв риск се появи?

Как беше решено?

Какво би могло да се направи по-добре?

Съдържание 5: Упражнение 4: Какво бихте направили, ако...? (15 минути)

Въведение: Това упражнение има за цел да затвърди работата от предишното упражнение, т.е. да даде най-подходящия възможен отговор на конфликтна ситуация.

Примери за ситуации:

Ситуация 1: Възрастен нахлува в полето.

Ситуация 2: Дете съобщава, че е било обидено.

Ситуация 2: Две семейства започват да спорят.

Ситуация 4: Засечена е консумация на алкохол на трибуните.

Съвети за фасилитаторите:

След като опишат ситуациите, върху които сме работили от различните примери, всички участници трябва да отговорят на следните въпроси:

- Идентифициран риск.
- Приоритет на действието.
- Отговорно лице, участващо в инцидента.
- Незабавни мерки.

Съдържание 6: Заключение (5 минути)

Уводно обяснение: Трябва да завършим дейността, като благодарим на всички участници за техните усилия, изпратим положително послание за това как са осигурили добра среда за работа по съдържанието и ги насърчим да продължат да работят за постигане на най-добрата среда, така че момчетата и момичетата да могат да продължат да се наслаждават на футбола.

Примерен скрипт:

„...Благодаря ви много, момчета, за усилията. Свършихте чудесна работа. Надявам се, че си прекарахте страхотно. Аз си прекарах страхотно с вас. Надявам се, че няма да преживяваме много подобни ситуации на футболно игрище, но ако се случат, ще бъдем готови да реагираме по най-подходящия начин и да защитим нашите играчи. Насърчавам ви да продължите да участвате в тази красива и възнаграждаваща дейност и да помогнете на вашите играчи и техните семейства да се наслаждават на футбола...“

СЕСИИ – РОЛЯТА НА ТРЕНЬОРИТЕ, МЛАДЕЖКИТЕ РАБОТНИЦИ И ЛИДЕРИТЕ НА ВРЪСТНИЦИ

Име на сесията: Даване на пример

Тема: Позитивно лидерство и създаване на приобщаваща екипна култура

Времетраене: 70 минути

Общ преглед: Тази сесия изследва как треньорите, младежките работници, капитаните и лидерите от връстници влияят върху екипната култура чрез ежедневните си действия, език и решения. Участниците разсъждават върху въздействието на лидерското поведение и научават как позитивните модели за подражание могат да насърчат приобщаването, уважението и честната игра в спортната среда.

Цели на сесията:

- Да се разбере влиянието на лидерите върху екипната култура
- Да се идентифицират поведения, които насърчават приобщаването и уважението
- Да се осъзнае как лидерството може да предотврати дискриминацията и изключването
- Да се засили капацитетът на участниците да действат като позитивни модели за подражание

Размер на групата: 10–25 участници **Материали:** Карти със сценарии за лидерство, хартия за флипчарт, маркери, лепящи се листчета, хартия A4, химикалки

Подготовка

Фасилитаторите трябва да подготвят примери за положително и отрицателно лидерско поведение от спортни среди и да създадат карти със сценарии, базирани на реалистични ситуации.

Инструкции

Загрявка: „Кой ме вдъхнови?“ (10 минути) Участниците се сещат за треньор, съотборник, младежки работник, учител или лидер, който им е оказал положително влияние. Те записват:

- Какво направи този човек?
- Как са накарали другите да се чувстват?
- Какви лидерски качества демонстрираха?

Групова дейност: „Лидерство в действие“ (25 минути) След загрявката участниците работят в малки групи и получават сценарии за лидерство:

- Играч е изключен от отборните дейности.
- По време на обучение се прави дискриминационна шега.
- Възниква конфликт между съотборниците.
- Нов играч се затруднява да се интегрира в отбора.

СЕСИИ – РОЛЯТА НА ТРЕНЬОРИТЕ, МЛАДЕЖКИТЕ РАБОТНИЦИ И ЛИДЕРИТЕ НА ВРЪСТНИЦИ

Задачата на групите е да обсъдят:

- Какво трябва да прави един добър лидер?
- Какво трябва да избягва един лидер?
- Какво послание биха изпратили действията им към екипа?

След дискусията, всяка група представя.

Дейност: „Ефектът на доминацията“ (25 минути) Участниците идентифицират често срещани лидерски поведения и ги поставят на флипчарт, разделен на:

- Положителни вълнови ефекти
- Негативни вълнови ефекти. Фасилитаторът изследва как дори малки действия могат да повлияят на нормите и поведението на екипа.

Рефлексия (10 минути) Участниците довършват изречението:
„Приобщаващ лидер е някой, който...“

Обсъждане и оценка:

Фасилитаторите могат да използват следните въпроси:

- Как лидерите оформят екипната култура?
- Кои лидерски поведения създават доверие?
- Защо младите хора често копират лидери?
- *Каква отговорност е свързана с лидерските роли?*

Съвети за фасилитаторите:

Подчертайте, че лидерството не се ограничава само до трениорите. Капитаните, лидерите на връстници, по-възрастните играчи и младежките работници също влияят на груповата култура чрез поведението и отношението си.

СЕСИИ - РОЛЯТА НА ТРЕНЬОРИТЕ, МЛАДЕЖКИТЕ РАБОТНИЦИ И ЛИДЕРИТЕ НА ВРЪСТНИЦИ

Ханут: Карти със сценарии за лидерство

- Играл е изключен от отборните дейности.
- По време на обучение се прави дискриминационна шега.
- Възниква конфликт между съотборниците.
- Нов играч се затруднява да се интегрира в отбора.

СЕСИИ – РОЛЯТА НА ТРЕНЬОРИТЕ, МЛАДЕЖКИТЕ РАБОТНИЦИ И ЛИДЕРИТЕ НА ВРЪСТНИЦИ

Име на сесията: Лидери от връстници за положителна промяна

Тема: Овластяване на младите хора да станат посланици на приобщаването

Времетраене: 70 минути

Общ преглед: Тази сесия се фокусира върху ролята на лидерите сред връстниците, капитаните и влиятелните съотборници в насърчаването на уважението, оспорването на дискриминацията и подкрепата на другите. Участниците развиват увереност, за да действат като позитивни влиятелни личности в своите екипи и общности.

Цели на сесията:

- Да се разбере ролята на лидерството от страна на връстниците в спорта
 - Да се укрепи увереността за справяне с изключването и дискриминацията
- Да се развият комуникативни и менторски умения
- Да се насърчат действия за приобщаване, водени от младите хора

Размер на групата: 10–25 участници. **Материали:**

- Карти за ролеви игри
- Хартия за флипчарт
- Маркери
- Шаблон за план за действие

Подготовка

Фасилитаторите трябва да подготвят сценарии, включващи влияние от страна на връстници, изключване, тормоз и конфликт.

Инструкции

Групова дейност 1: Спектър на влиянието на връстниците (20 минути)
Водещите обясняват, че в тази част от сесията групата ще обсъди влиянието на връстниците и ще обясни, че на пода има линия. Всички участници трябва да заемат позиция зад линията. Водещите обясняват, че ще прочетат определени твърдения и ако участниците са съгласни с твърдението, трябва да преминат линията; ако не са съгласни, остават там, където са. След всяко твърдение трябва да има кратка дискусия с тези, които са преминали линията, и с тези, които не са я преминали. След приключване на дискусията цялата група се връща зад линията.

СЕСИИ – РОЛЯТА НА ТРЕНЬОРИТЕ, МЛАДЕЖКИТЕ РАБОТНИЦИ И ЛИДЕРИТЕ НА ВРЪСТНИЦИ

Фасилитаторите четат изявления като:

- Капитаните на отборите влияят на поведението повече от треньорите.
- Приятелите са по-склонни да оспорват дискриминацията.
- Мълчанието насърчава вредното поведение.
- Треньорите влияят върху отборната култура повече от играчите.
- Поведението на капитаните на отборите влияе върху атмосферата в отбора.
- Младите играчи копират това, което правят по-възрастните играчи.
- Действията говорят по-силно от думите, когато става въпрос за лидерство.
- Лидерите винаги трябва да се намесват, когато станат свидетели на дискриминация.
- Това, че си добър играч, не го прави автоматично добър лидер.
- Екипната култура зависи повече от ежедневно поведение, отколкото от писмените правила.
- Всеки член на екипа е отговорен за това новодошлите да се чувстват добре дошли.
- Един негативно настроен човек може да повлияе на атмосферата в целия екип.
- Включването е отговорност на всички, не само на треньора.
- Малките прояви на доброта могат да променят културата на екипа.
- Изключването на някого от социални дейности е също толкова вредно, колкото и изключването му от играта.
- Един уважителен екип се представя по-добре от талантлив екип с конфликти.

Фасилитаторите завършват тази част със заключението, че всеки член на екипа има влияние върху останалите и че това влияние трябва да се използва по положителен и уважителен начин.

Групова дейност 2: Ролеви игри „Посланик на приобщаването“ (35 минути)

Фасилитаторите разделят групата на 4 по-малки групи. Групите получават сценарии:

- Съотборник е обект на подигравки онлайн.
- Играч е изключен от отборните дейности.
- По време на обучението се използва дискриминационен език.
- На по-млад играч му липсва увереност.

Задачата на всяка група е да създаде сценарий, в който участниците практикуват:

- Говорейки с уважение
 - Подкрепа за засегнатите лица
 - Търсене на помощ, когато е необходимо
 - Насърчаване на позитивното поведение в екипа
- Всяка група представя своя сценарий. Всяка ролева игра се обсъжда с останалата част от групата.

СЕСИИ - РОЛЯТА НА ТРЕНЬОРИТЕ, МЛАДЕЖКИТЕ РАБОТНИЦИ И ЛИДЕРИТЕ НА ВРЪСТНИЦИ

Индивидуална дейност 3: Моят лидерски ангажимент (5 минути) Всеки участник създава личен ангажимент: „В моя екип ще...“

Обсъждане и оценка:

Фасилитаторите могат да използват следните въпроси:

- Защо лидерите от връстници могат да бъдат мощни двигатели на промяната?
- Какво затруднява изказването?
- Как младите хора могат да се подкрепят взаимно?
- Какви лидерски умения бихте искали да развиете допълнително?

Съвети за фасилитатори

Фасилитаторите трябва да подчертаят, че лидерството не изисква официална позиция. Всеки участник има капацитета да влияе върху екипната култура чрез своите действия, нагласи и ежедневни взаимодействия.

СЕСИИ – РОЛЯТА НА ТРЕНЬОРИТЕ, МЛАДЕЖКИТЕ РАБОТНИЦИ И ЛИДЕРИТЕ НА ВРЪСТНИЦИ

Материали: Посланици на приобщаването – ролева игра

Съотборник е обект на подигравки онлайн	Играч е изключен от отборните дейности
По време на обучението се използва дискриминаци онен език	На по-млад играч му липсва увереност

ЗА ПРОЕКТА

Проектът „Pass a ball - make a friend“ се изпълнява от Club for youth empowerment O18 (KOM O18) от Сърбия в сътрудничество с Младежко европейско общество (YES) от България, Barcelon'hona Sport Events от Испания, JuvenTagus - Associação Desportiva e Juvenil от Португалия, Associazione Sportiva Dilettantistica TIQUITACA FOOTBALL от Италия и Futbolen Klub Septemvri от България. Проектът „Pass a ball, make a friend“ има за цел да се справи с ескалиращите конфликти и речта на омразата сред местните футболни отбори, които са довели до физически сбивания. Проектът ще се справи с тези предизвикателства, като използва футбола като платформа за борба с речта на омразата, намаляване на физическите конфликти и насърчаване на социалното приобщаване. Чрез насърчаване на мирното спортменство, „Pass a ball, make a friend“ не само подобрява отношенията във футболните отбори, но и дава пример за по-широко сплотено и разбирателство в общността. Конкретни цели: 1) Да се създаде цялостен обучителен модул, предназначен да внуши ценности като честна игра, уважение и приобщаване у младите футболисти и привърженици; 2) Да се съберат млади футболисти от страните партньори, за да се насърчи межкултурният обмен, сътрудничеството и спортменството; 3) Да се намали физическите конфликти чрез преподаване на разрешаване на конфликти и честна игра, като се гарантира, че фокусът остава върху духа на играта; 4) Да се дадат на младите футболисти и привърженици лидерски умения, за да станат посланици на спортменството в своите отбори, общности и извън тях; 5) Да се повиши осведомеността относно проблема с конфликтите и речта на омразата сред местните футболни отбори, както и сред привържениците; 6) Да се насърчи социалното приобщаване чрез насърчаване на социалния диалог и сътрудничеството между различните отбори, привържениците на отборите и членовете на местните общности и по този начин да се разрушат стереотипите и предразсъдъците. Дейностите по проекта „Pass a ball“ ще се провеждат в България, Италия, Португалия, Сърбия и Испания за период от 24 месеца, от 01.11.2025 г. до 31.10.2027 г. Проектът е съфинансиран от Европейския съюз.

ЗА ПРОГРАМА „ЕРАЗЪМ+ СПОРТ“

Целта на Еразъм+, като програма, е да подкрепя образователното, професионалното и личностното развитие на хората в областта на образованието, обучението, младежта и спорта, да допринася за устойчив растеж, качествени работни места и социално сближаване, да стимулира иновациите и да укрепва европейската идентичност и активното гражданство.

Действията по програма „Еразъм+“ в областта на спорта насърчават участието в спорт, физическата активност и доброволческите дейности. Те са предназначени да се справят с обществените и спортните предизвикателства. Възможности са налични за организации по 3 покани, които се занимават с тези предизвикателства.

От 2022 г. е налична и специална покана за изграждане на капацитет в областта на спорта. Тя е насочена към държавите членки на ЕС и трети държави, асоциирани с Програмата (преди наричани държави по Програмата), както и към Западните Балкани и Източното партньорство.

Партньорства за сътрудничество. Предназначени са за организации, които да разработват и прилагат съвместни дейности за насърчаване (наред с други) на спорта и физическата активност, както и за справяне със заплахи за почтеността на спорта (като допинг или уреждане на мачове), насърчаване на двойната кариера за спортисти, подобряване на доброто управление и насърчаване на толерантността и социалното приобщаване.

Малкомащабни партньорства За организации на местно ниво, по-малко опитни организации и новодошли в програмата. Малкомащабните партньорства имат по-просто администриране, по-малки грантове и по-кратка продължителност от партньорствата за сътрудничество.

Европейски спортни събития с нестопанска цел, предназначени да насърчават спортната активност, да прилагат стратегиите на ЕС за социално приобщаване чрез спорт, да насърчават доброволчеството в спорта, да се борят с дискриминацията и да насърчават участието в спорт и физическа активност.

ЗА ПРОГРАМА „ЕРАЗЪМ+ СПОРТ“

Изграждане на капацитет в областта на спорта Проектите за изграждане на капацитет са проекти за международно сътрудничество, основани на многостранни партньорства между организации, действащи в областта на спорта в държавите-членки на ЕС, и трети държави, асоциирани към Програмата (наричани преди това държави по Програмата), и Западните Балкани и Източното партньорство. Те имат за цел да подкрепят спортните дейности и политики като средство за насърчаване на ценностите, както и като образователен инструмент за насърчаване на личностното и социалното развитие на хората и изграждане на по-плотени общности.

Повече информация:

<https://erasmus-plus.ec.europa.eu/opportunities/organisations/sport-actions>

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче принадлежат изцяло на техния(ите) автор(и) и не отразяват непременно възгледите и мненията на Европейския съюз или на Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). За тях не носи отговорност нито Европейският съюз, нито EACEA.

Съфинансирано от
Европейския съюз

Co-funded by
the European Union